

Syracuse City

School District

2022-2023

Xeerka Anshaxa

Dabeecad iyo Taageero

WARAAQ KA SOCOTA KORMEERAHA GUUD

Qoysaska Qaaliga ah ee Degmo Dugsiyeedka ee Magaalada Syracuse,

Xili aan dhammaanteen wada sugayno sanad dugsiyeedka 2022-23, fadlan waqti geliya akhrinta Xeerka Anshaxa ee Degmada, Dabeecada, io Taageerada adinkoo kaashanaaya carruurtiina. Xeerku waa il ay xog ka helayaan waalidiinta, ardayda iyo shaqaaluhu wuxuuna tilmaamo cad ka bixinayaa waxa laga ogol yahay iyo waxa aan laga ogolayn dugsiyadeena. Ardaydeena ayaa ah astaamaha guusha ee SCSD waxaana doonaynaa inay guulaystaan!

Si loo xaqiijiyo in dugsiyadeenu ay ahaadaan meelo amaan u ah dhammaan ardaydeena iyo shaqaalaha si ay u shaqeeyaan ayna wax u bartaan, waxaan sii wadnaa inaan adkayno Xeerkeena Anshaxa, Dabeecada, iyo Taageerada degmada oo dhan. Sanad kasta, Xeerka Anshaxa ayaa la cusbooneysiyaaya ayadoo lagu salaynaayo falcelinta ka timaada ardayda, qoysaska, shaqaalaha, iyo xubnaha bulshada. Yoolkeenu waa inaan xaqiijino in Xeerku uu yahay dukumiinti nool, oo shaqaynaaya kaasoo isbadalaaya si uu ula jaanqaado xaaladaheena markaas jira. Xeerku caadiyan waa dukumiinti wanaagsan oo u taagan sinaanta kaasoo hormarinaaya degmada, naga taageeraaya yoolkeena soo dhawayn qof kasta iyo arday kasta aan kusoo dhawayno dugsiyadeena, maalin kasta.

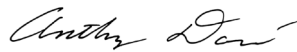
Dukumiintigaan waxaa loogu talagalay inuu il xogeed u noqdo dhammaan bulshada SCSD waana yoolkeena in dukumiintigu kala cadeeyo dabeecadaha loo baahan yahay iyo cawaaqibiyada ka imaan kara. Sanadkaan, Waxaan si gaar ah u eegaynaa qodobada Xeerka ee diirada saaraaya farsamooyinka soo noolaynta leh. Xafiiskeena Hormarinta Xirfada ayaa siinaaya shaqaalaha kulannada tababarka oo ka hadlaaya Xeerka iyo muhiimadiisa. Waxaan sidoo kale doonaynaa inaan qabano kulannada xog bixinta oo kuwaas la mid ah oo la siinaayo ardaydeena iyo qoysaskeena.

Waqti xaadirkaan, waxaan kugu boorinaynaa inaad akhrido qaybta "Getting Help with a Problem" Helida Caawimaad ku aadan Caqabad. Waxaan u taagan nahay inaan la shaqayno qoysaska iyo iskaashatada si loo xaqiijiyo in dhammaan ardaydeena la taageero ayna guul gaaraan, qaybtaana waxay si gaar ah kaaga caawinaysaa inay ku hagto haddii aad u baahan tahay caawimaad.

Haddii adiga ama cunugaagu qabo su'aalo ama walaacyo la xariira Xeerka Anshaxa, fadlan la xariir dugsigaaga si laguugu sharxo. Waxaad kala xariiri kartaa Xafiiska Madaxa Dhexdhexaadinta ciwaanka ombuds@scsd.us. Kadib marka aad akhrido dukumiintigaan, waxaan codsanaynaa inaad saxiixdo Xaqiijinta Akhrinta Xeerka oo ku jirta buuggaan xogta. Fadlan ku celi Xaqiijinta saxiixan dugsigaaga.

Sida caadada ahaydba, haddii uu jiro wax aan ka degmo ahaan samayn karno si aan u hagaajino taageerada cunugaaga, fadlan la xariir Xafiiska Adeegyada Taageerada Ardayda oo aad ka wacayso (315) 435-4131.

Daacad kuu ah,

Anthony Q. Davis
Kormeeraha Guud ee Kumeelgaarka ah

Tamica Barnett
Gudoomiyaha

Katie Sojewicz
Gudoomiye ku Xigeenka

Twiggy Billue

Nyatwa Bullock

Karen Cordano

Mark D. Muhammad, Ed.D.

Dan Romeo

OGAYSIISKA TAKOOR LA'AANTA

Degmo Dugsiyeedka Magaalada Syracuse (Syracuse City School District) halkan waxay kula talinaysaa ardayda, waalidka, shaqaalaha iyo dadwaynaha guud ee ay ka go'antahay bixinta helitaan loo simanyahay dhammaan qaybaha shaqada, barnaamijka iyo fursadaha waxbarasho, ay ka mid tahay shaqada iyo fursadaha waxbarashada farsamada, iyaddoon loo eegin ta dhabta ah ama lagu kala saarin sinjiga, midab, asalka wadanka, tafiirta dadka ka soo jeeda Maraykanka, /isirka, caqiidada ama diinta, heerka guurka, sinjiga, qaabka galmu, da'da, aqoonsiga sinjiga ama weedha, naafanimada ama qayb kale oo sharci ahaan lagu dhowro hoosta sharciga federaaliga, gobol ama maxali.

Su'aalaha ku saabsan xeerarka takoor la'aanta degmadda waa in lagu hagaajiyaa:

Sarkaalka U hogaansanaanta Xuquuqda Madaniga ah
Syracuse City School District
725 Harrison Street • Syracuse, NY 13210
(315) 435-4131

Iimayl: CivilRightsCompliance@scsd.us

TUSMADA MAWDUUCYADA

HORDHAC..... 2

Maxaan u yeelanaynaa Xeerka Anshaxa, Dabeecada iyo Taageerada?	2
Aaminaada la xariirta Carruurta, Waxbarashada, iyo Dabeecada ...	2
Mabaad'da hagaya Xeerka Anshaxa, Dabeecada iyo Taageerada ...	3
Sidee Ayay Dadku u Bartaan Xeerka Anshaxa, Dabeecada iyo Taageerada ee Syracuse?	5

Xuquuqaha iyo MASUULIYADAHA ka qaybqaatayaasha dugsiga 6

Xaquuqda Ardaygu	6
Masuuliyadaha ardayda iyo Dhaqanada la Filayo.....	7
Waa masuuliyadaada!	7
Waalidiinta/Masuulada/Daryeelayaasha	7
Xuquuqda waalidka	8
Masuuliyaddaha waalidka	8
Maamulaha iyo Shaqaalaha Dugsiga Xuguuqahooda iyo Masuuliydahooda	9
Waaajibadyada Maamulaha Degmada.....	10
Masuuliyaddaha guddida waxbarashada	10

In Dhib Lagaa Caawiyo..... 11

U xoog sheegasho, ugu xoog sheegasho internetka, baqdin gelin, takoor, & dhaqan eex ah	11
Shaqaalaha taageeraya Ardayda Mid kastoo.....	13
Kalsoonida iyo latalinta.....	14
Dhibaatooyinka dugsiga	14
Dhibaatooyinka shaqsinimo	14
Dhibaatooyinka Tacliimeed	14
Hawlaha arrimaha ka baxsan manhajka caadiga ah	14

Dhibaatooyinka Kooxda	14
Habka Cabashada loo Sameeyo.....	15
Aan Wada Hadalno!.....	15
Heerarka faragelinta iyo Natijootinka Go'aan Qaadashada Jawaabaha Anshaxa—	16
Meesha iyo wakhtiga xeerku ku shaqaynayo.....	16
Marka ilmuhu la yimaado dabeecad qalafsan.....	17
Heerarka Walaacyada dhaqanada, Xad gudubyada iyo Jawaabaha:.....	18
Heerka 1aad Koboca, Xirfad-dhisidda iyo Ka-hortagga.....	30
Heerarka 2, 3 iyo 4 Jawaabaha	30
La Shiritaanka Rajo Soo Celinta	31
Tababaraha Taageerada Ardayga.....	32
Kooxda Dhexdhexgalka Ardayga	32

Siyaasadaha 33

Anshaxa Labiska.....	33
Aaladaha elektaroonigga ah	33
Xaadiritaanka Ardayga	34
Corporal Punishment Statement.....	34
Saraakiisha Imkaaniyaadka Iskuulka	34
Soo Sheegista Xadgudubyada Ardayga	35
Akhlaaqda Ardayda Itaalka Daran.....	35
Xeerarka Ka Yaal Xayiraadda iyo Wareejinta.....	39

Xayiraadaha 41

Barnaamijyada Kale ee	44
Joojinta ku meel gaadhka ah	47

Liiska Ereyada 48

HORDHAC

Maxaan u yeelanaynaa Xeerka Anshaxa, Dabeecada iyo Taageerada?

Hadafka Syracuse ee Xeerka Anshaxa, Dabeecada iyo Taageerada waa in la hubiyo in dhammaan xuquuqda ardayda ee waxbarasho badbaado tahay, madani tahay, iyo deegaan daryeel leh. Waxay ku salaysan tahay sharciyadda, xeerarka, iyo hadafyadda abuuraya in dhammaan waxbarasho la helo iyadoo la ilaalinayo xuquuqda shaqsiyaadka. Xeerku wuxuu rasmiyaynayaa in dugsiyadu yihiin goobo bulsho oo ay waajib tahay ilaalinta xuquuqda shaqsiyaadka iyo kuwa bulshadaba iyo masuuliyaddaha suurtagal ka dhigaya in si xor ah loo noolaado, furnaansho iyo bulsho dimuqraadi ah. Syracuse Xeerka Anshaxa, Dabeecada iyo Taageerada waxa uu u shaqeeyaa sidii hagaha muwaadinka fiican oo waxa uu siiyaa agabka caawinya ardayda si loo fahmo oo loo qiimeeyo curfiga dhaqanka ku dhex jira dhaqanka dugsiga.

Xeerku waxa uu hubiyaa in dugsiyadu ay bixiyaan helitaan loo simanyahay ilaa heer taageero balaadhan oo horumariya dhaqanka, ka caawiya ardayda in ay horumariyaan edaabta shakhsiga ah iyo hawl karnimada bulsho iyo aadifadeed, oo awood u siisa ardayda in ay horumariyaan oo saxaan dhaqanka aan habboonayn, xirfada lahayn ee aan saxda ahayn.

Xeerka Anshaxa, Dabeecada iyo Taageerada iyo xeerarka iyo shuruucda ay tixraacdaa waxa uu ku habboonyahay dhammaan ardayda wakhtiyadooda dhan ee dhismaha Dugsiga Degmadda Syracuse City, waxaa ka mid ah dhismayaasha dugsiga iyo banaanka dugsiga; dhammaan gawaadhida dugsiga; iyo dhammaan dugsiga, waxa dugsiga la xidhiidha, ama hawlaha degmaddu kafaalo qaadato, ay ka mid yihiin, laakiin aanay ku xadidnayn safarada dugsiga iyo dhacdooyinka ciyaaraha dugsiga, haddii hawlaha, ay ka mid yihiin lagu qabto dhismaha dugsiga ama goobo ka baxsan dhismaha dugsiga, ay ka mid yihiin ganacsiga gaarka ah ama shirkadaha ganacsiga.

Aaminaada la xariirta Carruurta, Waxbarashada, iyo Dabeecada

Waxyaabaha soo socda ee laga aaminsan yahay carruurta, barashada, iyo anshaxa lagu sheegay dhammaan xeerka hadafyada iyo fulinta. Waxyaabaha soo socda ee laga aaminsan yahay carruurta, barashada, iyo anshaxa lagu sheegay dhammaan xeerka hadafyada iyo fulinta.

1. Dhammaan carruurta iyo dadka da'da yar waxay awood u leeyihiin guul gaadhida waxa ay rabaan shakhsiyan ee u wanaagsan, iyo marka ay lama huraanka tahay, horumarinta dhaqanka hagitaanka eh, taageerada waxbarashada, iyo tababarida. Falgalladani waxay noqonayaan kuwo sii socda kana jawaabaya dhammaan awoodaha carruurta.
2. Ardeydu waxay u baahan yihiin noocyo kala duwan, wakhti muddo ah, feejignaan, shaqooyin, iyo taageerooyin ku haga xilkasnimo, guulaysi waxbarasho, iyo inay soo hooyaan heerar sar sare.
3. Isticmaalida eryidda dugsiga bannaankiisa ee saamaynta dabeecadda ma hagaajinayso jawiga dugsiga ama natiijadda ardeyda. Waxaa aad loo jeclaysanayaa in ardeydu sameeyaan waxyaabo sax ah marka...
  - waxay fahmayaan daceedda wanaagsan ee laga filayo iyaga
  - waxay dareemayaan in xubnaha shaqaaluhu daryeelayaan iyaga kana caawinayaan barashadooda iyo korriinkooda
  - dhammaan shaqaalaha dugsiga waxay iskumid u isticmaalaan wadaagidda luuqad iyo dhaqan galin
  - dhammaan shaqaaluhu waxay bixiyaan rasmiyayn iyo jawaab celin dhinaca dabeecadda sida ugu habboon, iyagoo samaynaya dadaadlkooda ugu fiican, dhammaystirayana shaqo tayo sare leh

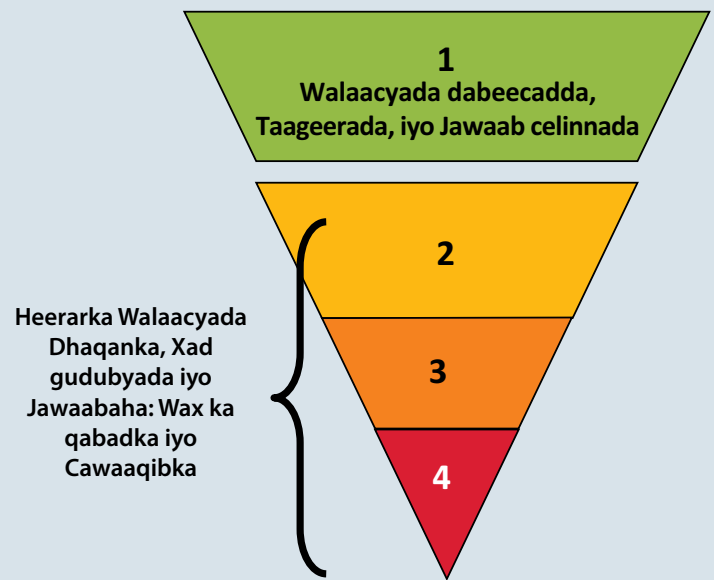
4. Xididka anshaxa adduunku waa “waxbarid.” Falgallida anshaxu wuxuu ardeyda ka caawinayaa inay noqdaan kuwo aad u anshax fiican shaqsi ahaantooda ayna baraan ardeyda inay noqdaan kuwo xirfad badan leh. Dib u habaynta dhaqan galintu waxay keenaysaa istaraatiijiyadaha iyo faro-gallinada si ardeyda loo awoodsiiyo inay sameeyaan shakhsi sixid, xallinta dhibaato, sameeyaan dhayidda waxyeello, bartaan dabeecaddo cusub, ayna dib u hagaajiyaan joogitaankooda fiican.

Mabaad’da hagaya Xeerka Anshaxa, Dabeecada iyo Taageerada

xeerarka soo socda waxay muujinayaan aasaaska si loo abuuro ammaan, caafimaad qab, iyo deegaano wax lagu barto oo taageerid leh. Xeerarkani waxay hagi doonaan saaxiibbadda jaaliyadda, ardayda iyo qoysaska, shaqaalaha degmada dugsiga magaalada Syracuse shaqada ay wadaagayaan ee ah hubinta deegaanadda fiican ee dugsiga iyo natiijoyinka ardeyga ee la hagaajiyay.

Xeerku wuxuu ku salaysan yahay furaha xeerarkan:

1. Dadka waawayn – macallimiinta, horjoogayaasha, maamulayaasha, shaqaalaha dugsiga, waalidiin iyo jaaliyad ballaadhan oo leh waajibaad ay ku caawinayaan ardeyda inay bartaan inay noqdaan muwaadiniin fiican iyo hoggaaminta waxsoosaar nool:
  - In iyaga awood loo siiyo kala garashada saxa iyo khaladka.
  - In iyaga loo muujiyo inay sameeyaan waxa fiican.
  - In iyaga lagu booriyo inay qaadaan masuuliyadda waxa ay yidhaahdaan iyo falalkooda.
  - Casriiaynta dabeecaddahooda ee qaangaadhayaashu doonayaan inay simaan. carruurta iyo dhallinyarada.
2. Anshixinta ardeyga iyo taageeridda hadafyada iyo falalka dhaqan galintu waa in loo sameeyaa wadiiqooyin XUSHMAD LEH. Xidhiidhadda ka dhexeeya degmada iyo shaqaalaha dugsiga, ardeyda, iyo waalidiinta ayaa laga filayaa inay ilaaliyaan sharafta qof kasta, hubiyaanna codka ixtiraamka.
3. Hagaajinta natiijoyinka waxbarasho ee dhammaan ardeyda u baahan in dugsiyadu bixiyaan taageero saddex heer ah daryeelidda iyo tilmaamidda gabi ahaanba dugsiga. Habka waxbarashada SCSD iyo taageeridda dabeecaddu ujeeddaddoodu waxay tahay in ardeyda loo muujiyo fursado ay ku bartaan waxbarasho iyo waxyaabaha keena dabeecad xumada. Istaraatiijiyadaha xakamaynta iyo farogalinta waxaa ku jira shaqsi wax tilmaamid badan oo dhanka waxabarashada ah iyo taageero, addeega taageeradda ardeyga, iyo barnaamijyo muujinaya marxaladaha shaqsi iyo qoyska, barashada bulshada, sida xallinta khilaafaadka, dhex dhexaadinta, maareynta cadhada, dhisidda xirafadda xidhiidhka, istaraatiijiyadaha dabeecad badallida, iyo kuwo kale oo ah dib u hagaajinta faro-galinta ay kamidka tahay wareega anshaxa iyo shirarka koox qoys.
4. Heerarka Walaacyada dhaqanada, Xad gudubyada iyo Jawaabaha: Wax ka qabadka iyo Cawaaqibka
  - **Heerka 1aad: HORUMARINTA IYO XIRFAD DHISIDDA:** Dugsiyadu waxay u muujinayaan bulshada iyo dhammaan ardeyda wanaagsan daddaallo gabi ahaanba dugsiga in la baro, dhaqan galiyo, rasmiyeeyo iyo diyaarinta dabeecaddo wanaagsan iyo horumarinta bulshada iyo jawiga barashada.
XAKAMEYNTA: Dugsiyadu waxay u diyaarinayaan dhammaan shaqaalaha inay xakameeyaan, kooban, iyo joojinta isticmaalka dhibaatooyinka anshaxa iyo farogalin durbadiiba ah marka ardeydu ay ku jiraan marxaladdaha dabeecaddahooda.

Marka la taageero ardayda, ardeydu waxay si nool uga qayb qaadanayaan dib u hagaajinta faragalinta muujinaysa arrimo cad cad iyo dabeecaddo ogolaanaya cawaaqib. Wax ka qabadka waa qayb habka ah halkaas oo ardaygu shaqada qabto si uu u toosiyo naftiisa ama teeda, u hagaajiyo meeqaamkiisa wanaagsan ama keeda, wax u wanaajiyo, wax u barto oo ku celceliyo dhaqan ka duwan, u hagaajiyo waxyeelada, ama uu u saxo.

marka uu jiro ku xadgudub nidaam, ardeyda waxaa loo diyarayaa cawaaqib. Astaanta natiijadu waa in ficillada ardeydu noqdeen kuwo aan habboonayn, la aqbali karin, ama aan xirfadaysnayn.

- **Heerka 2aad: FAROGALIN:** Dugsiyadu waxay bixinayaan daryeel la kormeeray iyo farogalin ku beeggan, baahiyaha ardeyga ee bulshonimada, dareenka, iyo caafimaadka maskaxda oo ah taageero diyaarsan oo lagu xalinaayo asalka dhibaataada keenaysa in ardaygu lahaan waayo xirfada ama cilada xirfada si loo aqoonsado, loo maareeyo loona xaliyo xaaladaha bulshada qaab amaah ah, oo ku haboon da'da. Garo gelinnada ayaa badanaa lala socdaa hormarka laga sameeyo ayadoo isbadello lagu samaynaayo mudada ama xawaaraha taageerada.
- **Heerarka 3 iyo 4: FAROGALIN:** Faro galin habboon ayaa lagu samaynayaa marka ardeydu ku sugan yihiin khatarta ugu sarreysa.
- 5. Anshaxa iyo hadafyada taageerada iyo dhaqangalinta ardeygu waa inay noqotaa mid loo sameeyay wadiiqooyin **XISAABTAN**

IYO DIB U HAGA AJIN LEH. Ardeyda iyo qoysasku waxay u baahan yihiin inay ogaadaan in dugsigu bixin doono farogalinta dabeecadda gudaha iyo bannaanka fasalladda si loo taageero dib u hagaajin halkii la samayn lahaa wacyi galin. Ardeydu waxay masuuliyad u leeyihiin inay aqbalaan natiijooyinka la siiyay ayna si dhammaystiran uga qayb qaataan farogalinta loogu talo galay muujinta dabeecaddaha cad cad ama khaladaadka. Shaqaalaha dugsigu waa inay dib u hubiyaan in ardeydu ay ilaaliyaan haddaladooda iyo ficilkooda. Farogalin dib u hagaajin ah ayaa looga baahan yahay ardeyda dhinaca dhibaataada, falgalid dabeecaddahooda ay iyagu leeyihiin iyo kuwa kaleba, iyo fahmidda sababta dabeecadda loo aqbali waayay, u habboonayn, ama xirfad ahayn. Farogalintu waxay ardayda u diyaarinaysaa falal ama barashada sidii ay iyagu u awoodi lahaayeen inay iyagu isa saxaan, dayactir ku sameeyaan xidhiidhkooda iyo waxyeeladda ay ku sameeyeen kuwa kale, bartaan badallida dabeecaddaha, ama dib u hagaajinta wanaagooda.

6. Anshaxa iyo hadafyada taageerada iyo dhaqan galinta ee ardeygu waa in loo fuliyaa wadiiqooyin ah kuwo la aqbalikaro **CAADI AH, SINNAAN AH, IYO KALA DUWAN AH.** Ardaydu waxay u baahan yihiin muddooyin wakhti kala duwan, feejignaan, shaqooyin, iyo taageero inay u dhaqmaan xilkasnimo soona hooyaan heerar sare. Jawaab bixinta kala duwan waa inay noqotaa mid ku salaysan caadi, iyo sinnaan dhaqan galin oo dhammaan ardayda loola dhaqmay si caadi ah ayna lahayna wax liddi ku ah mid kamid ah ardeyda heerkooda, da'dooda, jinsiyadooda, horumarkooda iyo naafaddooda, sinji ama qabiil, xaalada dhaqaale ee bulsho, diin ahaan ama wacyigalinta ruuxiga ah, asalka qaran iyo afka hooyo, wacyigalinta galmada ah, iyo dhaqamaddooda.
7. Anshaxa iyo hadafyadda taageero iyo dhaqangalinta ardeygu waa in loo fuliyaa wadiiqooyin **KU DHIIRI GELIN KARA IYO LA**

FALAGELID LEH. Degmadu waa inay hubisaa dhammaan xeerarka, hadafyada, natiijooyinka, iyo farogalimaha la dajiyay ay yihiin kuqo qasab ah, iyo la falgalidba. Dhanka kale, dagmadu kuma boorrinayso dugsiga xeerar aad u adag in la qasbo; xeerar ayna boqolkiiba boqol shaqaaluhu ku heshiinayn in lagu qasbo iyaga, hadafyada iyo jawaabaha dalbanaya maamulid badan iyo wakhti shaqaaluhu siiyaan haddaba suuro gal ayay noqon in la qasbo ama billaabo; iyo hadafyada iyo natiijooyinka leh waxyeelo yar.

8. Xeerku waxa uu taageeraa isticmalka **NIDAAMKA SIMAN EE JAWAABAHA (WAX KA QABADKA IYO CAWAAQIBKA)** (eeg #3 ee bogga 3) ka hadlaya mid aan habboonayn, aan la aqbali karin, oo ah dhaqan aan xirfad lahayn wata hadafka kama dambaysta ah ee baritaanka dhaqano suuban oo xoogaynaya shakhsiyada ardayaga, bulsheed, iyo hawl karnimada tacliimeed. Anshaxa ardey iyo habka taageeradda ardey oo ku salaysan heer hannaanka badallida dabeecadda. Ahmiyaddu waa in la xakameeyo dabeecadda aan la aqbali Karin iyadoo la caawinayo ardeyda si ay:
  - wax ugu bartaan khaladaadkooda
  - u fahmaan sababta dabeecaddu ay u tahay mid aan la aqbali karin
  - ogsoonoodaan waxyeelladda ay iyagu sababeen ama ficilladooda xun
  - fahmaan waxa ay iyagu si kale duwan u sameeyaan gudaha xaaladda
  - qaadaan masuuliyadda ficilladooda
  - la siiyo fursad ay ku bartaan istaraatiijiyadaha bulshanimada iyo xirfaddaha ay isticmaalayaan mustaqbalka
  - ay aad u fahmaan natiijooyinka iyo farogalintu ay dhacayaan haddii ay dhacdo dabeecad aan la aqbali karin

9. Dadaal kasta oo macquul ah ayaa loo samayn si loo saxo dabeecadda xun ee ardeyga iyadoo loo marayo tilmaamo faragalin ah taas oo dib u hagaajin ah. Faragalintu waxay aasaas u tahay marka dabeecad aan habboonayn ama xadgudubyada xeerka ay yihiin dhibaatooyin aad halis ugu ah ardeyda marxaladdooda. Sidaas darteed waxaa muhiim ah in shakhsiyadda dugsiga ay halis u tahay arrimaha la falgallaya dabeecadda ardeyda iyo jawaab bixinta ah in aad looga taageero baahiyahooda. Jawaabaha anshaxa habboon waa xakamayn iyo la falgalid faraglin, xakamaynta in ardeydu isku dhex daadato dhinaca waxbarasho, iyo horumarinta dhaqanka wanaagsan ee dugsiga.
10. **Dugsiyada wax ku oolka ahi waxay horumariyaan oo qaabeeyaan ixtiraam la is dhaafsado, Xirfad yaqaanimo tayo sare leh, iyo la xisaabtan aan waxba qarsoonayn oo ku salaysanaa aaminaada u dhexaysa maamulka, shaqaala ardayda, iyo qoysaska.**
11. Dagmadu waxay dhistaa dhaqan ku salaysanrajooyin sare, ixtiraam, iyo jiritaan. xudunta dhaqanka caafimaad qaba ee dugsiga waa in dhammaan shaqaaluhu ka qayb qaataan masuuliyadda horumarinta caafimaad qabka ardeyda iyo xirfadaha casriyaysan, dabeecaddaha, iyo maskax furnaanshaha in ay simaan carruurta iyo dadka da'da yar. Middan dhammaadkeeda, shaqaalaha dugsiga, macallimiinta iyo maamulayaasha ayaaa lagu boorriinayaa inay siiyaan ardeyda himilooyin sare oo guul u ah ardeyga, dhisidda xidhiidh wanaagsan ee ardeyga iyo barida iyo hannaanka ardeyda in ay ku guulaystaan dhammaan goobaha dugsiga (fasallada, maqaaxidda, wadooyinka hoolka, qolalka qubaysa).
6. In dhammaan macallimiinta iyo xubnaha shaqaalaha kale la siiyo koobi ah xeerka iyo koobi ah wixii badalaad ah ee lagu sameeyay xeerka kaddib marka uu dhaqan galo.
7. Siinaya dhammaan shaqaalaha nuqul hadda ah *Xeerka Anshaxa, Dabeecada iyo Taageerada* marka ugu horaysa ee la shaqaaleeyo.
8. Waxaa la diyaar garaynayaa koobiyo xeerka ah si ay dib ugu eegaan ardeyda, waalidiinta iyo xubnaha kale ee kamidka ah jaaliyadda iyo fidinta fursado ay dib ugu eegaan kuna falanqeeyaan habboonaan shaqsinimo.
9. EHubinta in dugsi kastaa hirgeliyo qorshe sanadeed wada hadal ah oo la macaamila *Xeerka Anshaxa, Dabeecada iyo Taageerada* muddada hanuunita sanad dugsiyeedka cusub iyo dhexda gudbinta ugu yaraan saddex casharada fasalka ah ee la xidhiidha Xeerka muddada labbada wiig ee u horeeya sanad dugsiyeed kasta. Dagmadu waxay soo gudbin doontaa qalab loo isticmaalo hawlahaan.

Ogsoonoow: Degmaddu waxay samayn doonta dedaal kasta si ay u bixiso mid qoran iyo qaabab maqal ah oo kan *Xeerka Anshaxa, Dabeecada iyo Taageerada*, luqaddaha badan.

Sidee Ayay Dadku u Bartaan *Xeerka Anshaxa, Dabeecada iyo Taageerada ee Syracuse?*

Si waafaqsan Sharciga Waxbarashadda §2801(4) iyo 8 NYCRR §100.2(l)(2) (iii)(b), Degmaddu waxay ogsoontahay tan *Xeerka Anshaxa, Dabeecada iyo Taageerada* ayadoo:

1. Bixinta maqalka dadweynaha ee uu guddigu ansixinayo.
2. Bixinta koobiyo xogta xeerka dhammaan ardeydu leedahay, si da' ahaan ugu habaysan, luuqad saafi ahna ku dhigan, oo lagu soo gudbin doono shirka guud ee la qabto bilawga sanad dugsiyadeedka.
3. Koobiyada xeerka ee loogu talo galay dhammaan waalidiinta waxay diyaar yihiin bilawga sanad dugsiyadeedka.
4. U gudbinta macluumaadka teeramka loo gudbiyo waalidka.
5. Bixinta in kooban oo *Xeerka Anshaxa, Dabeecada iyo Taageerada* loogu qoray luqad fudud dhammaan waalidka ardayda Degmadda ka hor bilowga sanad dugsiyeedka iyos amaynta tan kooban in ka dib lagu heli karo codsi.

Dhammaan degmooyinka iyo xubnaha shaqaalaha dugsiga iyo xubnaha guddiga waxbarashada waa inay saxiixaan risiit caddaynaya inay qabteen xeerka anshaxa, dabeecada iyo taageerada qabtaana shirar bilawga sanad dugsiyadeedka.

Koobi ah ogeysiinta dib u eegista xeerka wuxuu ku qoran yaahy badhtamaha buuggan yar. Fadlan la bax, saxiix kadibna ku celi dugsiga ilmahaaga.

XUQUUQAHA IYO MASUULIYADAHA KA QAYBQAATAYAASHA DUGSIGA

Xaquuqda Ardaygu

Ardeydu waxay xaq u leeyihiin

1. Inay galaan dugsiga ku dhexyaala degmada uu waalidkooda sharciga ah daggan yahay ayna helaan waxbarasho habboon oo xor ah laga billaabo da'da 5 jir illaa 21 jir, sida uu dhigayo sharcigu.
2. In la awood mid wanaagsan, oo waxbarasho tayo leh ah oo laha bixiyo Dugsiga barbaarinta ilaa fasalka 12 deegaan dugsi badbaado ah, habaysan oo horumariya waxbarashada.
3. In la ixtiraamo shaqsi kasta la dhaqankiisa iyo sharaftiisa ardeyda iyo shaqaalaha dugsiga.

4. In qof kasta sharraxo fikraddihiisa ama qoro ama laga caawiyo.
5. In la muujiyo in wadiiqada sidan ah lagu sharraxo shaqsiyadda qof illaa inta ayna isku dhexdaadinaynin deegaanka barashada. Eeg xeerka dirayska (bogga 33).
6. In laga wada qayb qaato hawlaha dugsiga iyadoo loo siman yahay sinji ahaan, midab ahaan, shaqo ahaan, diin ahaan, jinsi ahaan, wacyi galinta galmada, lab iyo dhaddig siman, asalka qaran, qabiil kooweed, siyaasad ahaan, da' ahaan, guur ahaan, ama naafo ahaanba.
7. In la helo macluumaad khuseeya daroogada iyo aalkoola, iyo in la helo shakhsiyaadka ama wakaaladaha tooska uga caawinaya ardeyda dhibaatooyin xasaasi ku shaqsinimada.
8. **Waana in laga ilaaliyo, xarraasida, ama takoorka ku salaysan xaqiiq ama midab, miisaan, asalka qaranimo ee qofku kasoo jeedo, qabiilka, diinta, ama isticmaalida diinta, jinsiga, qeexidda lab/dhaddig, wacyi gelinta galmada, ama naafanimada, oo ay sameynayaan shaqaaluhu ama ardeydu dugsiga dhexdiisa ama xafad uu qabanayo dugsiga gudaheeda, shaqo ama hawl. Sharafta ardeyda oo dhan fiicilladooda waxaa ka reeban fiicillada xaraasidda ah, takooridda ay sameynayaan shaqaaluhu ama ardeydu dugsiga dhexdiisa ama shaqo dugsiga lagu qabanayo,**

oo ay ku jirto, laakiin kuma koobna, dhaqanka sidan ah ee ku salaysan midabka, miisaanka, asalka qaranimo, qabiil, diin, isticmaalka diinta, naafanimada, wacyi galinta galmada, jinsiga (ee la qeexay oo ay kamid tahay kala soocida labka iyo dhaddiga), ama jinsiga (sharciga waxbarashada 12[1]).

fiicillada qalafsan waxaa loo qeexay inay lamid tahay xarraasida ama fiilka qalafsan kaasi oo noqon kara nooc kasta xidhiidhka korontada ah. (Sharciga Waxbarashada 11[8]).

9. In ay awoodaan habka cadaalada ah ee:

- iyadoo lagu fidiyay xeerka iyo nidaamyada iyo xeerarka dagmada dugsiga, dugsiyadu waxay hubin doonaan in dhammaan ardeyda iyo shaqaalaha dugsiga ay yihiin ku ogsoon iyo kuwo helay macluumaadka qayaxan ee ku saabsan xeerarka, hadafyada, iyo wadiiqooyinka la maro ee dugsiga iyo sharciyada deegaanka iyo ka gobalka ee damaanad qaadata ama hirgalinaya xuquuqda ardeyda ee ka qabqaadashada;
- iyadoo la xusay waxa ay tahay dabeecadda habboon iyo waxa dabeecadduhu keeni karaan fiicillada anshaxa dhexdeedo;
- iyadoo laga talo bixiyay lagana garsooray oo ay sameeyeen xubanaha shaqaalaha u tababaran arrimaha la xidhiidha dabeecadaha sida ay ula falgasho waxbarashada iyo ku fiicnaanta dugsiga dhexdiisa;
- iyadoo la bixiyay fursad lagu dhagaysto fallalka anshax ee keena xadgudubyada xeerka oo iyaga markaas ay noqonayaan kuwo la eryo ama fasalka ay ka saaraan macallimintoodu;
- iyadoo la xusay wadiiqo loomarayo dacwadd geynta fiicillada iyo go'aamada saraakiisha dugsiga oo leh ixtiraam xuquuqahooda iyo masuuliyadooda sida loogu dhigay dukumintigan;
- iyadoo uu waalid soo dhaweyyay iyo/ama wakiil marka shirarka iyo dhagaysiga;
- iyadoo waalid soo dhaweyyay xaaladaha uu booliisku soo faragalinayo haddii ardeygu ka yar yahay 16 jir. Ardey kasta oo ka yar 16 jir waxaa wax waydiiya booliiska xaqna way u leeyihiin iney helaan waalidkooda goob joog noqdo;
- iyadoo la haysto shaqaalaha taageerada ardeyga ama wacyi galin joogta ah xaaladaha ay tahay in booliis faragalin sameeyo;
- in si buuxda looga warqabo cawaaqibiyada anshaxa ee la qaadaayo, nooca talaabada, xadiga/mudada cayrinta marka la amro.

10. In la booriyo fursadaha dhallinyarada awoodsiinaya in:

- ay noqdaan kuwo bartayaal ah mudadda waxbarashada lagu jiro taas oo qaadanaysa fikradaha ardeygu qabo, baraysa ardeyda hoggaaminta iyo xirfadaha ka qayb qaadashada, iyo u gudbinaysa sharraxaado ardeyda marka go'aanadu kaga baahaan fikradahooda;
- shaqada golaha ardeyda, xubnaha la talinta, iyo kooxaha dugsiga iyo guddiyada sameeya go'aanada ku saabsan nolosha dugsiga, oo leh taageerooyin muhiim u ah inay ka qayb qaataan;
- ka qayb qaadashada golayaasha dugsiga ay ardeydu isku dhaafsan karaan codadka fikradahooda ku saabsan go'aanada dugsiga iyo hadafyada;
- ka qayb qaadahsada hoggaminta fiican iyo dib u haggaaajinta dhaqannada;
- diyaarinta kooxo wakiil uga ah baahiyahooda iyo danahooda.

Masuuliyadaha ardayda iyo Dhaqanada la Filayo.

Waa masuuliyadaada!

ANSHAXA SHAKHSIGA & DABEECADA

- U xadirkirka dugsiga si caadi ah wakhti saxda ah.
- Aqbalida tilmaanta, codsiyada, faalo celinta, iyo taageerada si ixtiraam leh ee ka timid dadka waa wayn.
- Muujinta edaab shakhsiyeed iyaddo la samaynayo dhaqan masuulnimo leh iyo doorashooyin tacliimeed.
- Run ka sheegida kelmadaahaaga iyo falalkaaga.
- Raacida sharciyada dugsiga iyo heerarka kullamada ee dhaqanka ee kujira *Xeerka Anshaxa, Dabeecada iyo Taageerada*.
- Aqbalida cawaaqibka marka rajooyinka dhaqanka aan la buuxin ama sharciyada dugsiga lagu xad gudbo.
- Samaynta dedaalka lagu saxo oo lagu horumariyo dhaqanka iyaddoo la marayo wax ka qabadka dib u hagaajinta.
- U labisashada si habboon.

LA SHAQAYNTA KUWA KALE IYO ULA DHAQANAKA KUWA KELE SI TIXGELIN LEH

- Ula dhaqanka kuwa kale si ay doonayaan in loola dhaqmo.
- U caddaynta fikradahaaga iyo aragtiyahaaga hab edaab leh, tixgelin leh, oo anshax leh.
- Isticmaalka cod laga fiirsaday iyo luqadda jidhka oo habboon.
- Dhegaysiga marka kuwa kale ay kula hadlayaan adiga.
- Tixgelinta meesha shakhsiyeed ee kuwa kale iyo ku haynta gacmahaaga naftaada.
- La shaqaynta kuwa kale si wada shaqayn u leh kooxo badan iyo kuwo yarba.
- U falka naxariis, daryeel, iyo xasaasi ahaan kuwa kale.

Waalidiinta/Masuulada/Daryeelayaasha

Erayga “waalid” waa waalidka ardeyda, ilaaliyaha, ama daryeelaha (waana qof kasta oo ah waalidka ama xidhiidh laleh ardeyga) ama ardeygu, haddii isagu/iyadu uu yahay/tahay mid aan waxba kala garanaynin ama da’diisu tahay 18 sano jir.

Waalidiinta, ilaaliyayaasha iyo daryeelayaasha waxay xaq u leeyihiin inay si muuqata iyo falgaliid ah uga qaby qaataan barashada sharaxaadna ka dhiibtan aragtiyaha ay qabaan, iyo inay soo gudbiyaan go’aano la falgalaya nolosha iyo waxbarashada carruurtooda. Waalidiinta, ilaaliyayaasha iyo daryeelayaasha waxay lama huraan u yihiin guusha dugsiga. Waxay masuuliyad u leeyihiin inay ku khasbaan inay bartaan marka ay joogaan guriga, kuboortiyaan iyo casri dhex dhexaad ah, dabeecad dadnimo, inay ku dhiiri galiyaan carruurtooda inay noqdaan kuwo daneeya dugsiga joogitaankiisa, iyo inay arkaan in carruurtoodu ay si joogta ah u dhigtaan dugsiga. Waa in ay fishaan heerka ugu sareeya ee guul gaadhida ee carruurtoodu ay awoodo, siiba bandhiga macalinka caawin kara carruurtoodu in ay gaadho heerka guul gaadhida. Waxaa lagu soo dhaweynayaa laguna boorinayaa inay la hadlaan lana kulmaan macallimiinta si u helaan sida carruurtoodu wax u baranayso. Inta badan ee waalidka ka qayb qaato, inta ay tayo sare marto waxbarashada carruurtooda.

BARASHADDA

- Dhammaystirka shaqo aad u tayo fiican maado kasta.
- U diyaar ahaanta in wax la barto.
- Miisaamidda naftaada iyo inaad samayso dadaalkaaga ugu fiican.
- Muujinta anshax shaqo oo xoog leh.
- Keenida maskax furan iyo mowqif suuban barshada maalin kasta.
- Raadinta caawimo iyo kaalmo marka loo baahdo.

HANTIDA KUWA KALE

- Daryeelka hantida ardayda kale leedahay, dadka waa wayn, ama dugsigu.
- U isticmaalka agabka dugsiga ama dadka kale si feejigan ujeedo loogu talo galay.
- Codsashada adeegsiga hantida dadka kale.

BULSHADDA DUGSI BADBAADO AH

- Caawinta in jaaliyadda dugsiga laga dhigo mid ka madax bannaan xadgudub, xarraasid iyo takoorid.
- Codsashada caawimaadka marka aad u baahato caawimada xalinta khilaafaadka iyo faraqyada.
- Ka qayb galka badbaadada iyo faydo qabka bulshadayada.
- U isticmaalka dhammaan qalabka dugsiga iyo basadka hab badbaado leh.
- Soo hormarinta badbaada qof kasta:
  - Inaan la boorrinin xadgudub ama ficil qalafsan kaas oo waxyeelayn kara kuw akale iyo jaaliyadda.
  - INAAN la samaynin dhaqanno ku saabsan isticmaalidda halbeegyada khatarta ah ama ku saabsan waxyeelaynta kuwa kale.

Ardeyda, waalidiinta iyo maamulaha dugsiga dhammaan waxay leeyihiin door ay ugu sameeyaan amni dugsiga iyo wada shaqayn khasab ah inay ka wada shaqeeyaan soo hoynta ahmiyaddan. Waalidiintu waa inay filaan in shaqaalaha dugsigu u sheegi doonaan dabeecadaha ilmahooda kuna darayaan waalidka liiska saaxiibadda marka la muujinayo meelaha ay khusayso. Wacyigelinta waalidiinta way jiri kartaa, laakiin kuma koobna oo kaliya telefoon wicid iyo qoraal lagula xidhiidho. Sidii kuwa lagu daydo, waalidku waa in ay muujiyaan dhaqano ay jeclaan lahaayeen in ay ku arkaan carruurtooda/ardayda.

In Si loo hubiyo in ay waalidku ku firfircoonaadaan iyo oo la kaashadaayasha ka qayb qaataa horumarinaya deegaan badbaado iyo taageero leh oo dugsiga, waa in ay ahaadaan kuwayaqaana *Xeerka Anshaxa, Dabeecada iyo Taageerada*. Waalidiintu waxay filayaan in loo sheego sida ay tahay dabeecada ilmahooda iyo inay masuul ka yihiin xirfadaha ardeydu u baahan yihiin inay ku guulaystaan dugsiga iyo bulshada dhexdeedaba. Waalidiinta waxaa lagu booriyay inay wax la falanqeeyaan ilmahooda macallimiintooda iyo shaqaalaha kale ee dugsiga arrimaha waxyeeli kara dabeecadda ardeyga iyo istaraatiijiyadaha la falgalikara la shaqaynta ardeyga.

Xuquuqda waalidka

Waalidiinta iyo ilaaliyayaasha waxay xaq u leeyihiin:

1. Inay si firfircoon uga qayb qaataan waxbarashada carruurtooda.
2. Ula dhaqmaan si anshax leh, xaq ah oo ixtiraamleh dhammaan shaqaalaha dugsiyo iyo maamulayaasha.
3. Inay helaan macluumaad wakhti habboon oo ku saabsan xeerarka Guddida Waxbarashada Syracuse iyo hababka la xidhiidha waxbarashada carruurta.
4. Inay helaan warbixi caadi ah, qoran ama afka ah, shaqaalaha dugsiga oo ku saabsan horumarka tacliimeed ama dhaqan ee carruurtooda, ay ka mid tahay, laakiin aanay ku xadidnayn, kaadhahka warbixinta iyo shirarka.
5. Inay helaan macluumaad iyo wargelin degdeg ah oo ah dhaqanada aan habboonayn ee wax kharibka ah ee carruurtooda iyo wixii talaabo edaab ah ee uu qaado maamulayaasha ama shaqaalaha dugsiga.
6. Inay helaan macluumaad iyo wargelin degdeg ah oo ku saabsan shilalka saamayn kara carruurtooda.
7. Inay helaan macluumaad ku saabsan habka cadaalada ah ee hababka arrimaha edaabta khuseeya carruurtooda, ay ka mid yihiin macluumaadka ku saabsan shirarka iyo rafcaanada.
8. Inay macluumaad ka helaan shaqaalaha dugsiga waxyaabaha lagu hagaajin karo waxbarashada carruurtooda ama dabeecaddooda, oo ay kamid tahay, laakiin kuma koobna: barnaamijyada tacliinta, adeegyada caafimaadka dhimirka ee Degmo Dugsiyeedka Magaalada Syracuse iyo bulshada.
9. Inay helaan macluumaad ku saabsan adeegyada ardayda ee naafada ah iyo Bartayaasha Luqadda Ingiriisiga ah.
10. Inay helaan wargelin maamulaha, wakiilka maamulaha, iyo/ama macalimiinta ilmahooda dhacdaada uu ilmahaagu ka qayb qaato mid aan habboonayn, la aqbali karin, oo dhaqan aan xirfad lahayn ah xaga dugsiga.
11. In lala soo xidhiidho isla markaaba iyo si toos ah marka ardayga la rumaysanyahay in uu dembi galay oo booliska loo yeedho.
12. Inay codsadaan shirkad dhexdhexaadin ah oo lala yeelanaayo waalidka ilmaha waxyeelada jireed loo geystay.

13. Codso shir la dhex dhexaadiyay oo shaqaalaha dugsiga ku jiro ama shakhsiyaad kale oo waxyeeladay carruurtooda.
14. Ka hela wada xidhiidhka turjubaanada la bixinayo.
15. Soo gudbi cabasho marka uu dhacay xad gudub ama si xun u dabaqa shuruud qoran oo xeerka dugsiga ah.

Masuuliyaddaha waalidka

Waalidiinta iyo ilaaliyayaasha waxay masuul ka yihiin:

1. Inay mar kasta siiyaan macluumaadka uu kala soo xidhiidhi karo xafiiska xarunta diwaan galinta ee dagmada dugsiga magaalada Syracuse iyo carruurta dugsiga u gaarka ah.
2. Inay hubiyaan in carruurtoodu ay si joogto ah u dhigtaan dugsiga wakhtigiisa.
3. In dugsiga ogaado wakhtiga iyo sababta ay carruurta u maqan yihiin.
4. Inay u sheegaan saraakiisha dugsiga waxkasta oo khuseeya ama cambaarayn ah dhanka xushmada wakhtiga.
5. Inay la shaqeeyaan horjoogayaasha iyo shaqaalaha dugsiga in la muujiyo wixii dhibaato ku ah waxbarashada ama dabeecadaaga ciyaalkooda soo gaadhaya.
6. Inay taageeraan dugsiga dagmada magaalada Syracuse iyagoo kala hadlaya carruurtooda waxyaabaha ku saabsan dugsiga iyo dabeecadda laga filayo.
7. Akhri oo baro xeerarka Guddida Waxbarashada, shuruuca maamulka iyo Syracuse Xeerka Anshaxa, Dabeecada iyo Taageerada.
8. Inay ku boorriyaan carruurtooda inay dhameeyaan shaqooyinkooda guri iyagoo waydiinaya shaqada guriga waxa ay ku saabsan tahay, hubinta shaqada guriga una samaynaya goob carruurtoodu ay ku sameeyaan shaqadooda guri iyaddoon laga dhex galayn (tusaale: meel koone ah oo xasillan, meel sarriirta kamid ah; miis nadiif ah oo jikada kuu yaal).
9. Inay noqdaan kuwo xushmeeya shaqaalaha iyo waalidiinta kale iyo ardeyda marka lagu jiro dugsiga.
10. Inay baraan carruurtooda in dhammaan carruuruhu xaq u leeyihiin inay dhigtaan dugsiga iyo inay isula dhaqmaan si xushmad iyo sharaf leh oon ku xidhnayn midabkooda, culayskooda, qaranka ay kasoo jeedaan, qabiilkooda, diintooda, diinta ay isticmaalayaan, naafanimada, jinsi, taasi oo ah mid kalsooni siinaysa ilmaha horumarinaysana barashada sida uu dhigayo qodobka sharafta dhammaan ardeyda.

Dugsiyadu waa in ay hubiyaan in waalidka ama masuuladu ay xaq u leeyihiin go'aan gaadhida saamaysa xeerarka dugsiga iyo hababka, ay ka mid yihiin, laakiin aanay ku xadidnayn:

- In loo sheego waalidiinta wakhtiga cad goorta iyo sida ay iyagu u karaan inay uga qayb qaataan, iyo hubinta in dhammaan waalidiintu leeyihiin helitaan siman macluumaadka fursadaha ka qayb qaadashada.
- In la hubiyo in waalidiintu leeyihiin fursado ay ku sameeyaan talo jeedinno ku saabsan xeeladaha waxyeeladda ku ah dugsiga ka qayb qaadashadiisa.
- In la siiyo waalidiinta qaab dhismeed fursado ah oo waalidiintu ku soo gudbiyaan, helaan macluumaad iyo ay caawiyaan go'aan gaadhista.

Dugsiyadu waxay hubin doonaan waalidinta inay leeyihiin xaq ay kaga qayb qaataan go'aanadda waxyeelaya waxbarashada shaqsiyadda ilmaha, ooy ku jirto, laakiin aan ku koobnayn:

- Soo jeedinta macallimiinta, maamulayaasha iyo shaqaalaha kale ee “digniinta deg degga ah” hab caddeynaya waxbarashada ama marxaladaha dabecadda sida ay suurto gal ku tahay iyo la shaqaynta waalidiinta inay caddeeyaan wixii xalin noqonaya.
- Ka qayb qaadashada xallinta iyo dib u hagaajinta anshaxa.
- Inay difaacaan xuquuqaha la xidhiidha anshaxa dugsiga.

Dagemada iyo dugsiyadu waxay abuuri doonaan hadafyo si cad u muujinaya sida waalidku u fayl garaynayaan canbaarayn, iyo wixii la samayn lahaa haddii canbaarayntii waalidka aan waxba laga qabanin.

marka ardeygu kujiri meel lagu daryeelo ama ku tiirsan yahay dawlad, oo lagu caddeeyay maritaanka sharciga dawlad deegaanka ama fadaraalka, ogeysiinnada la xidhiidha waxbarashada ama anshaxa go'amada uu gaadhay ardeyda dugsigoodu waxaa loo gudbinayaa qofkamudan xuquuqaha waxbarasho, loo muujinayaa waalidiinta, lataliyaha ardeyga, iyo shaqaalaha samafalka bulshada ilmaha ardeyga ah ama shaqaalaha kiiskooda iyo, haddii ardeygu leeyahay hal sarkaal oo isaga qaabilsan. Si kastaba ha ahaatee, Xujooyin la'aan ayaa ardeyda kujira goob lagu daryeelo ama ku tiirsan dawladda loogu diidi karaa inay helaan xuquuqahooda waxbarasho oo ay sabab u tahay daryeelo qaan gaadh ah ama xuquuq hayaha aan awooddin ama in loo diido inuumatalo ilmaha.

Maamulaha iyo Shaqaalaha Dugsiga Xuguuqahooda iyo Masuuliydahooda

Shaqaalaha iyo horjoogayaasha dugsigu waxay xaq u leeyihiin:

1. Inay helaan deegaan ay ku shaqeeyaan oo amni iyo kala danbayn leh.
2. In shaqaalaha kale dugsiga, ardeyda, waalidiinta ay ula dhaqmaan si haggaagsan, caadi ah iyo ixtiraamleh.
3. Ay kala socdaan waxyaabaha khuseeya, talo jeedinnaha iyo canbaaraynta xafiiska degmada dugsiga magaalada syracuse addeegyada taageerada ardeyga.
4. Hellida horumarinta xirfad iyo tababar taageero leh.
5. Hellida waxyaabaha ay u baahan yihiin ee muhiimka u ah inay gudbiyaan tilmaamo tayo leh.
6. Habaynta tilmaamo wata hadafyada guddida waxbarashada iyo nidaamyada gobalka iyo fadaraalka.

Masuuliyaddaha Horjoogayaasha iyo shaqaalaha dugsiga:

1. Joogtaynta dugsiyo habbaysan oo badbaado leh iyaddoo la isticmaalayo ka hortaga iyo farsamoyinka wax ka qabadka iyo iyaddoo la raacayo *Xeerka anshaxa, dabecada iyo Taageerada* ee Syracuse.
2. Inay ixtiraamaan ardeyda, waalidiinta, uguna adeegaan ardeyda door casri ah.
3. Inay ogsoonaadaan hadafyada guddida waxbarashada iyo xeerarka iyo nidaamyada maamulka, iyo inay ku khasbaan caadi ahaansho dhexdhexaad ah.
4. Inay ogsoonaadaan sharciyada iyo nidaamyada gobalka iyo fadaraalka eek u saabsan anshaxa ardeyda naafadda ah.

5. Inay soo gudbiyaan hadafyada, himilooyinka iyo danaha, iyo inay ka jawaabaan canbaaraynta ama waxyaabaha kala khuseeya ardeyda iyo waaliddinta wakhtiga ku habboon luuqad la fahmi karo.
6. Inay u gudbiyaan ardeyda guddida, waaxaha, xafiisyada, qaybaha, wakaaladaha ama ururada marka taageero dibada ah ay noqoto muhiim.
7. Inay ku wargeliyaan waalidiinta hannaan socodka dabecadda iyo waxbarashada ardeyga, ay abuuraan fursado macno u leh ka qaybqaadashadooda, ayna u fidiyaan wada xidhiidh joogto ah luuqad ay iyagu fahmayaan.
8. Inay u fidiyaan ardeyda waxbarasho iyo shaqo kale ka maqnaanshahooda sharciga ah, oo ay ku jiraan ardeyda u maqnaa sababo anshax awgeed.
9. Inay kala qayb qaataan fursadaha horumarinta xirfadaha.
10. Inay hagaajiyaan kuna boorriyaan jawi dhexe oo ixtiraam iyo sharaf leh dhammaan ardeyda oo aan salna ku lahayn, midab, culays, asalka qaranimo, qabiil, diin, isticmaalida diin, naafanimu, wacyigalinta galmada, lab iyo dhaddig, jinsiga, oo ay ku dheehan tahay fahmid habboon, luuqadda, iyo dabecadda gudaha dugsiga, taasi oo ardeyda tusinaysa shaqsinimadooda iyo horumarinta kalsooni ay wax kubartaan.
11. Ayna ogolaanin arrimaha takooridda iyo xarraasida ah gudaha xaalad kasta oo lagu dhaqmayo ama xafiiska muuqaalka ama amniga ardeyda, shaqaalaha dugsiga ama qof kasta oo sharci ahaan kamid ah dugsiga ama dugsiga shaqo ka haya iyo soo gudbinta falalka takoorka ah iyo xarraasida laga markhaati furay ama la horkeenay macalinka, qunsulka dugsiga, maamulaha adeegga taageerada ardeyga, ama shaqaale kale, loona gudbiyo maamulaha leh shaqada tallaabo ka qaadista, wakhti ku habboon.
12. Muujinta arrimaha shaqsinimo ee xakamayn kara ula dhaqmid si siman dhammaan ardeyda dugsiga dhexdiisa ama fasallada dhexdooda.
13. Maamulayaasha: Inay la socdaan wixii falal takoorid iyo xarraasid ah ee marag leh ama la horkeenay horjoogaha wakhti ku habboon iyagoo kala shaqaynaya maamulaha isagu ah kormeeraha shaqada heeganta.
14. Ururi oo ka warbixi xogta warbixina ee hirgelinta *Xeerka Anshaxa, Dabecada iyo taageerada* ee degmada ay ka mid tahay, laakiin aanayku xadidnayn, xogta isticmaalka ka joojinta gudaha dugsiga iyo dibadiisa sifooyinka mujtamaceed ee ardayaga.
15. Samee dedaal kasta si loo xaliyo khilaafaadka kaala dhexeeya qoysaska.

Wajibbaadyada Maamulaha Degmada

1maamulayaasha degmada dugsiga magaalada syracuse waxay masuul ka yihiin:

1. Abuuridda iyo fulinta hadafyada iyo hannaanka lagu boorrinayo amni iyo kala danbayn dhammaan ardeyda, shaqaalaha dugsiga iyo horjoogayaasha.
2. Ilaalinta xuquuqaha sharciga ah ee shaqaalaha dugsiga, horjoogayaasha, ardeyda iyo waalidiinta ama masuulada.
3. Inay noqdaan dhexdhexaad, ixtiraamaan si caadi ahna ula dhaqmaan ardeyda, waalidiinta, shaqaalaha dugsiga iyo horjoogayaasha.
4. Inay la yeeshaan kulamo ay kula kulmayaana shaqsigu u baahan manhajka dugsiga.
5. Ku wargeliyaan jaaliyadda, ardeyda, waalidiinta, shaqaalaha dugsiga iyo horjoogayaasha waxyaabaha ku saabsan hadafyada guddida waxbarashada.
6. Hubinta ilaalinta xuquuqda sharciga ah ee ardeyda naafada ah.
7. Fidinta shaqaale u tababaran daboolida baahiyaha ardeyda.
8. Fidinta taageero iyo tababar xirfad horumarineed loo fidinayo horjoogayaasha iyo shaqaalaha dugsiga si ay u caawiyaan taageerada ardeyda.
9. Taageerida maamulaha iyo shaqaalaha dugsiga dhammaystirka maduuliyadooda edaabbeed sida lagu qeexay *Xeerka Anshaxa, Dabeecada iyo Taageerada Syracuse*.
10. La xidhiidhida iyo kala qayb qaadashada waalidiinta arrimaha anshaxa.
11. Ka war haynta iyo baarista xogta ku saabsan hirgelinta *Xeerka Anshaxa, Dabeecada iyo taageerada* ee degmada ay ka mid tahay, laakiin aanay ku xadidnayn, taariikhda isticmaalka ee ka joojinta gudaha ama ka baxsan dugsiga ee sifooyinka qaab dhismeedka bulsho.

Agaasimaha degmada dugsiga magaalada ee syracuse wuxuu masuul ka yahay:

12. Horumarinta amniga, kala danbaynta, ixtiraamka iyo hagaajinka deegaanka, xorna ka ah, takoorid iyo xarraasid, barasho iyo waxbarasho firfircoon oo taageero leh.
13. Inuu dib ula eego maamulayaasha degmada hadafyada guddida waxbarasho iyo sharciyada gobalka iyo fadaraalka ee la xidhiidha hawlaha dugsiga iyo maaraynta.
14. Ku wargelinta jaaliyadda, ardeyda, waalidiinta, shaqaalaha dugsiga, horjoogayaasha iyo guddida dugsiga hadafyada ku saabsan guddida waxbarashada, oo ay ku jirto anshaxa ardey.
15. Ka shaqeynta si loo sameeyo barnaamijyo waxbarasho oo yareeya dhibaatooyinka dhaqan xumada oo xasaasi ku ah ardayga iyo baahiyaha macalinka.
16. Kala shaqeynta maamulayaasha degmada fulinta *Xeerka Anshaxa, Dabeecada iyo taageerada* ee Syracuse iyo hubinta in dhammaan xaaladuhu loo xaliyo si degdeg ah oo xaq ah.
17. Muujinta dhammaan meelaha dugsiga ee la xidhiidha wixii khuseeya amniga.
18. Dib u eeg xogta hirgelinta ee *Xeerka Anshaxa, Dabeecada iyo taageerada* oo samee talooyin ku saabsan horumarinta marka loo baahdo in la yareeyo isticmaalka ka joojinta.
19. Qaad tallaabooyinka habboon meesha xad gudubyadu *Xeerka Anshaxa, Dabeecada iyo taageerada* ay ka dhacaan.

20. Doorro Sarkaalka U Doodadaha u Sareeye kaas oo hubin doono u hogaansanka sharciyada federaalka iyo gobolka ee ku saabsan edaabta dugsiga, hubso in hirgelinta xeerarka dehmadda ee ku saabsan edaabtu ay xaq tahay, loo simanayahay, oo ay u hogaansanto Ballanka, oo lala xidhiidho ardayda, waalidka iyo shaqaalaha waxa ku saabsan arrimaha la xidhiidha xeerarka edaabta iyo hirgelinta Ballankan.

Masuuliyaddaha guddida waxbarashada

Guddida waxbarashadu waxay masuulka yihiin:

1. Inay la shaqeeyaan ardayda, macalimiinta, maamulayaasha, waalidka ururadooda, shaqaalaha badbaadada dugsiga, shaqaalaha kale ee dugsiga iyo bulshada si loo horumariyo *Xeerka Anshaxa, Dabeecada iyo taageerada* kaas oo si cad u qeexa rajooyinka anshaxa ardayda, Shaqaalaha Degmadda iyo dadka kale ee dhismaha dugsiga iyo shaqada dugsiga.
2. Inay sanadkii saameeyaan qiimeynta *xeerka Anshaxa, Dabeecada iyo taageerada Degmada* si ay u qiimeeyaan wax qabadka Xeerka iyo xaq iyo joogtaynta hirgelinyeeda.
3. Magacaabidda Isuduwaha Xeerka Sharafta dhisma kasta oo dugsiga. Guddidu waxay hubin doonaan in kormeeruhu u tababaran yahay inuu hanto kana soo bixi karo arrimaha bani aadanimo ee la xidhiidha midabka, miisaanka, asalka qaranimo, qabiilka, diinta, isticmaalka diinta, naafanimu, wacyi gelinta galmada, lab iyo dhaddig, jinsiga. Isuduwaha Xeerka Sharaftu wuxuu awood u yeelan doonaa la talinta iyo waanada ardeyda iyo xubnaha shaqaalaha kale markii loo baahdo Xeerka Sharafta.
4. Tusaale ku hoggaami qabo shirar xirfad iyo ixtiraam leh kala danbayn leh.
5. Xogta qiimaynta iyo tallooyinka ee agaasimaha hirgelinta *Xeerka Anshaxa, Dabeecada iyo taageerada*, ay ka mid tahay laakiin aanay ku xadidnayn isticmaalka ka joojinta gudaha dugsiga iyo dibada ardayga hab dhaqanka bulsho iyo hirgelinta dib u habaynaha haddii loo baahdo.

IN DHIB LAGAA CAAWIYO

U xoog sheegasho, ugu xoog sheegasho internetka, baqdin gelin, takoor, & dhaqan eex ah

U xoog sheegashada, ugu xoog sheegashada internetka, dhibaataaynta iyo baqdin gelinta, takoor, iyo dhaqanada eexda ah waa kuwa aan badbaado hayn in la sameeyo oo ma muujiyaan tixgelinta kuwa kale sida u qeexay *Xeerka Anshaxa, Dabeecada iyo taageerada*. Haddii adiga ama qof aad garanayso uu yahay bartilmaameed dabeecadahan midkood, waxaad u gudbin kartaa adigoo isticmaalaya *foomka gudbinta u xoog sheegashada, Dhibaataaynta, ama baqdin gelinta*, lagana heli karo websaytka dugsiga ama xafiiska weyn ama xafiiska qunsulka dugsigaaga. Waxaad u sheegi kartaa xubin kamid ah shaqaalaha, oo ka bixin kara jawaab deg deg ah iyo ficiilba, iyo ku gudbinta meel ammaan ah.

Haddii maamule go'aamiyo in dabeecaddahan mid kamid ah ay dhaceen, ardeyda ka qayb qaatay waxay taageero ka helayaan qunsulka dugsiga, saykoolajistaha dugsiga, shaqaalaha arrimaha bulshada ee dugsiga, shaqaalaha ardeyda, ama shaqaalaha caafimaadka dugsiga si loo hubiyo in qof kasta uu uga qayb qaatay si ammaan ah, taageerid leh, iyo fahmida joojinta xaaladahan oo kale mustaqbalka.

Haddii aad la kulanto xagajugleyn...

- U sheeg qof — waalid, macallin, la taliyaha
- Si deggen ugu sheeg ardeyga inuu joojiyo.... Ama ka aamus oo iskaga tag
- Wac (315) 435-6327
- Dir foomka DASA oo laga heli karo barta syracusecityschools.com/support
- Ka fiiri liiska iskuduweyasha DASA ee dugsi kasta barta: syracusecityschools.com/dasa

Haddaad ogtahay qof lala murmay...

- Haddii aad dareemayso ammaan, noqo “qof isu taaga” iyo
  - U sheeg kan murminaya adigoo odhanaya “waxaas dugsiga dhexdiisa kuma samayno”. Ama “sidaasi sax maaha in sidaas qof loo galo”
  - Waxaad tidhaahdaa erayo taageero u ah ardeyga la muransiiyay saaxiib u noqo!
  - Ha dhiirri galinin muranka adigoo ku qoslaya ama ka qaybqaadanaya
  - U sheeg kuwa *agtaagan sida* ay u caawin karaan inay joojiyaan xoog sheegashada
- Haddii ayna ahayn ammaan...
  - U sheeg qaan gaadhe
  - dhiirri gali ardeyga la muransiiyay inuu la hadlo qof

Xeerka Sharafta Dhammaan Ardayda (DASA)

Soo Sheegista shuruudaha looga baahan yahay ee Mucayinka u ah Faquuqista, Waxyeelleynta, Aflagaadada, Aflaagada Waaweyn iyo Aarsiga

1. Degmada ayaa si dhakhsha leh baadhitaan ugu sameyn doonta dhammaan wixii cabashooyin ah, af ahaan ama qoraal ahaan, dhammaan wixii eedeymo faquuqis ah, waxyeelleynta ah, aflagaado gadaal ka hadal ah iyo aarsiga ah, isla markaana degmada ayaa si dhakhsha leh ficiil uga qaadi doonta si looga ilaaliyo shakhsiyaadkaas inay ku sii dhaqaaqaan tacaddiyo dheeraad ah, waxyeelleynta, u xoog sheegashada
2. Waxaa lagama maarmaan ah in arday kasta oo aaminsan in lagula kacay tacaddi, waxyeelleynta, aflagaado gadaal ka hadal ah ama fal aar goosi, iyo sidoo kale shakhsi kastoo ka war qaba iyo/ama ogsoon, ama markhaati ka ah dhacdo suurta gal noqon karta, inuu si dhakhsha leh ugu soo sheego xubin kastoo shaqaale ama maamulaha. Xubinta shaqaale/maamule ee warbixinta loo geeyo (ama xubin shaqaalaha/maamulaha markhaati u ah ama shaki ka muujiya tacaddi, waxyeelleynta, aflagaado gadaal ka hadal ah ama fal aar goosi) ayaa dacwo ka qori doona isla markaan tillaabo ku habboon ka qaadaya loona wacyi geliyo xaaladda si dhakhsha leh isla markaana si deg deg ah uga warbixinya sida ku xusan sadarrada soo socda.
  - a. Maamulaha dhismuhu waa shaqaalaha u xil saaran inuu qabto dhammaan wixii warbixino waxyeelleynta, aflagaadada gadaal ka hadalka ah, ama faquuqista ama aargoosiga; hase yeeshee, ardayda iyo waallidiintu way sameyn karaan cabashooyin waxyeelleynta afka ah ama qoraal ah, aflagaadada gadaal ka hadalka ah ama faquuqista ah una geyn karaan macallinka, maamulaha ama shaqaalaha iskuulka. Haddiiba ay dhacdo in Maamulaha iskuulku uu ahaa dembiilaha la eedeynayo, warbixinta waxaa toos loogu dirayaa Taliyaha Sare.
  - b. Dhammaan cabashooyinka ku saleysan faquuqidda, waxyeelleynta, aflagaadada gadaal ka hadalka ah ama dabeecadda aargoosi leh si:
    - Si degdeg ah loo baadho si waafaqsan shuruudaha tan *Xeerka Anshaxa, Dabeecada iyo taageerada*;
    - Loona Gudbin doonaa Isku-duwaha Xeerka Sharafta dhismaha si loo kormeero; iyo
    - In loola dhaqmo si qarsoodi ah isla markaana khaas ah lahanka macquulka ah ee sharci ahaan caqabadda ku ah.
3. Markii cabashada la helo (xita cabashada qarsoodiga ah), ama haddii shaqaale Degmada ka tirsani uu ogaado wixii dhacdo ah oo anshaxa la xiriira oo mamnuuc uu ka dhigayo Xeerku, Shaqaalaha Degmadu si dhakhsha leh oo afka ah ayuu u ogeysiin doonaa Maamulaha dhismaha ee ku habboon wax aan ka dambaynin hal maalin iskuul ka dib markii shaqaalkaasi uu arko ama soo gaadho cabashadu ama uu ogaado habdhaqanka noocaas ah. Shaqaalahaas ayaa sidoo kale qoraal fayl gareysan u geyn doona Isku-duwaha Xeerka Karaamada muddo aan ka dambaynin labo maalmood oo iskuul ka dib markii la sameeyo warbixintaas oraahda ah.
4. Ka dib markii la helo cabashada noocaas ah, maamulaha dhismaha eek u habboon, ama shaqaalaha uu u xilsaaro, ayaa horaamin doona ama kormeeri doona dhammaan baadhitaanka faquuqidda eedeynta ah, waxyeelleynta, aflagaadada gadaal ka hadalka ah, ama dabeecadda aar goosiga ah. Maamulaha dhismaha eek u habboon ama qofkaasi qofkuu u xil saaro ayaa hubin doona in baadhitaankaanka noocaas ah si dhakhsha leh loo dhammeystiro isla markaana la waafajiyo qawaaniinta u taal Xeerka. Dhammaan cabashooyinka waa in loola dhaqamaa si kalsooni leh oo gaar ah ilaa xadka suuragalka ah ee ku jira xadadka sharciga.

5. Saleynayo natiijooyinka ka soo baxa baadhitaanka, haddii Degmadu go'aantasato in Sarkaal Degmada ah, shaqaale, mutaddawac, ganacsade, booqde iyo/ama arday uu xadgud ku sameeyay Xeerkaan, ama dhibaateyn dhacdo xagga qalabka ah, aflagaado gadaal ka hadal ah, faquuqis iyo/ama dabeecad aar goosi ay dhacdo, ficil sixitaan deg-deg ah ayaa lga qaadi doonaa sida la wada qabo. Degmadu waxay u qaadi doontaa si dhakhso leh si macquul ahna loogu xallinayo dhammeystirka xadgudubka, kana takhaluseysaa wixii saaxad colaadeed ah, abuuraysaa dhaqan wanaagsan oo wanaagsan inuu iskuulku yeesho iyo jawi deggan in lagana hortago dib u soo noqosho dabeecaddaas ah, iyo hubinta nabadgelyada ardayga iyo ardayda lagu eedeeynayo xadgudubkaas.
6. Maamuleyaasha dhismaha ayaa keeni doona warbixin joogto ah, ugu yaraan hal mar inta lagu jiro sanad dugsiyeed kasta, xog iyo tafaasiil la xiriidha waxyeelleynta, aflagaadada gadaal ka hadalka ah iyo/ama faquuqidda loona geynyaa Taliyaha Sare ee Iskuullada.

Habraacyada Ku Dhaqmidaha Cawaqibiyada Loo Baahan Yahay

Kiisaska oo dhan, iyadoo aan loo eegaynin *cawaqibiyada loo baahan yahay*, Shaqaalaha iskuulka hawl gala ee loo igmaday inay ku hawl galaan cawaqibiyada waa inay ku war geliyaan dabeecad xumada lagu soo eedeeyay isla markaana inay baadhaan xaqiiqada ka jirta akhlaaq xumada la isku eedeeynayo. Dhammaan ardayda oo dhan fursad ayey u heli doonaan ay ku soo gudbiyaan sida ay wax uga dhaceen dhinacooda ka hor intaan waqti looga qaban) Xarunta Faragelinta Dabeecadda, b) Xannibaadda iskuulka dhexdiisa ah, c) xannibaadaha iskuulka dibedda ka ah, d) Latashiyada ka hor waxa loo yaqaan Pre-K-2, ama e) dhageysiga kiiska ee Degmada.

Gudbinaha iyo Wakaalada Dibada iyo Hay'adaha la talinta iyo Adeegyada Aadamaha:

Shaqaalaha "SCSD" waxy u noqon karaan imakaaniyaad ardayda, waalidiinta iyo qoysaska wixii tixraacyo ah oo ku saabsan ardayda latalintooda iyo hay'adaha adeegyada bini-aadamii

Kooxda ACCESS:

Mid kasta oo kamid ah dugsiyadeena waxaa loo sameeyay dhexdhexaadiyaha dugsiga oo ka socda Kooxda ACCESS. Haddii aad u baahan tahay in laga caawiyo cunugaaga/kuraygaaga caqabadaha dareenka ama dabeecada, ka wac Kooxda ACCESS lambarka 463-1100 24 saac maalintii, todobo maalmood asbuucii ama la hadal shaqaalaha bulshada ee dugsigaaga. Xubin kamid ah shaqaalaha oo tababaraha ayaa kugu xiri doona taageerooyinka iyo adeegyada sida ugu haboon u daboolaya baahiyaha qoyskaaga iyo cunugaaga. Kooxda shaqaalaha waxaa ku jira waalidiin koriyay ama korinaaya ilmo u baahan adeegyada caafimaadka dhimirka, daryeelka ilmaha ama cadaalada ubadka. Kooxda ACCESS sidoo kale waa talaabada koobaad oo aad ka bilaabayso shaqada PINS ee ilmaha ka yar 18 sano oo dabeecad ka dhigtay inuu kasoo daaho dugsiga iyo/ama aan la xakamayn karin markuu joogo guriga, dugsiga, ama bulshada dhexdeeda. Dabeecadaha guud waxaa ku jira kara dabeecada cararida, caasinimo badan, cayda ama nabar ku dhufashada waalidiinta iyo kasoo dahaida dugsiga. Kooxda ACCESS ee Degmada Onondaga, oo ah koox ka kooban shaqaalaha xirfadaha kaladuwan, waxaa ku jira iskaashatada Adeegyada Bulshada, Dhaqan celinta, Taageerada Waalidka iyo xirfadleyaasha caafimaadka, waa wakaalada hormuudka u ah marka laga hadlaayo waalidiinta iyo dugsiyada ciladuhu ka haystaan ilmahooda. Waxaan ku boorinaynaa waalidiinta inay toos ula xariiraan Kooxda ACCESS si ay u bilaabaan codsashada adeegyada.

Shaqaalaha taageeraya Ardayda Mid kastoo

Maamuleyaasha: Maamulaha iyo hawl wadeennadu iyagaa ka hawlan oo ah horyaalka dhammaan habdhaqanka oo dhan iyo nashaadaadka lagu taageerayo ardayga isla markaana dusha kala socda shaqada ay qabtaan kooxaha lama huraanka u ah nidaamka is dhexgalka akhlaaqda guud ee iskuulka iyo taageerista ardayga.

Isuduwaaha Dhaqanka Ardayga ayaa waxa uu guddoomin doonaa Kooxda Edaabta/ Jawiga Dugsiga oo waxa uu la shaqayn doonaa ka u sareeja U doodaha Dadka si uu u hubiyo U hogaansanaanta dugisigiisa ama keeda ee xeerarka Degmadda iyo Ballankan. Isuduwaaha waxaa loo heli si uu ula shaqeeyo shaqaalaha dugisigiisa ama keeda si uu u go'aamiyo edaabta habboon xalado gaar ah oo sidoo kale waxa uu u shaqayn doonaa si xidhiidh la leh oo waxa uu ka raadin doonaa hagitaan Madaxa Sarkaalka u doodaha dadka.

Shaqaalaha Arrimaha Bulshada: Waa Shaqaale loo xil saaray arrimaha bulshada oo isku xira dhammaan shaqaalaha taageerada oo dhan, gudaha iyo dibedda labadaba, isla markaana hoggaamiya shaqada hubiyo in dhammaan ardayda oo dhami ay u helaan adeegsi siman adeegyada iyo dhexgalka ay u baahan yihiin. Shaqaalaha Arrimaha

Bulshadu wuxuu sidoo kale u fududeeyaa kooxda dhexgalka shaqadan isla iyada ah.

Tababaraha Taageerada Ardayga: Xubinta kooxda taageerada ardayga (la taliyaha, shaqaalaha bulshada, dhakhtarka cilmi nafsiga, khabiirka dhaqanka ardayga, u doodaha dhalin yarada, khabiirka horumarinta dhalin yarada, maareeyaha kiiska, ama waxarashada gaarka ah, macalin la shaqeeya) ama macalin dadka iskii u caawiya kaas oo bixiya tababar, tilmaamaha xirfada, oo taageera arday gaar ah oo u baahan wax ka qabad joogta ah iyo horumarka ka warhaynta dhow ama ardayda ka soo noqonayda xili gaaban ama xili dheer ka joojinteeda, barnaamij kale, xarunta dhalinyarada, ama xabsiga.

Isu duwaha DASA: Sidii Maamul dugsi iyo xunbo shaqaale u adeega sida DAC (Xeerka Sharafta) Isu duwahaha in la baadho oo la habbeyo dhammaan ta laga warbixiyo ee xoog sheegashada ah iyo shilalka dhibaataaynta oo uu hubiyo in dhammaan DASA hawlaha ka hortaga iyo DASA wax ka qabadka ardayga loo gudbiyo si wakhti habboon ah.

Doorarka ugu muhiimsan ee Kooxaha Iskuulka iyo Shakhsiyaadka

Si loo taageero wax u sheegista rajo soo celinta iyo la xisaabtanka leh iyo hirgelinta wax ku ool ah ee Akhlaaqda Suubban ee Syracuse, Taageerada iyo Hab dhaqanka, iskuul kastaa wuxuu hirgelinayaa kooxaha soo socda.

HOGGAANKA
ISKUULKA

MACALLIMIINTA IYO
TABABARAYAASHA

SHAQAALAH
EDBINTA, BADQABKA,
IYO TAAGEERADA
ARDAYGA

HAB DHAQANKA/KOOXDA JAWIGA ISKUULKA

Kooxda Iskuulku waxay ka kooban yihiin maamuleyaal, xubno ka tirsan koox taageerada ardayga ah, shaqaale gaar ah oo waxbarashada la xiriira, macallimiin, waaliddiinta, ardayda iyo xubno shaqaale oo aan-la xaqiijin kuwaas oo dusha kala socda muuqaalka guud ee xagga nabadgelyada, bulsho ahaanta, iyo jawi ixtiraam dhaqan suuban in la helo, qiimeynna ku sameeya xaaladda guud iyo hor u socodnimada qorsheyaasha waaweyn ee jawiga iskuulka, uma soo bandhigayaan xogtaas shaqaalaha oo dhan, isla markaana isku dheelli tiraan oo isku dubba ridayaan nashaadaadka iyo dhacdooyinka taageeraya jawi wanaagsan oo iskuulku yeesho iyo dabeecad wanaagsan oo ardaygu ku dhaqmo. Kooxda Jawiga Iskuulka/Akhlaaqda Suubban waxay ka doodaan isla markaana xaqiijiyaan akhlaaqda guud ee iskuulka iyo qorshaha taageerada ardayga isla markaa iyagaa mas'uuliyad ka saaran tahay dib u eegista iyo joogteynta xogta akhlaaqda suubban, sameynta sixitaannada qorshaha xagga akhlaaqda ee iskuulka oo dhan, iyo soo jeedinta khuseymaha xagga akhlaaqda guud ah.

KA HOR XILLIGA
AH-K 5

6 – 8

9 – 12

KOOXDA DHEXDHEXGALKA ARDAYGA

Waa koox iskuulka ka tirsan oo la socota kiisaska ardayga toddobaad kasta si ay u hubiyaan in dhammaan ardayda oo dhami uhu helaan adeegsi siman adeegyada iyo dhexgalka ay u baahan yihiin. Kooxda Faragelinnada Iskuulku waxay isticmaalaan xog ardayga ku saabsan “digniin hore” qaab ah oo lagu ogaanayo ardayga ku jira halista ugu weyn si loogu fuliyo habdhaqan beegsi ah iyo dhexgal xagga caafimaadka dhimirka ah oo waqtigaas ah isla markaana la saadaalin karo.

Kalsoonida iyo latalinta

marka ardey tilmaamayo in isaga/iyada ku fikirayo inuu waxyeleeyo naftiisa ama nafteeda ama ardey kale, maamulaha dugsiga ayaa looga baahan yahay inuu tallaabo qaado si uu u hubiyo amaanka ardeyga ama ardeyda kale. Tallaabadan waxaa kamid ah wadaaga macluumaadka lala wadaagayo horjoogaha dugsiga iyo waalidiinta, iyo wakaaldaha kale ee dibadda ah. Faallo ma leh, hadal ama qoran, ardey sameeyay doonaya talobixin la xidhiidha nooc kasta oo daroogo kamid ah waxaa loo isticmaalayaa caddeyn in lagu caddeeyo isaga/iyada.

Dhibaatooyinka dugsiga

Haddii ardeydu tabayaan dhibaato la xidhiidha anshaxa, ammaanka, amniga shaqsinimo ama samafal, waa in ardeygu:

1. U sheegaa macallinka ugu dhaw ama xubin kamid ah shaqaalaha qaan gaadhka ah. U sheegaa isaga/iyada xaqiiqada sida ay wax ugu dhaceen ardeyga ama waxa ardeyga uu ku samaynayay ardey kale. Dhibaatooyinka anshaxa, ammaanka, amniga shaqsinimo waa kuwo leh tixgelin khatar ah.
2. La hadal horjoogaha ama kalkaaliyaha horjoogaha isla markaaba.
3. U sharrax dareenkaaga. Waa wax dabiici ah in la dareemo walwal iyo maqnaansho La hadal qof dhagaysanaya fahmayana shaki la'aan caawiye, dhexdhexaadiye, macalin, qunsulka dugsiga, saykoolajiistaha dugsiga, shaqaalaha arrimaha bulshada, ama qaangaadhe. Waa muhiim in lala hadlo qaan gaadhe lagu kalsoon yahay.
4. Waydii inaad la hadasho qunsulka dugsiga, saykoolajiistaha dugsiga, ama shaqaalaha arrimaha bulshada ee ardeyda ka caawin kara barashada wadiiqooyinka xallinta dhibaatooyinka si ay markaa u dareemaan ammaan iyo kalsooni ku filan marka ay soo food saarto dhibaato mustaqbalka.
5. Waxaa intaa dheer, in loo sheego maamulaha dugsiga, ardeygu waa inuu u sheegaa waalidkiisa dhibaataadu waxay ahayd. Waxay dooni doonaan inay ogaadaan.

Muhiim ayay u tahay ardeyda inay ogaadaan marka warbixin loo gudbiyay dugsiga oo ku saabsan arrin dhacday, dadaal kasta ayaa loo samaynayaa in la xafido macluumaadka iyo shaqsigaba.

Dhibaatooyinka shaqsinimo.

Caawinta dhibaatooyinka shaqsinimo taasi oo waxyeelayn karta noloshu dugsiga ama hawlaha:

1. Hadday suurto gal tahay, kala xaajood dhibka waalidka.
2. Haddii ardeyga iyo waalidiintu ayna xallin Karin dhibaataada, waxaa jiro dad kale oo jooga dugsiga oo awoodda inay caawin ka gaystaan. Ardeygu wuxuu la hadli karaa macallinka uu dareemayo inuu ku kalsoon yahay.
3. Lataliyayaasha dugsiga, saykoolajiistayaasha iyo shaqaalaha arrimaha bulshada ee dugsiga waxaa loo tababaray inay caawiyaan dhibaatooyinka shaqsinimo. Waxay kale oo ay ku hoggaamin karaan ardeyga waxyaabe kale oo uuna ka warqabin.
4. Maamulaha iyo maamule ku xigeenku waxay sidoo kale awood u yeelanayaan in adhibaataada kala hadlaan ardayga oo isku dayaan in ay xal ka shaqeeyaan. Haddii ayna awooddin inay sameeyaan sidaas, waxay dalbanayaan kaalmo.

Dhibaatooyinka Tacliimeed

Dhibaatooyinka waxbarasho

1. Arkaa macallinka bara maadada. Ardeydu way raadsanayaan macallimiinta si shaqsi ah. Ardeydu way raadsanayaan macallimiinta si shaqsi ah. Macallimiintu waxay la shaqaynayaan ardeyda leh dhibaato shaqsinimo oo waxbarasho ah. Macallinku wuxuu dalban shir uu la yeesho ardeyga iyo waalidiintiisa.
2. Haddii macallinka awoodi waayo inuu caawiyo ardeyga xalliyana dhibaataada si ardeygu ku qanacsan yahay, ardeygu wuxuu u tagikaraa maamulaha.
3. Caawimaad intaas ka badan waxaa laga heli karaa la taliyaha dugsiga.
4. **Dhibaatooyinka aan wali la xallin kaddib marka uu ardeygu kala hadlay la taliyaha dugsiga, ardeygu wuxuu dhibaataada kala hadli karaa waalidiintiisa ama horjoogaha iyo horjooge ku xigeenka. Waalidiintu waxay dooni karaan inay ardeyga kala qayb qaataan wata tashiga maamulaha.**
5. Xallinta dhibaato waxbarasho waxay ubaahan tahay in ardeygu caawiyo, iyo caawinta macallinka, iyo wakhtiyada qaar caawinta waalidiinta, la taliyaha dugsiga, iyo xirfadlayaasha kale ee dugsiga.
6. Dugsigaagu wuxuu yeelan karaa lambar joogto ah oo kaa caawinaya shaqada guriga.

Hawlaha arrimaha ka baxsan manhajka caadiga ah

Caawinta la xidhiidha dhibaatooyinka ka qayb qaadashada hawlaha ka baxsan manhajka, ardeygu waa inuu:

1. Arkaa la taliyaha ku qoran hawshaas wakhti uu isagu/iyadu ku siin karo feejignaan aan kala qaybsanayn. Isku day inaad falanqaynin dhibaataada muddada lagu jiro xiisadda hawsha lafteeda.
2. Haddii hawsha ka qayb qaadanaayo ciyaaraha atletikida, arag agaasimaha ciyaaraha atletikida dugsigaaga.
3. Haddii ardeygu uuna aqoonin lataliyaha hawsha, ardeygu waa inuu arkaa maamulaha.
4. Haddii ardeygu waayo wax caawin ah oo xallinaya dhibaataada kaddib markii la sameeyay arrimaha kor ku xusan, kala xaajood dhibka waalidiinta iyo horjoogaha. Waalidiintu waxay dooni karaan inay ardeyga kala qayb qaataan wata tashiga maamulaha.

Dhibaatooyinka Kooxda

caawinta dhibaato koox oo la xidhiidha anshaxa, ammaanka, amniga shaqsinimo, ama samafal: Haddii koox ardey ah dareemayaan inay wadaagayaan dhibaato isku mid ah, wadada ugu fiican waa inay laba ama saddex wakiilo ka ah u dirsadaan macallinka ama maamulaha ka qayb qaadan kara eegi kara soo jeedin karana dhibta kooxda. La xidhiidhida u dhaxaysa mid ama laba iyo koox ballaadhan waa mid aad u adag xallinteedu. Hannaanka ugu fiican waa midka ka qayb qaadashada la xidhiidhida wakiilada kooxda dhexdooda.

Hannaanka racfaannada

Haddii, ka dib Dhegaysiga kormeeraha, arday lagu helo in uu yahay dambiile ama ku xad gudbayo *Xeerka Anshaxa, Dabeecada iyo taageerada* dugsiga, qof la leh xidhiidh waalidnimo ardayaga ayaa rafcaan ka qaadan kara go'aankaas siiba ciqaabta lagu soo rogay.

Si rafcaan looga qaato Dhegaysiga Agaasimaha ee Guddida waxbarashada, tallaabooyinka soo socda waa in lagu dabaqaa:

- Waalidka/masuulka waxa uu haystaa 10 maalmood a dib helida go'aanka qoran ee Agaasimaha si rafcaan looga qaato Guddida Waxbarashada.
- Rafcaanku waa in uu qornaadaa (warqad waa la aqbali karaa).
- Warqadda waa in loo gudbiyaa Karaaniga Dugsiga Degmada ee Syracuse City.

Haddii rafcaanka loo diray Guddida Waxbarashada la diido, codsaduhu waxa uu rafcaan u diri karaa Guddomiyaha Waxbarashada Gobolka New York. Si sidaa loo sameeyo waa in la raaca tallaabooyinka soo socda:

- Codsaduhu waxa uu haystaa 30 maalmood laga bilaabo wakhtiga codsiga la helay.
- Cosaduhu waa in uu soo gudbiyaa Ogaysiiska Codsiga, Codsii iyo warqaddaha dhaarta ah taageeraya.

Haddii codsiga la diido, go'aanka Guddomiyaha Gobolka Waxbarashada New York waxaa dib u eegi karta Maxkamadda gobolka New York..

Hanaanka canbaaraynta.

Ardayda iyo waalidku waxay leeyihiin xaq ay ku soo gudbiyaan cabasho haddii ay rumaysanyihiin in uu dhacay xad gudub ama si xun u dabaq shuruuda qoran ee xeerka dugsiga ama habkooda cadaalada ah ee xaquuqda lagu xad gudbay.

Habka Cabashada loo Sameeyo

Arday ama waalid ka walaacsan wax ku saabsan go'aanka la xidhiidha edaaba ama falka ugu horayn waa in uu kala hadlaa walaaca qofka go'aanka gaadhay.

Haddii ardaygu ama waalidku aanu ku qanacsanayn sida arrinta wax looga qabtay, ardayga ama waalidku waa in uu usoo gudbiyaa cabasho afka ah ama mid qoran maamulaha dugsiga.

Haddii ardayga ama waalidku aanu ku weli ku qanasanayn, waxay kala soo xidhiidhi karaan Sarkaalka U doodaha Sare ombuds@scsd.us ama iyagoo soo wacaya (315) 435-6472. Ardayda iyo waalidku sidoo kale waxa uu lkaa soo xidhiidhi karaa Qareenka ardayga (315) 435-6472.

Waa muhiim in la ogaado in ardayda iyo waalidku ay leeyihiin xaq ay ku soo gudbiyaan cabasho afka ah ama mid qoran oo midna Guddida, midna wax xubin maamulka ka mid ah ama qaynta, aanu samayn doonin wax aargoosi ah oo saameeya qofna maxayeelay isaga ama iyaddu waxa uu sameeyay cabasho.

Syracuse City Schools
Let's Talk!

Aan Wada Hadalno!

Cabashooyinka waxaa lagu samayn karaa iyaddoo la isticmaalayo nidaamka wada xidhiidhka "Let's Talka" ee laga soo geli karo barta internetka degmada.

Si aad u soo gasho "Let's Talk" fadlan booqo

www.syracusecityschools.com.

HEERARKA WALAACYADA DHAQANADA, XAD GUDUBYADA IYO JAWAABAHA: Wax ka qabadka iyo Cawaaqibka

Heerarka faragelinta iyo Natiijootinka Go'aan Qaashada Jawaabaha Anshaxa—

Go'aansashada Jawaabaha Edaabed Heerarka Wax kaqabadka iyo Cawaaqibka saraakiisha dugsiga waa in ay la tashadaan warqadan marka ay go'aaminayaa waxka qabadka iyo heerarka cawaaqibka lagu soo rogayo. Ka go'aan qaashada ah in loo sida ugu habboon loo muujiyo, waxa aan habboonayn, la aqbali Karin, iyo dabeecaddaha aan xirfadda ahayn, waxaa muhiim ah in la qiimeeyo wadarta marxaladaha ku xeeran dabeecadda. Arrimaha soo socda waa khasab in la tixgaliyo marka go'aan laga qaadanayo natiijootinka iyo faragelinta habboon:

- da'da ardeyda iyo horumarka korriinkooda
- xogta anshaxa ardeyga (oo ay ku jirto wax dhab ah dhaqan xumo hore, tirada oo hadda kahor dhaqan xumo sameeyay)
- natiijootinka anshaxa iyo faragelinta la falgala xadgudubyada dabeecadda
- xaqiiqda, iyo jawiga dabeecadda
- marxaladaha uu dhaqanku fulay/dhacay
- wakhtiyada iyo muddooyinka dabeecadda
- tirada dadka ka qayb qaatay dabeecadda
- qorshaha dabeecada ardeyga IEP, BIP (qorshaha faragelinta dabeecadda) iyo 504 qorshaha hoyga, haddii uu jiro haddii la heli karo
- jawaabta ardeyga ee faragelinta

Jawaabooyin oo kala duwan ee dhibaatooyinka anshaxa waxaa lagu qeexay saddex heerar caddaalad iyo sinnaan ah oo dhammaan ardeydu u siman yihiin xurmo iyo sharaf ahaan, iyo inaan lagu soocin koox ardey ah awooddooda, da'dooda, lab/dhaddig, hormarkooda iyo naafanimo, qabiil iyo midab, heerka dhaqaale, diin iyo wacyigalinta ruuxiga ah, asalka waddanka uu qofku kasoo jeedo, afka hooyo, wacyigalinta galmada iyo dhaqanka.

Xaaladaha muuqda, tan macnaheedu waxa weeya in:

- Dhammaan fursdaha iyo faragelintaba waa in ardey kasta uu helaa, oo ay ku jiraan ardeyda naafada ah.
- Natiijootinka iyo faragelinta heerka 2aad iyo heerka 3aad waa in si siman loogu jiheeyaa dhammaan kooxaha ardeyda.
- Xogtu waa inay isu dheeli tiran tahay si go'aan looga qaadato isticmaalida dhammaan natiijootinka iyo faragelinta, iyadoo lasiinayo feejignaan tilmaamayaasha isticmaalida xad dhaafka ah, iyo eryida aan habboonayn kooxaha ardeyda.

Meesha iyo wakhtiga xeerku ku shaqaynayo

Xeerka Anshaxa, Dabeecada iyo taageerada ee Syracuse waxa uu ku habboon yahay shilalka u dhaca sida soo socota:

- dugsiga dhexdiisa iyo dugsiga shaqadiisa inta lagu jiro saacadaha dugsiga,
- inta ka horraysa, ka danbaysa dugsiga, iyadoo lagu guda jiro shaqada dugsiga,
- marka lagu safrayo baabuurta ay maalgalisay SCSD,
- inta lagu jiro dhammaan xafadaha dugsiga qabanayo oon lahayn goob u cayiman,
- xafaddo dugsiga uusan shaqo ku lahayn isla markaana dabeecaddaha qaarkood dhici karaan oo waxyeello ku ah wadiiqooyinka waxbarashada ama khatar galiya caafiimaadka, ammaanka, mooraalka, ama samafalka jaaliyadda dugsiga.

Marka ay dhacdo dabeecad xumo, ama sharraxaad dabeecad, xadgudubka dabeecaddu waxay noqonaysaa hadal, qoraal, ama war isgaadhsiin, kumana koobna qoraal, iimayl, ama xidhiidha bulsho.

Marka ilmuhu la yimaado dabeecad qalafsan....

Dabeecad dagaal ah carruurta yar yar waa ficil khatar ku ah inay kuwa kale waxyeelleeyaan. Yara, falal dagaal inta badan waxay ku keenaan carruurta isku deyo aan xirfad lahayn, waxay doonayaan, waxay u baahanyihiin iyo waxa ayna jeclayn. Marka ilmu yeesho ficil xadgudub ah oo waxyeelaynaya carruurta kale, ama dareenka deeganka barashada ka dhigaya billaa ammaan, wadiiqooyin gaar ah ayaa loo baahan yahay in la hubiyo meel marinta labada carruurta ah ee dhacda ka wada qayb qaatay (ilmaha waxyeellada loo gaystay iyo ilmaha isagu gaystay falka xadgudubka ah) waa in isla markiiba ay helaan feejignaan iyo daryeel.

Waalidku waxay ka fili karaan in falalkan ay dhic doonaan:

- Qof kamid ah shaqaalaha ayaa si ku meel gaar ah uga saari kara fasalka ilmo dagaal samaynaaya isla markaba asagoon adeegsan ciqaab wadareed ama jajuubku (ilaa jajuubku la xariiro maahee tasmada uu bixinaayo sharci). Qof kamid ah shaqaalaha ayaa si ku meel gaar ah u kaxaynaya ilmaha lagu xadgudbay kana saaraya deegaanka si uu ilmaha uga caawiyo inuu isdajiyo oo caadi ku soo noqdo, markaasi xubinka shaqaalaha kamidka ah wuxuu ilmaha kala hadli karaa sida ay wax udhaceen.
- Qof shaqaale ah ayaa la hadli doona ilmaha la waxyeelleeyay isla markiiba si loo hubiyo in ilmuhu leeyahay fursad uu kaga hadlo waxa dhacay iyo caawinta ilmaha inuu dib ugu soo noqdo si caadi ah oo ammaan ah.
- Waalidiinta carruurta ka qayb qaatay dhacdada ayaa lala xidhiidhi doonaa, shaqaalaha dugsiga ayaana u sharrixi doona wixii dhacay dhacdada ka hor, la wadaagi sida qaan gaadhayaashu uga jawaab bixiyeen dhacdada, falanqayn qorshe wakhti gaaban dib loogu celinayo caadi noqoshada iyo ammaanka, iyo qorshe wakhti dheer xakamaynta dhacdooyinka noocan oo kale ah mustaqbalka.
- Waalidiinta uu ilmahoodu ka qayb qaatay dhacdada waxaa laga codsan karaa in loo qabto shir ay ku wada xaajoodaan waalidka kale.

Ka joojinta Dugsiga Barbaarinta ilaa Fasalka 2

Haddi arday ku jira fasalada K-2 uu ka qayb qaato mid faafa ama fal dagaal oo halis ah taas oo dhaawac ku keenta ama u hanjabta badbaada carruurta ee gudaha fasalka, maamulhu waxa uu go'aamiyaa wax ka qabadka ugu habboon ilaa oo waxaa ku jira ka joojinta dugsiga ka baxda. Iskuul ka cayrin kasta ayaa u baahan ogolaanshaha Wakiilka Kormeeraha Guud. Maamuluhu sidoo kale waa inuu isla markiiba u bixiyaa ogeysiin qoraal ah Wakiilka Kormeeraha Guud marka la joojiyo. Taa waxa raaca, qorshe wax ka qabad waa in la horumariyaa. Waalidku waa in lagu marti geliyaa in uu si toos ah ugu lug yeesho qorshaha horumarinta wax ka qabadka si loo taageero guusha ilmahooda.

Waaxda Waxbarashada Gobolka New York (NYSED) waxay ballan qaaday in ay qaado tallaabooyin lagu yaraynayo oo si aad ah loogu xadidayo dugsi ka eriyida iyo dhaqanada ka joojinta, iyaddoo wadata hadafka ugu wayn ee goobaha carruurnimada hore taariikhda sanad dugsiyeedka 2017-2018. Cawaaqib ahaan, wixii ka joojin ah dugsiga Barbaarinta ardaygu waxa uu u baahanyahay ogolaanshaha iyo saxeexa maamulka hawl fulinta ee Waxbrashadda Carruurnimada hore.

Talo bixin uu samaynaayo Agaasimaha Waxbarashadda Gaarka ah ama wakiilkiisa ayaa qasab u ah arday kasta oo qaba naafo si loo go'aansho cayrin kasta oo la xariirta khaladka heerka 2, 3 ama 4.

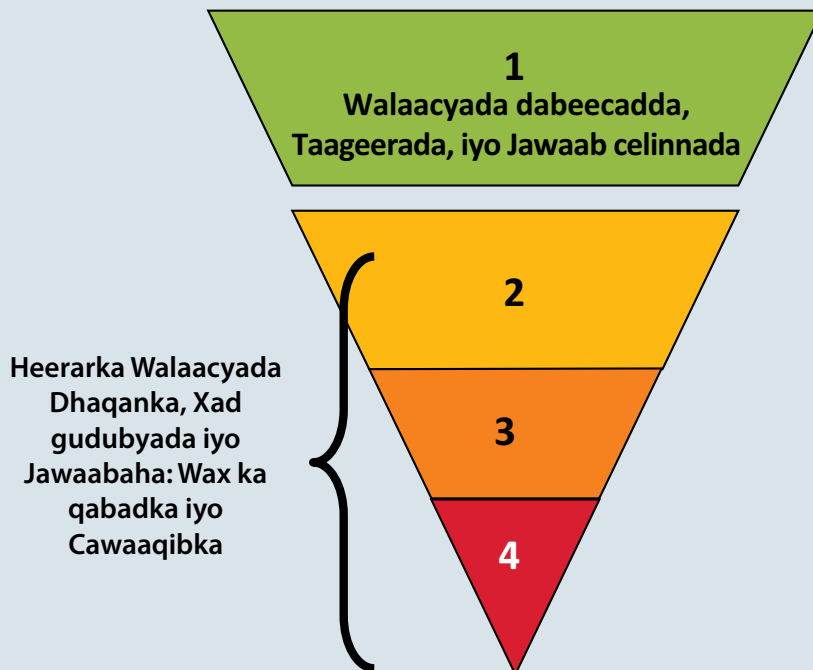
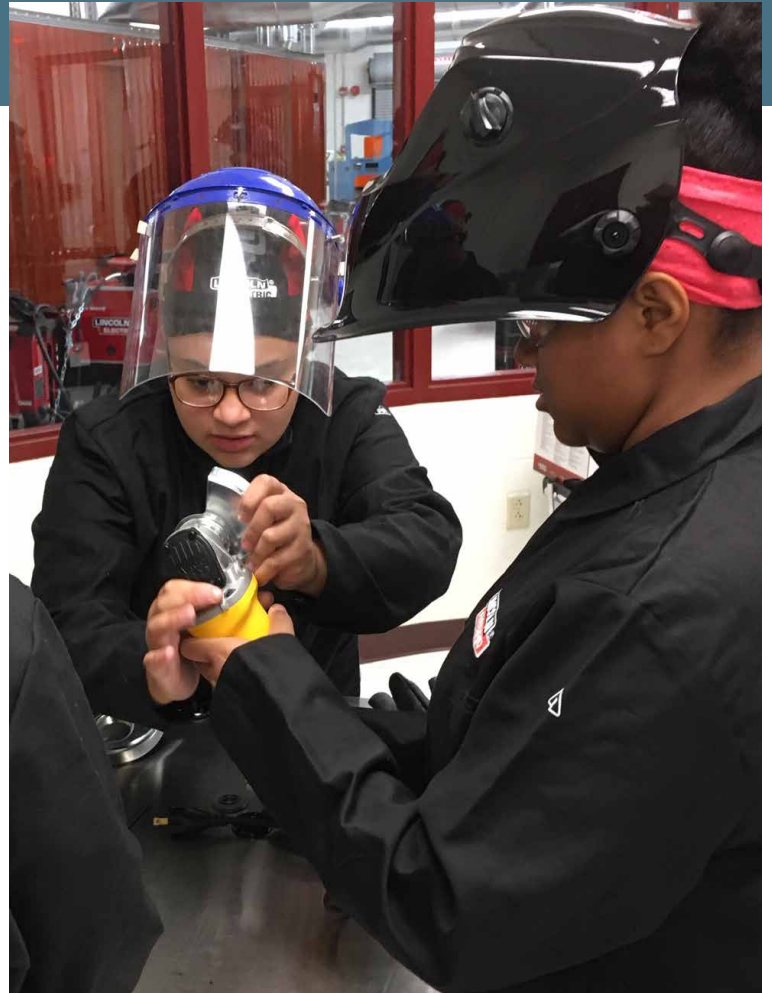

Heerarka Walaacyada dhaqanada, Xad gudubyada iyo Jawaabaha:

HEERKA 1 wada shaqayn la'aanta dugsiga guud ahaantiisa iyo dhaqangalinta fasallada ee horumarinta iyo dhaqan galinta dabeecaddaha bulshaawinimo, anshaxa shaqsinimo, amateetka barashada iyo caafimaad qabta. Iyadoo loo marayo tijaabooyin iyo jawaab ka bixin isla markiiba ah, macallimiintu waxay doonayaan inay difaacaan dhibaatooyinka yar yare ee anshaxa inay noqdaan dhacdooyin waaweyn oo anshax.

HEERKA 2AAD waxay bartilmaameesanaasaa faragalinta iyo natiijooyinka marka dabeecadda ardeyda lagu xadgudbay jawaabka bixinta dabeecadda waxaa gooni loogu eegayaa xaaladda markaas taagan ama dhacdada fasalka dhexdiisa ama meel kale. Natiijooyinka la isu xilsaaray waxaa kamid ah xilsaarida xarunta faragalinta dabeecadda iyo eriga dugsiga dhexdiisa.

HEERARKA 3 and 4 waxay quseeyaan dhaqanada xad gudubka kuwaas oo si halis ah u khatar geliya dugsiga iyo badbaada fasalka iyo amarka. Ardeyda ay soo wajahayso halis sare ama dabeecad halis ah, waxbarasho, iyo arrimo khuseeya caafimaadka muuqaalka iyo maskaxda waxaa loo xilsaaradaa faragalin shaqsinimo aad u mug weyn.

hadafyaddani waxay khuseeyaan dhammaan ardeyda, fasallada 3aad-12aad, oo ay ku jiraan dhammaan ardeyda IEPs qorshayaasha 504. Dhacdooyin dhawr ah ama xadgudubyo halis ah oo dabeecad isku mid ah waxay noqonayaan mid durba la faragliyo iyo jawaab bixnno khatar badan leh. Fadlan eeg Micnaha Erayada wixii faahfaahin dheeradaa ah oo dhaqanka ah.

faragalinta iyo natiijooyinka ee ku xeersan heer kasta waxay u taagan tahay jawaab bixinno. Macallimiinta iyo maamulayaasha waxay dooran karaan mid ama ka badan jawaab bixinno heer walba. Maamulayaasha, macallimiinta, iyo kooxaha taageerada lagama filayo in ay xushaan oo isticmaalaan dhammaan wax qabadyada heer kasta. Maamulayaasha, macallimiinta, iyo kooxaha taageerada waxay sidoo kale isticmaali doonaan heer hoose oo wax ka qabad ah markay habboontahay. Waxay ku hagaysaa inay iyagu isku aadiyaan faragalimaha iyo ardeyda ee is leh, marka ay jirto waxyeelayn badan. Faragellinadu waxay noqonayaan shaqo-la kormeeray iyo aasaas la habeeyay oo ku salaysan jawaab bixinta ardeyga.

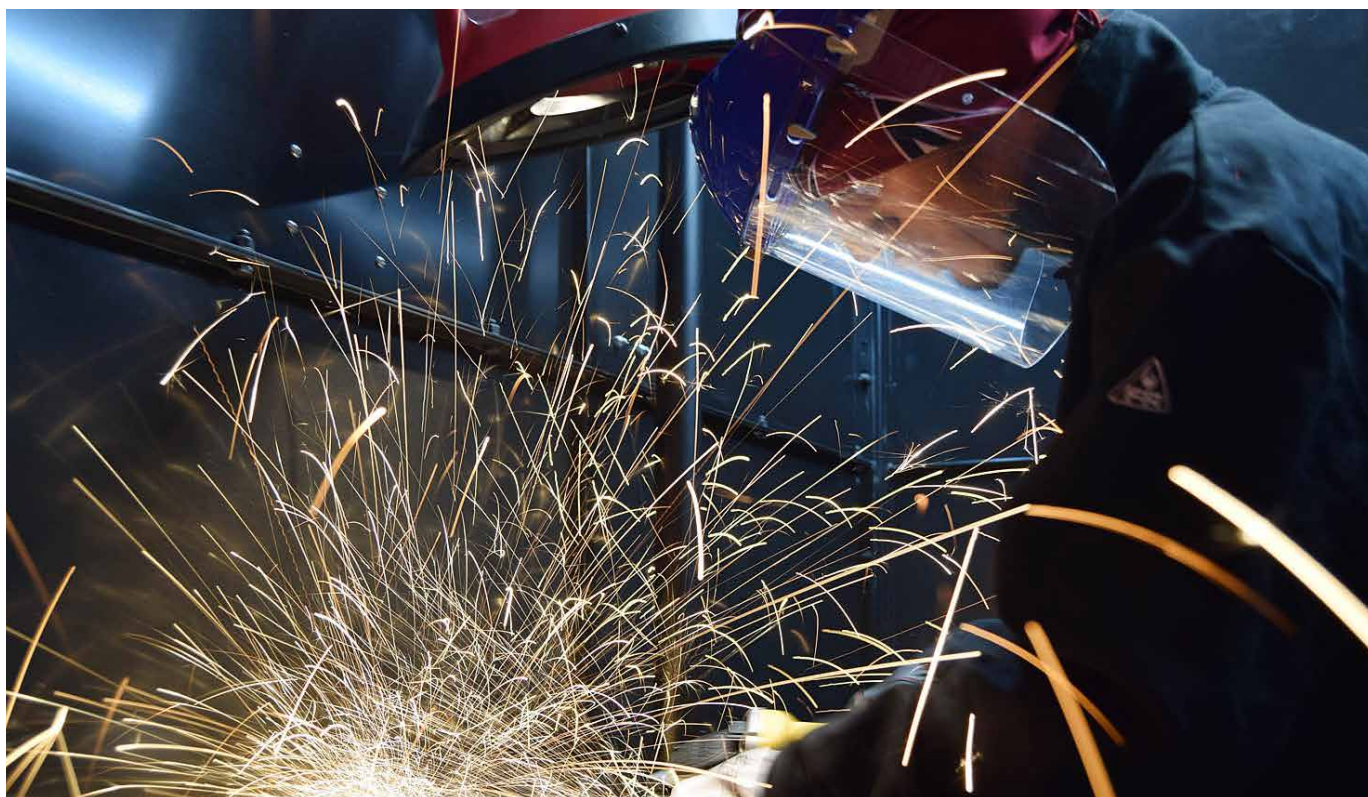
Maamulaha dhismaha wakiilkiisa ama keedu waa in uu wargeliyaa sharci fulinta habboon wixii fal ah ee ka dhaca banaanka dugsiga, shaqada dugsiga, looga warbixiyay shaqaalaha dugsiga dibada dugsiga muddada saacadaha dugsiga, ama muddada safarka tegid iyo ka imaansho dugsiga taas oo dembi sifada ka ah oo saamaysa jidhka, maskaxda ama fayaqabka niyada ee ardayda ama dhammaan badbaada dugsiga.

Ka eryida Fasalada3 ilaa 5

Haddi arday ku jira fasalada K-2 uu ka qayb qaato mid faafa ama fal dagaal oo halis ah taas oo dhaawac ku keenta ama u hanjabta badbaada carruurta ee gudaha fasalka, maamulhu waxa uu go'aamiyaa wax ka qabadka ugu habboon ilaa oo waxaa ku jira ka joojinta dugsiga ka baxda. Maamulahu waa in uu isla markaaa siiyaa wareglin qoran agaasimaha wakiilkiisa oo ku saabsan ka joojinta. Ka joojinta ka badan labba maalmood waxay u baahanahay la tashiga degmadda. Taa waxa raaca, qorshe wax ka qabad waa in la horumariyaa. Waalidku waa in lagu marti geliyaa in uu si toos ah ugu lug yeesho qorshaha horumarinta wax ka qabadka si loo taageero guusha ilmahooda.

Ka eryida Fasalada3 ilaa 12 (Waxbarashada gaarka ah iyo Qorshaha 504)

Talo bixin uu samaynaayo Agaasimaha Waxbarashadda Gaarka ah ama wakiilkiisa ayaa qasab u ah arday kasta oo qaba naafo si loo go'aansho cayrin kasta oo la xariirta khaladka heerka 2, 3 ama 4. Talo bixin uu samaynaayo Agaasimaha Anshaxa Ardayda ayaa qasab u ah arday kasta oo leh Qorshaha 504 si loo go'aansho cayrin kasta oo la xariirta khaladka heerka 2, 3 ama 4.

WAX KA QABADKA IYO JAWAABAHA

FASALAADA 3 ILAA 12

HEERKA 1 DHAQANKA

Wax qabadyada Fasalka iyo Jawaabaha Waxqabadyadan waxay ujeedadoodu tahay in la joojiyo dhaqamada aan guulaysan oo la baro xirfado si ardaydu u bartaan oo ay u muujiyaan dhaqan ammaan iyo ixtiraam leh. Macalimiinta waxaa lagu dhiirigelinayaan in ay isku deyaan wax dhigis kala duwan iyo farsamooyinka maaraynta fasalka. Macalimiinta waxaa laga filayaa in ay si wax ku ool ah uga qayb qaataan oo uga warbixiyaan walaaca shaqaalaha taageerada.

- Talooyin wanaagsan oo sheega rajooyinka
- Faalo celin wanaagsan oo gaar ah
- Dib u barid iyo dib u layyin xirfadaha ama habka
- Fursada la kordhiyay ee jawaabta muddada tilmaanta
- Kordhi u dhawaanta macalinka
- Dhiirigelin afka ah, dib u jihatay iyo/ama sixitaan
- Xusuusiyayaasha iyo dib u jiheeyayaasha
- Shirka Ardayga/Macalinka
- Isticmaalka su'aalaha dib u soo celinta
- Shirka dib u soo celinta
- La horumari xidhiidh qoysaska
- Shirka Qoyska
- Xaashiyaha horumarka dhaqanka maalin kasta
- Abuur qorshe diiwaangelin fasalka ah
- Muujinta hawsha
- Dib u samaynta gudbida
- Caddaynta kale ee ku salaysan farsamooyinka ardayga
- Farsamooyinka sib u soo celinta/Dib u hagaajinta
- Waalidka/Masuulka qaaliga ahow

Kooxda Taageerada Ardayga Wax ka qabadka iyo Jawaabaha Wax ka qabadyadan waxa hadafkoodu yahay in laga shaqeeyo nidaamka taageerada ee dugsiga iyo guriga si loo hubiyo guusha iyaddoo laga shaqaynayo in la beddelo xaaladaha ka qayb qaadanaya dhaqanada aan guusha lahayn ee ardayga. Waxay ku lug lahaan karaan sahqaalaha dugsiga iyo lo shaqeeyaha iyo shaqaalaha wakaalada bulshadda.

- Muujinta hawsha
- Iska diwaangelinta dhismaha shaqaalaha dugsiga
- Kormeerka
- Dhexdhexaadinta Isku filka
- Shir dhexdhexaadin ah oo lagu gaaraayo xal
- U gudbinta caafimaadka ku salaysan dugsiga ama adeeg bixiyayaasha
- Adeega dugsiga bushadda
- Qorshaha dib u soo celinta
- U gudbinta ururka bulshadda
- Adeegso taageerada shaqaalaha

HEERKA 2 DHAQANKA

Wax ka qabadka Fasalka iyo Jawaabaha Wax ka qabad yadan waxay ku habboonaan karaan marka la diyaariyo taageerada gudaha fasalka si looga hadlo dhaqanka, laakiin dhaqanka waxa uu noqday mid joogto ah oo waxa uu ku sii socdaa in uu si xun u saameeyo waxbarasahda ardayga iyo kuwa kale.

- Talooyin wanaagsan oo sheega rajooyinka
- Faalo celin wanaagsan oo gaar ah
- Dib u barid iyo dib u layyin xirfadaha ama habka
- Fursada la kordhiyay ee jawaabta muddada tilmaanta
- Kordhi ku dhowaanta macalinka
- Dhiirigelin afka ah, dib u jihatay iyo/ama sixitaan
- Xusuusiyayaasha iyo dib u jiheeyayaasha
- Shirka Ardayga/Macalinka
- Isticmaalka su'aalaha dib u soo celinta
- Shirka dib u soo celinta
- La horumari xidhiidh qoysaska
- Shirka Qoyska
- Xaashiyaha horumarka dhaqanka maalin kasta
- Abuur qorshe diiwaangelin fasalka ah
- Muujinta hawsha
- Dib u samaynta gudbida
- Caddaynta kale ee ku salaysan farsamooyinka ardayga
- Farsamooyinka sib u soo celinta/Dib u hagaajinta
- La shaqee qoyska
- Ururi xogta ka warhaynta horumarka ee ku saabsan dhaqanka iyo wax ka qabadka la isku deyay
- Shirka Ardayga/Macalinka
- gudbinta isu duwaha DASA
- Dib u eeg faylka waraaqaha lagu ururiyo iyohorumarka tacliimeed. Abuur hirgelin oo ka war hay qorshaha waxbarashada
- La shaqee tababaraha tacliimeed si loo dhiso awoodaha ardayga
- Abuur farsamo qorshe ku salaysan wax akhriska
- Ka war hay dhammaan qorshayaasha oo dib u qiimee labba wiig oo kasta
- Dhaqanka farsamooyinka dib u soo celinta
- Dhexdhexaadinta Isku filka
- Shirka Iskaashiga Qoyska
- Shirka Bulshadda
- Xalinta khilaafaadka

Heerka Maamul iyo kooxda taagerada Ardayga Wax ka qabadka iyo Cawaaqibka Wax ka qabad kan waxa uu ku lug leeyahay taageerada shaqaalaha ama maamulka shaqaalaha marka loo baahdo oo waxaa loogu baahanyahay oo loo qorsheeyaa si loo saxo dhaqanka iyaddoo laga hadlayo halista dhaqanka marka lagu hayo ardayga dugsiga.

- Muujinta hawsha
- Iska diwaangelinta dhismaha shaqaalaha dugsiga
- Kormeerka
- U gudbinta caafimaadka ku salaysan dugsiga ama adeeg bixiyayaasha
- Adeega dugsiga bushadda
- Qorshaha dib u soo celinta
- U gudbinta ururka bulshadda
- Adeegso taageerada shaqaalaha qimaynta Asalka sababta/qiimaynta naxdinta
- Dhexdhexaadinta khilaafka
- Maamul iyo/ama kooxda taageerada shirka
- Waxbarista/tababarka
- Maaraynta kiiska la gaaryeelay ee qorshayaasha ardayda 504 ama IEPs
- Gudbinta iyo isku duba ridka taageerada bulshadda ku salaysan wata
- Ku meelaynta Xarunta Taageerada Ardayga ee waxqabadyada dhisa xirfada eedaabta
- Ka joojinta dugsiga Gudahiisa ah ilaa 2 maalmood

HEERKA 3 DHAQANKA

Fasaka iyo Kooxda Taageerada Wax ka qabadka iyo Jawaabaha Haddii ardayga laga saaro deegaanka waxbarashada, macalimiinta/shaqaalaha waxaa laga filayaa in:

- Shirka Ardayga/Macalinka
- Shirka dib u soo celinta
- La horumari xidhiidh qoysaska
- Xaashiyaha horumarka dhaqanka maalin kasta
- Abuur qorshe diiwaangelin fasalka ah
- Farsamooyinka sib u soo celinta/Dib u hagaajinta
- Ururo xogta horumarka ka warhaynta ee ku saabsan dhaqanka iyo wax ka qabadka ka isku deyaal
- gudbinta isu duwaha DASA
- Dib u eeg faylka waraaqaha lagu ururiyo iyohorumarka tacliimeed. Abuur hirgelin oo ka war hay qorshaha waxbarashada
- La shaqee tababaraha tacliimeed
- si loo dhiso awoodaha ardayga
- Abuur farsamo qorshe ku salaysan wax akhriska
- Ka war hay dhammaan qorshayaasha oo dib u qiimee labba wiig oo kasta
- Bilow falanqayn xudun u ah ardayga oo ku saabsan shilka (oo Dib u hagaaji, dib u soo celinaya iyo rajooyinka dib wax u barka.)
- Abuur, oo hirgeli oo ka warhay qorshe xili kala guur ee ardayga ku soo noqonaya fasalka, wareega dib u soo celinta
- Qorshee saaxiibada fasalka marka ardaygu soo noqdo

Heerka Xoogan eee Maamil iyo kooxda Taageerada Waxka qabadka iyo Jawaabaha Wax ka qabadkan iyo jawaabaha waxaa ka mid ahaan kara ka saarida ardaya ama deegaanka dugsiga sababtoo ah halista dhaqankala muujiyay. Muddada ka saarida ee deegaanka waxbarasho waxaa lagu xadidayaa sida suuragala ah marka si ku filan looga hadlo halista dhaqanka.

- Shir dhexdhexaad ah oo lagu gaaraayo xal
- U gudbinta caafimaadka ku salaysan dugsiga ama adeeg bixiyayaasha
- Qorshaha dib u soo celinta
- Adeegso taageerada shaqaalaha qimaynta Asalka sababta/qimaynta naxdinta
- Maamul iyo/ama kooxda taageerada shirka
- Waxbarista/tababarka
- Maaraynta kiiska la gaaryeelay ee qorshayaasha ardayda 504 ama IEPs
- Gudbinta iyo isku duba ridka taageerada bulshadda ku salaysan wata
- Ku meelaynta Xarunta Taageerada Ardayga ee waxqabadada dhisa xirfada eedaabta
- Ka joojinta dugsiga Gudahiisa ah ilaa 3 maalmood Qoyka/masuulka wargelinta habka xuquuqda cadaalada ah
- Shirka aan rasmiga ahayn ee lala yeesho maamulaha iyo ardayag
- Qoyska/masuulka/ardayga/ Kooxda shirka Dugsiga
- U gudbinta kooxda taageerada ardayga ee qiimayntadhaqanka
- Codso la talinta Kooxda Takhasuska leh ee taageerada Dhaqanka ee qaraxa/ dagaalka shilalka ah
- Horumari qiimaynta shaqada dhaqanka iyo Qorshaha dhaqanka Wax ka qabadka
- Ilaa 3 maalmood Ka joojin Dugsiga
- Fasalada 3-5, maamuluhu waa inuu isla markiiba u bixiyaa ogeysiin qoraal ah Wakiilka Kormeeraha Guud marka la joojiyo
- Ilaa saddex maalmood ka joojin gaadiid raaca
- Ogeysiiska iyo dukuumintiyada SRO – marka la sheego

HEERKA 4 DHAQANKA

Fasaka iyo Kooxda Taageerada Wax ka qabadka iyo Jawaabaha Haddii ardayga laga saaro deegaanka waxbarashada, macalimiinta/shaqaalaha waxaa laga filayaa in:

- Bilow falanqayn xudun u ah ardayga oo ku saabsan shilka (oo Dib u hagaaji, dib u soo celi ana iyo rajooyinka dib wax u barka.)
- Abuur, oo hirgeli oo ka warhay qorshe xili kala guur ee ardayga ku soo noqonaya fasalka, wareega dib u soo celinta
- Qorshee saaxiibada fasalka marka ardaygu soo noqdo

Heerka Xoogan eee Maamil iyo kooxda Taageerada Waxka qabadka iyo Jawaabaha Wax ka qabadkan iyo jawaabaha waxaa ka mid ahaan kara ka saarida ardaya ama deegaanka dugsiga sababtoo ah halista dhaqankala muujiyay. Muddada ka saarida ee deegaanka waxbarasho waxaa lagu xadidayaa sida suuragala ah marka si ku filan looga hadlo halista dhaqanka.

- Shir dhexdhexaad ah oo lagu gaaraayo xal
- Qorshaha dib u soo celinta
- Wargelinta Qoyska/Masuulka ee xuquuqda habka cadaalada iyo shirka aan rasmiga aayn iyo ardayga
- U gudbinta caafimaadka ku salaysan dugsiga ama adeeg bixiyayaasha
- Codso la talinta Kooxda Takhasuska leh ee taageerada Dhaqanka ee qaraxa/ dagaalka shilalka ah
- Horumari qiimaynta shaqada dhaqanka iyo Qorshaha dhaqanka Wax ka qabadka
- Maaraynta kiiska la gaaryeelay ee qorshayaasha ardayda 504 ama IEPs
- Gudbinta iyo isku duba ridka taageerada bulshadda ku salaysan wata
- Ganaaxa Dugsiga ee dhan illa 5 ee wata codsiga dhegaysiga Degmadda lagu codsanayo ka joojin muddo dheer ah/meelayn kale
- Horumari, hirgeli oo ka warhay Qorshaha Xiliga kala guurka
- Fasalada 3-5, maamuluhu waa in uu isla markaaba siiyaa wargelin qoran agaasimaha loo magacaabay marka ka joojinta
- Ilaa ka joojin xili dheer ah oo ka bilaabma gaadiid raaca
- Guusha dhammaynska tiran ee ardayga qorshahiisa kullanka
- Ogeysiiska iyo dukuumintiyada SRO – marka la sheego

HEERARKA WALAACYADA DHAQANADA, XAD GUDUBYADA IYO JAWAABAHA: FASALAADA 3 ILAA 12

HEERKA 1

Taageerada fasalka iyo kooxda taageerada ardayga

Laga yaabaa marka dhaqanku yahay xad gudub yar, ardaygu aanu lahay shil hore, iyo/ama wax ka qabadka lama diyaarin

HEERKA 2AAD

Taageero xoogan oo shaqaalaha ah iyo maamul habboon

Waxa ay habboonaan karaa marka taageerada la diyaariyay gudaha fasalka si looga hadlo dhaqanka, laakiin dhaqanku uu noqday mid joogto ah oo uu ku sii socday in uu si aan wanaagsanayn u saameeyo waxbarasahda ardayga iyo kuwa kale
Ka joojinta dugsiga Gudahiisa ah waxay noqon kartaa ilaa 2 maalmood

HEERKA 3AAD

Dugsi ka joojinta muddada gaaban

Waxa uu ku habboonaan karaa marka la eego halista dembiga iyo saamaynta bulshadda dugsiga, iyo/ama marka wax kaqabadka qoran iyo taageerooyinka la diyaariyo laakiin uu dhaqanku ka sii kordhayo
Ilaa 3 maalmood Ka joojin laga maqanyahay Dugsiga

HEERKA 4

Codso xiliga dheer ama ka joojinta ku meel gaadhka ah

Laga yaabaa in ay habboontahay marka dhaqanku uu keeno khatar so socoto oo waxyeelo halis ku ah dugsiga bulshadda, ama marka ardayga dhaqankoodu si halis ah u saameeyo badbaadada kuwa kale ee dugsiga iyo. ama habka waxbarasho
Ka cayrinta dugsiga ayaa loo adeegsan karaa ilaa 5 maalmood ayadoo la raacinaayo codsiga dhagaysiga Kormeeraha Guud

XADGUDUBYADA DHAQANKA IYO HEERARKA JAWAABTA

Ka fiiri bogaga 20-21 jawaabaha iyo farogelinnada la samayn karo

DHAQANKA XAD GUDUBKA	HEERKA 1	HEERKA 2AAD	Heerka 3aad	HEERKA 4	SARKAALKA ISHA DUGSIGA	OGAYSIISYADA
Maqnaanshaha						
Diidmo mar mar ah si looga qayb galo fasalka	●	●				Macalinka fasalka waxa uu ku wargelin doon shaqaalaha bulshadda/ soo xaadirka shaqaalaha
Diidmada joogtada ah ama xad dhaafka ah ee ka qaybgalka fasalka		●				
Maqnaansho joogtaha ama xad dhaaf ah oo dugsiga ah	●	●				
Goo-goynta la caadaysto (taas macnaheedu waxa weeye, si aan sharci ahayn uga maqan dugsiga muddo maalmo ah oo ka badan 20 boqolkiiba muddo calaamadin ah, rubuc, ama sanad)	●	●				
Daacad la’aanta Tacliimeed						
Isticmaalka qoraal qof kale, naqilida qof kale shaqadiisa, qishka ama beddelka diiwaanka	●	●				Ardaygu waxay heli kartaa fasal dhacaya hawshiisa
Dabka ulakaca wax loogu gubo						
Bilaabida dabka			●	●	●	NYS Qaybta ka Hortaga Dabka iyo Dhismaha Xeerka 401.3 waxa uu u baahanyahay maamulada dhismayaashu in ay la soo xidhiidhaan waaxda dabka wax kasta iyo wixii dab aan la doonayn ah.
Burburinta hantida sidii natiijo bilaabida dabka				●	●	Maamulayaashu waa inay buuxiyaan Foomka Warbixinta Dhacdada Dabka ee Dugsiga Dadweynaha
Weerarka Ardayga						
Ku weerarka ardayga dhaawac			●	●	●	Baadhitaanka DASA waa loo baahan karaa Waxaa la kulantay ama ku talisay kalkaalisada caafimaadka dugsiga, inuu raadsado daryeel caafimaad uuna keeno karo dukumiintiyada.
Ku weerarka ardayga leh dhaawac jidheed oo halis ah ama daan daansi (garaacista, laadista, ama feedhida arday kale)				●	●	
Mid ama labba shakhsi oo ula kac ugu weeraraya arday dhaawac			●		●	
Mid ama labba shakhsi oo ula kac ugu weeraraya arday dhaawac jidh oo aad u halis ah				●	●	

HEERKA 1

Taageerada fasalka iyo kooxda taageerada ardayga

Laga yaabaa marka dhaqanku yahay xad gudub yar, ardaygu aanu lahay shil hore, iyo/ama wax ka qabadka lama diyaarin

HEERKA 2AAD

Taageero xoogan oo shaqaalaha ah iyo maamul habboon

Waxa ay habboonaan karaa marka taageerada la diyaariyay gudaha fasalka si looga hadlo dhaqanka, laakiin dhaqanku uu noqday mid joogto ah oo uu ku sii socday in uu si aan wanaagsanayn u saameeyo waxbarasahda ardayga iyo kuwa kale
Ka joojinta dugsiga Gudahiisa ah waxay noqon kartaa ilaa 2 maalmood

HEERKA 3AAD

Dugsi ka joojinta muddada gaaban

Waxa uu ku habboonaan karaa marka la eego halista dembiga iyo saamaynta bulshadda dugsiga, iyo/ama marka wax kaqabadka qoran iyo taageerooyinka la diyaariyo laakiin uu dhaqanku ka sii kordhayo
Ilaa 3 maalmood Ka joojin laga maqanyahay Dugsiga

HEERKA 4

Codso xiliga dheer ama ka joojinta ku meel gaadhka ah

Laga yaabaa in ay habboontahay marka dhaqanku uu keeno khatar so socoto oo waxyeelo halis ku ah dugsiga bulshadda, ama marka ardayga dhaqankoodu si halis ah u saameeyo badbaadada kuwa kale ee dugsiga iyo. ama habka waxbarasho
Ka cayrinta dugsiga ayaa loo adeegsan karaa ilaa 5 maalmood ayadoo la raacinaayo codsiga dhagaysiga Kormeeraha Guud

XADGUDUBYADA DHAQANKA IYO HEERARKA JAWAABTA

Ka fiiri bogaga 20-21 jawaabaha iyo farogelinnada la samayn karo

DHAQANKA XAD GUDUBKA	HEERKA 1	HEERKA 2AAD	Heerka 3aad	HEERKA 4	SARKAALKA ISHA DUGSIGA	OGAYSII SYADA
Walxaha Mamnuuca ah ama Sharci Darada ah						
Ay saamaysay		●			●	Shaqaalaha dugsiga waxaa looga baahanyahay in ay u tixraacaan ardaydaga la talinta ku habboon ee isticmaalka maandooriyaha
U Isticmaalka ama haysashada		●	●		●	
Qaybinta ama iibka			●	●	●	
Ku hanjab Bambaano						
U hanjaba ama siiyaa macluumaad been ah oo ku saabsan joogitaan walxo qarxo ama qalabyo dhismaha dugsiga.			●	●	●	
U xoog sheegasho – Hadal ah, Jidh iyo elektarooni						
Dhaqan ula kac ah oo uu ka mid yahay (uu ka mid yahay mid afka ah, jidhka ah ama dhaqan qoran) ama wada xidhiidhka elektaroniga ah kaas oo hanjabaad ah	●	●				Baadhitaanka DASA ayaa loo baahanyahay
Shilal joogta ah oo soo noqnoqda oo xoog sheegasho ah oo lala beegsado isla qof keliya ama koox		●	●			
Shil aad u halis ah kaas oo nolosha halis gelinaya, waxyeelo halis ah leh ama shakhsi ahaan waxyeelaynaya qofka lala beegsanayo				●	●	
Dareen jeedinta Fasalka						
Uu yahay mid aan u shaqeynin si aamusan ama madax bannaan isagoo aan lurayn kuwa kale	●	●				
Ku tuurid walaxaha kuwa kale iyaddon dhaawac jidhka ah gaadho	●	●				
Ku tuuraa waxyaabo isagoo jidh ahaan kuwa kale dhaawacayn	●	●				
Sameeyaa, mid xad dhaaf ah, jeedin ah, ama dhaqaaq rabsho ah ama qaylo	●	●				

● SRO AYAA LAGA YAABAA IN LOO YEEDHO ● SRO WAA IN LOO YEEDHAA

HEERARKA WALAACYADA DHAQANADA, XAD GUDUBYADA IYO JAWAABAHA: FASALAADA 3 ILAA 12

HEERKA 1

Taageerada fasalka iyo kooxda taageerada ardayga

Laga yaabaa marka dhaqanku yahay xad gudub yar, ardaygu aanu lahay shil hore, iyo/ama wax ka qabadka lama diyaarin

HEERKA 2AAD

Taageero xoogan oo shaqaalaha ah iyo maamul habboon

Waxa ay habboonaan karaa marka taageerada la diyaariyay gudaha fasalka si looga hadlo dhaqanka, laakiin dhaqanku uu noqday mid joogto ah oo uu ku sii socday in uu si aan wanaagsanayn u saameeyo waxbarasahda ardayga iyo kuwa kale
Ka joojinta dugsiga Gudahiisa ah waxay noqon kartaa ilaa 2 maalmood

HEERKA 3AAD

Dugsi ka joojinta muddada gaaban

Waxa uu ku habboonaan karaa marka la eego halista dembiga iyo saamaynta bulshadda dugsiga, iyo/ama marka wax kaqabadka qoran iyo taageerooyinka la diyaariyo laakiin uu dhaqanku ka sii kordhayo
Ilaa 3 maalmood Ka joojin laga maqanyahay Dugsiga

HEERKA 4

Codso xiliga dheer ama ka joojinta ku meel gaadhka ah

Laga yaabaa in ay habboontahay marka dhaqanku uu keeno khatar so socoto oo waxyeelo halis ku ah dugsiga bulshadda, ama marka ardayga dhaqankoodu si halis ah u saameeyo badbaadada kuwa kale ee dugsiga iyo. ama habka waxbarasho
Ka cayrinta dugsiga ayaa loo adeegsan karaa ilaa 5 maalmood ayadoo la raacinaayo codsiga dhagaysiga Kormeeraha Guud

XADGUDUBYADA DHAQANKA IYO HEERARKA JAWAABTA

Ka fiiri bogaga 20-21 jawaabaha iyo farogelinnada la samayn karo

DHAQANKA XAD GUDUBKA	HEERKA 1	HEERKA 2AAD	Heerka 3aad	HEERKA 4	SARKAALKA ISHA DUGSIGA	OGAYSIISYADA
Waxyeelaynta Hantida Shakhsiyeed ama ta Dugsiga						
Waxyeelo yar (ka yar \$50)	●	●				Magdhowga waa la ogolyahay beddelka ka joojinta; magdhowga waxa uu noqon karaa qaabka mag dhow lacageed ama hawsha ardayaga ee mashruuca shaqada dugsiga
Waxyeelada qof kale ama hantida dugsiga (\$50 to \$500)		●	●		●	
Waxyeelada qof kale ama hantida dugsiga (ka badan \$500)			●	●	●	
Aaladaha elektaroonigga ah						
Isticmaalka telefoonka gacanta, qalabka moobilka qacanta lagu qaato, qalabka gaymka ee korontada ku shaqeeya, iyo walxa kale oo la mid ah	●	●				Haysashada iyo/ama wareejinta sawirada anshaxa xun ee carruurta waxaa dacwad baaa lagu soo oogayaa oo waa in looga warbixiyaa booliska Ardayda leh waalidiin ku jira ciidankaiyo dibada ka hawlgala way haysan karaan telefoonadooda gacanta muddada saacadaha dugsiga Baadhitaanka DASA waa loo cudur
Isticmaalka qalabyada korontada ah ee ku keena halis ama waxyeelo shakhsi kale		●	●			
Duubista ama shaacinta dagaal		●	●			
Isticmaalka qalabka korontada kaas oo lagu go'aamiyo in isticmaalkan si toos ugu sababo waxyeelo jidh ama caadifadeed qof kale			●	●	●	
Qarax Caadifadeed ama Cadho						
Qarax caadifadeed ama cadho sababta waxyeelo		●				
Baad ka qaadis						
Ka helid lacag ama dan arday kale si khasab ah, baqdin gelin ah, ama hanjabaad waxyeelo jidheed ah			●	●	●	
Daaris been ah Digniin in Dab jiro						
Daarid been ah oo digniinta dabka ah			●	●	●	Haddii digniinta dabka la daaro waaxda waa in lagu wargeliyaa oo waxay leeyihiin sharciyada ilaa dhacdada/isha la baadho

HEERKA 1

Taageerada fasalka iyo kooxda taageerada ardayga

Laga yaabaa marka dhaqanku yahay xad gudub yar, ardaygu aanu lahay shil hore, iyo/ama wax ka qabadka lama diyaarin

HEERKA 2AAD

Taageero xoogan oo shaqaalaha ah iyo maamul habboon

Waxa ay habboonaan karaa marka taageerada la diyaariyay gudaha fasalka si looga hadlo dhaqanka, laakiin dhaqanku uu noqday mid joogto ah oo uu ku sii socday in uu si aan wanaagsanayn u saameeyo waxbarasahda ardayga iyo kuwa kale
Ka joojinta dugsiga Gudahiisa ah waxay noqon kartaa ilaa 2 maalmood

HEERKA 3AAD

Dugsiga ka joojinta muddada gaaban

Waxa uu ku habboonaan karaa marka la eego halista dembiga iyo saamaynta bulshadda dugsiga, iyo/ama marka wax kaqabadka qoran iyo taageerooyinka la diyaariyo laakiin uu dhaqanku ka sii kordhayo
Ilaa 3 maalmood Ka joojin laga maqanyahay Dugsiga

HEERKA 4

Codso xiliga dheer ama ka joojinta ku meel gaadhka ah

Laga yaabaa in ay habboontahay marka dhaqanku uu keeno khatar so socoto oo waxyeelo halis ku ah dugsiga bulshadda, ama marka ardayga dhaqankoodu si halis ah u saameeyo badbaadada kuwa kale ee dugsiga iyo. ama habka waxbarasho
Ka cayrinta dugsiga ayaa loo adeegsan karaa ilaa 5 maalmood ayadoo la raacinaayo codsiga dhagaysiga Kormeeraha Guud

XADGUDUBYADA DHAQANKA IYO HEERARKA JAWAABTA

Ka fiiri bogaga 20-21 jawaabaha iyo farogelinnada la samayn karo

DHAQANKA XAD GUDUBKA	HEERKA 1	HEERKA 2AAD	Heerka 3aad	HEERKA 4	SARKAALKA ISHA DUGSIGA	OGAYSII SYADA
Dagaal						
La dagaalan jidhka ah arday kale		●	●			Dukumiintiyada Baaritaannada Xaaladaha Degdega ah waa in loo diraa Xafiiska Kormeeraha Guud Baadhitaanka DASA waa loo cudur
Dagaalka ku sababa maamulaha in uu bilaabo “joog meesha” hababka gurmada ah, waxa uu ka hortagaa tiro badan oo arday ah in ay dhaqaaqaan hoolalka, waxa uu kharbudaa habka waxbarasho ee arday aad u badan dugsigoo dhan, oo waxa ku sababa k mid aad u halis ah oo halis aad u daran ah badbaada tiro arday aad u badan ahm sida halista waxyeelo jidh oo muuqata oo gaadha ardayda			●	●	●	
Dagaalka dhaawac halis ah oo jidhka ah				●	●	
Dagaalka sii socda ee aan lahayn isbadelka, xataa kadib marka dhaqan gelinta qoran ee farogelinnada la siiyay waqti ku filan oo ay ku shaqeeyaan			●	●		Degmada uu Kasoo jeedo Dukumiintiga Faragelinnada
Khamaaris						
Waxa uu u baahanyahay isticmaalka lacag ama badeeco la is dhaafsado	●	●				
Dhaqan xumadda hoolka						
Orodka, qaylin aad u badan, iska meeraysi, ama socod hoolka ah oo joogto ah	●	●				
Dhibaaaynta ku salaysan sinjiga, isirka ama Diinta, Ay ka mid tagat Dhibaataaynta Internetka ku lidka ah xubnaha Bulshadda Dugsiga						
Dhibaataaynta yar	●	●				Baadhitaanka DASA waa loo cudur
Dhibaataaynta halista ah		●	●			
Shil aad u halis ah kaas oo nolosha halis gelinaya, waxyeelo halis ah leh ama shakhsi ahaan waxyeelaynaya qofka lala beegsanayo				●	●	

● SRO AYAA LAGA YAABAA IN LOO YEEDHO ● SRO WAA IN LOO YEEDHAA

HEERARKA WALAACYADA DHAQANADA, XAD GUDUBYADA IYO JAWAABAHA: FASALAADA 3 ILAA 12

HEERKA 1

Taageerada fasalka iyo kooxda taageerada ardayga

Laga yaabaa marka dhaqanku yahay xad gudub yar, ardaygu aanu lahay shil hore, iyo/ama wax ka qabadka lama diyaarin

HEERKA 2AAD

Taageero xoogan oo shaqaalaha ah iyo maamul habboon

Waxa ay habboonaan karaa marka taageerada la diyaariyay gudaha fasalka si looga hadlo dhaqanka, laakiin dhaqanku uu noqday mid joogto ah oo uu ku sii socday in uu si aan wanaagsanayn u saameeyo waxbarasahda ardayga iyo kuwa kale
Ka joojinta dugsiga Gudahiisa ah waxay noqon kartaa ilaa 2 maalmood

HEERKA 3AAD

Dugsiga ka joojinta muddada gaaban

Waxa uu ku habboonaan karaa marka la eego halista dembiga iyo saamaynta bulshadda dugsiga, iyo/ama marka wax kaqabadka qoran iyo taageerooyinka la diyaariyo laakiin uu dhaqanku ka sii kordhayo
Ilaa 3 maalmood Ka joojin laga maqanyahay Dugsiga

HEERKA 4

Codso xiliga dheer ama ka joojinta ku meel gaadhka ah

Laga yaabaa in ay habboontahay marka dhaqanku uu keeno khatar so socoto oo waxyeelo halis ku ah dugsiga bulshadda, ama marka ardayga dhaqankoodu si halis ah u saameeyo badbaadada kuwa kale ee dugsiga iyo. ama habka waxbarasho
Ka cayrinta dugsiga ayaa loo adeegsan karaa ilaa 5 maalmood ayadoo la raacinaayo codsiga dhagaysiga Kormeeraha Guud

XADGUDUBYADA DHAQANKA IYO HEERARKA JAWAABTA

Ka fiiri bogaga 20-21 jawaabaha iyo farogelinnada la samayn karo

DHAQANKA XAD GUDUBKA	HEERKA 1	HEERKA 2AAD	Heerka 3aad	HEERKA 4	SARKAALKA ISHA DUGSIGA	OGAYSII SYADA
Kicinta ama ka Qayb galka Rabshad						
Sababta rabshad wayn jawiga amarka iyo anshaxa gudaha dugsiga taas oo lama huraan u ah waxbarasho saamayn leh, ee ka baxsan rabshada guud ee fasalka (such as a riot)						Kharibaada wayn waxaa loo qeexaa sida kharibaada ay sababto in maamulahu uu bilaabo habka degdega ah ee “joog meesha”, waxa uu ka hortagaa tiro badan oo arday ah in ay dhaqaaqaan hoolalka, waxa uu kharbudaa habka waxbarasho ee arday aad u badan dugsigoo dhan, oo waxa ku sababaa mid aad u halis ah oo halis aad u daran ah badbaada tiro arday aad u badan ahm sida halista waxyeelo jidh oo muuqata oo gaadha ardayda
Isticmaal qalab elektarooni ah si loo keeno kuwa kale in ay bilaabaan ama ka qayb qaataan rabshada						Dukumiintiyada Baaritaannada Xaaladaha Degdega ah waa in loo diraa Xafiiska Koormeeraha Guud
Ka tegista Fasalka ama Dugsiga Ogolaansho la'aan						
Fasal Ka Tegista Aan Fasax Haysan						
Iskuul Ka Tegista Aan Fasax Haysan						Masuulka waa in isla markaaba lagu wargeliyaa
U hogaansami la'aan						
Guul darada in loo hogaansamp sharciyada dugsiga, shuruucda, xeerarka, ama hababka						Aan dagaalahayn/ aan jidh ahayn
Guul darada in la raaco talooyinka						
Guul darooyinka in laga jawaabo talooyinka shaqaalaha dugsiga, su'aalaha, ama codsiyada						

HEERKA 1

Taageerada fasalka iyo kooxda taageerada ardayga

Laga yaabaa marka dhaqanku yahay xad gudub yar, ardaygu aanu lahay shil hore, iyo/ama wax ka qabadka lama diyaarin

HEERKA 2AAD

Taageero xoogan oo shaqaalaha ah iyo maamul habboon

Waxa ay habboonaan karaa marka taageerada la diyaariyay gudaha fasalka si looga hadlo dhaqanka, laakiin dhaqanku uu noqday mid joogto ah oo uu ku sii socday in uu si aan wanaagsanayn u saameeyo waxbarasahda ardayga iyo kuwa kale
Ka joojinta dugsiga Gudahiisa ah waxay noqon kartaa ilaa 2 maalmood

HEERKA 3AAD

Dugsiga ka joojinta muddada gaaban

Waxa uu ku habboonaan karaa marka la eego halista dembiga iyo saamaynta bulshadda dugsiga, iyo/ama marka wax kaqabadka qoran iyo taageerooyinka la diyaariyo laakiin uu dhaqanku ka sii kordhayo
Ilaa 3 maalmood Ka joojin laga maqanyahay Dugsiga

HEERKA 4

Codso xiliga dheer ama ka joojinta ku meel gaadhka ah

Laga yaabaa in ay habboontahay marka dhaqanku uu keeno khatar so socoto oo waxyeelo halis ku ah dugsiga bulshadda, ama marka ardayga dhaqankoodu si halis ah u saameeyo badbaadada kuwa kale ee dugsiga iyo. ama habka waxbarasho
Ka cayrinta dugsiga ayaa loo adeegsan karaa ilaa 5 maalmood ayadoo la raacinaayo codsiga dhagaysiga Kormeeraha Guud

XADGUDUBYADA DHAQANKA IYO HEERARKA JAWAABTA

Ka fiiri bogaga 20-21 jawaabaha iyo farogelinnada la samayn karo

DHAQANKA XAD GUDUBKA	HEERKA 1	HEERKA 2AAD	Heerka 3aad	HEERKA 4	SARKAALKA ISHA DUGSIGA	OGAYSII SYADA
Baaritaanada jirka						
Taabasho jidhka ah ee aan loo kasin ee shaqaalaha dugsiga	●	●				
Wax ku dhufasho aan loo kasin oo gaadha xubin shaqaale ah kaas oo soo dhex galay dagaal ama dhaqan kale oo dagaal		●	●			
Weerar jidhka ah oo loo kasay oo gaadha shaqaalaha dugsiga			●	●	●	
Daabashada dagaa, gujin, riixid, dhufasho ama baqdin gelin jidhka ah		●	●			
Anshax darrada Goobta Dad waynaha						
Anshax darrada halista ah ee goobta dad waynaha		●				
Anshax darrada halista ah ee goobta dad waynaha			●			Anshax darrada halista ah ee goobta dad waynaha waxaa lagu qeexaa fal ka hor istaagaaya dadka kale inay ku socdaan goobaha, carqalad gelinaaya hanaanka waxbarashada ardayda iyo/ama khatar daran ku keenaaya badqabka tiro badan oo dad ah
Budhacdnimo						
Ka qaadida lacag ama hanti qof kale si xoog ah			●	●	●	
Badqabka iyo Amaanka Jireed						
U ogolaanshaha qof ama sheey aan sharciyad u haysan inuu soo galo dhismaha dugsiga adoo furaaya, iyo/ama duleelinaaya albaab banaanka ah		●	●			
U ogolaanshaha qof ama sheey aan sharciyad u haysan inuu soo galo dhismaha dugsiga adoo furaaya, iyo/ama duleelinaaya albaab banaanka ah taasoo keenaysa in maamuluhu ku dhawaaqo habraacyada xaaladaha degdega ah			●	●	●	Dukumiintiyada Baaritaannada Xaaladaha Degdega ah waa in loo diraa Xafiiska Kormeeraha Guud

● SRO AYAA LAGA YAABAA IN LOO YEEDHO ● SRO WAA IN LOO YEEDHAA

HEERARKA WALAACYADA DHAQANADA, XAD GUDUBYADA IYO JAWAABAHA: FASALAADA 3 ILAA 12

HEERKA 1

Taageerada fasalka iyo kooxda taageerada ardayga

Laga yaabaa marka dhaqanku yahay xad gudub yar, ardaygu aanu lahay shil hore, iyo/ama wax ka qabadka lama diyaarin

HEERKA 2AAD

Taageero xoogan oo shaqaalaha ah iyo maamul habboon

Waxa ay habboonaan karaa marka taageerada la diyaariyay gudaha fasalka si looga hadlo dhaqanka, laakiin dhaqanku uu noqday mid joogto ah oo uu ku sii socday in uu si aan wanaagsanayn u saameeyo waxbarasahda ardayga iyo kuwa kale
Ka joojinta dugsiga Gudahiisa ah waxay noqon kartaa ilaa 2 maalmood

HEERKA 3AAD

Dugsi ka joojinta muddada gaaban

Waxa uu ku habboonaan karaa marka la eego halista dembiga iyo saamaynta bulshadda dugsiga, iyo/ama marka wax kaqabadka qoran iyo taageerooyinka la diyaariyo laakiin uu dhaqanku ka sii kordhayo
Ilaa 3 maalmood Ka joojin laga maqanyahay Dugsiga

HEERKA 4

Codso xiliga dheer ama ka joojinta ku meel gaadhka ah

Laga yaabaa in ay habboontahay marka dhaqanku uu keeno khatar so socoto oo waxyeelo halis ku ah dugsiga bulshadda, ama marka ardayga dhaqankoodu si halis ah u saameeyo badbaadada kuwa kale ee dugsiga iyo. ama habka waxbarasho
Ka cayrinta dugsiga ayaa loo adeegsan karaa ilaa 5 maalmood ayadoo la raacinaayo codsiga dhagaysiga Kormeeraha Guud

XADGUDUBYADA DHAQANKA IYO HEERARKA JAWAABTA

Ka fiiri bogaga 20-21 jawaabaha iyo farogelinnada la samayn karo

DHAQANKA XAD GUDUBKA	HEERKA 1	HEERKA 2AAD	Heerka 3aad	HEERKA 4	SARKAALKA ISHA DUGSIGA	OGAYSIISYADA
Dembiyada Galmadda						
Weerar Galmo ama fal dambi						
Dhibaataynta galmadda (tusaale., dhaqan galmo oo af ama qoraal ah oo aan habboonayn)						
Dhibaataynta galmadda (tusaale., ku soo dhaqaaq galmo oo aan la soo dhowayn; codsiga feebaro galmo; mid kale oo hadal aan habboonayn ah, qoran, ama dhaqan jidheed oo dabci galmo ah)						
Hawl galmo ama dhaqan xumo galmo (tusaale, muujinta cawrada qaawan, samaynta hawl galmo, iwm.)						
Habsanka						
Habsan aad u xad dhaaf ah ee laga soo daaho fasalka ama dugsiga						
Isticmaalka Tiknoolajiga la Aqbali karo Xeerka Xad gudubka						
Xad gudubka SCSD Tiknoolajiga la Aqbali karo Xeerka Isticmaalka						
Tuugada						
Ka yar \$500						
Ka badan \$500						
Hanjabaada ku Lidka ah Shaqaalaha Dugsiga						
Hanjabaad hadal ah ama qoran oo ku lid ah shaqaalaha dugsiga						
Buuriga						
Isticmaalka ama haysashada						

HEERKA 1

Taageerada fasalka iyo kooxda taageerada ardayga

Laga yaabaa marka dhaqanku yahay xad gudub yar, ardaygu aanu lahay shil hore, iyo/ama wax ka qabadka lama diyaarin

HEERKA 2AAD

Taageero xoogan oo shaqaalaha ah iyo maamul habboon

Waxa ay habboonaan karaa marka taageerada la diyaariyay gudaha fasalka si looga hadlo dhaqanka, laakiin dhaqanku uu noqday mid joogto ah oo uu ku sii socday in uu si aan wanaagsanayn u saameeyo waxbarasahda ardayga iyo kuwa kale
Ka joojinta dugsiga Gudahiisa ah waxay noqon kartaa ilaa 2 maalmood

HEERKA 3AAD

Dugsi ka joojinta muddada gaaban

Waxa uu ku habboonaan karaa marka la eego halista dembiga iyo saamaynta bulshadda dugsiga, iyo/ama marka wax kaqabadka qoran iyo taageerooyinka la diyaariyo laakiin uu dhaqanku ka sii kordhayo
Ilaa 3 maalmood Ka joojin laga maqanyahay Dugsiga

HEERKA 4

Codso xiliga dheer ama ka joojinta ku meel gaadhka ah

Laga yaabaa in ay habboontahay marka dhaqanku uu keeno khatar so socoto oo waxyeelo halis ku ah dugsiga bulshadda, ama marka ardayga dhaqankoodu si halis ah u saameeyo badbaadada kuwa kale ee dugsiga iyo. ama habka waxbarasho
Ka cayrinta dugsiga ayaa loo adeegsan karaa ilaa 5 maalmood ayadoo la raacinaayo codsiga dhagaysiga Kormeeraha Guud

XADGUDUBYADA DHAQANKA IYO HEERARKA JAWAABTA

Ka fiiri bogaga 20-21 jawaabaha iyo farogelinnada la samayn karo

DHAQANKA XAD GUDUBKA	HEERKA 1	HEERKA 2AAD	Heerka 3aad	HEERKA 4	SARKAALKA ISHA DUGSIGA	OGAYSIISYADA
Haddal dagaal ah oo ku lid ah Shaqaalaha Dugsiga						
Magac xun ugu yeedhid, cay, samaynta faro taag aan habboonayn, ama luqaad dhaqan xumo ama cay ah	●	●				
Muran iska hor imaad leh ama dagaal ah	●	●				
Muran dagaal ah ama gardaro ah oo si joogto ah saamayn ugu yeelanaaya goobta waxbarashada siina soconaaya kadib marka caawimaad loo fidyo			●			Dukumiintiga Faragelinnada
Marin habaabin ama siinta macluumaad been ah shaqaalaha	●	●	●			
Hubka, hubka gacanta, Walxaha qarxa						
Hubka gacanta (Haysashada hubka gacanta sida lagu qeexay 18 USC 921 ee xeerka federaalka; tusaale., qoriga gacanta, rayfalka qoriga ridada gaaban, iyo bambooyinka)				●	●	Ka saarida aan ka badnayn jadwalka sanadka hal sano ah waxaa waajibisay sharciga gobolka ee xad gudubka hubka gacanta, laakiin waxaa dib loogu hagaajin karaan hab xaalad xaalad ah agaasimaha dugsiyadan.
Hubka kale (Haysashada qori kasta nooc kasta, ha cabaysnaado ama yaanu cabaysnaan, mid dhacaya ha ahaado ama yaanu dhicin ay ka mid yihiin qoryaha BB iyo qoriga gaasta ama hawada. iwm.)				●	●	
Haysashada hubka (mindi, kal, iwm.)			●	●	●	
Haysashada hubka oo qofku doonaayo inuu cid ku waxyeelleeyo iyo/ama ku carqaladeeyo goobta dugsiga				●	●	
Qalabka ama ashyaada loo isticmaalo hubka iyaddoo loola jeedo in dhaawac lagu gaysto			●	●	●	
Waxyaabaha qarxa (haysashada, iibka, qaybinta, qarxinta, ama hanjabaad in la qarxiyo shay olola ama walax qaraxda ama qalab uu ka mid yahay rashku, bambo qaacda, dhimbiilo, ama wax gubta ama walax qaraxda ama isku darka walxaha ashyaada, aan ka ahayn hubka gacanta)			●	●	●	

● SRO AYAA LAGA YAABAA IN LOO YEEDHO ● SRO WAA IN LOO YEEDHAA

Heerka 1aad Koboca, Xirfad-dhisidda iyo Ka-hortagga

Shaqaalaha dugsiga ayaa masuul ka ah barista, ku dhaqanka, aqoonsiga iyo qiimaynta dabeecadaha wanaagsan iyo hor u qaadista waxbarashada dareenka bulshanimo. Maamuleyaasha, macallimiinta, lataliyeyaasha iskuulka, shaqaalaha arrimaha bulshada, dhaktarrada cilmi nafsii yaqaanka iyo shaqaalaha kale ee iskuulka waxaa iyagana sidoo kale laga rajeynayaa inay isticmaalaan istiraatiijiyado kobcin iyo ka hortag ah oo ardayda ay ku lug yeeshaan, waxaana ka mid ah ardayda itaal darrooyinka qaba, istiraatiijiyaddaas oo u sahlaya koritaanka shucuur-bulsho iyo akadeemiyo ahaaneed, lagana kaalmeeyo ardada qawaaniinta iyo siyaasadaha soo socda ee iskuulka u yaal, hadana taageero ka geystaan si xataa markii arrimo xagga habdhaqanka dabeecad ahaantu soo baxaan. Haddii, waqti kastoo ay noqotaba, saraakiisha iskuulku ka shakiyaan in dhibaatooyinka haysata ardayga ay yihiin wax la xiriira itaal darrida haysa taas oo u baahan adeegyo gaar ah oo waxbarasho, ardayga waa in loogu gudbiyaa si dhakhso leh Agaasimaha Waxbarashada Gaarka Ah ee Iskuulka/Isku-duwaha iyo kooxda/da.

Macallimiinta waxaa laga rajeynayaa inay u isticmaalaan hawlqabadyada (Universal Tier 1) si ay u abuuraan ixtiraam badan, isku dubba ridan, isla markaana fasal wax ka soo baxaan oo loo marayo (1) horumarinta daryeelka, xiriir taageero oo lala wadaago una dhexeeya ardayda; (2) isku abaabul iyo fulinta waxyaabaha lays faray loona guda gelayo habab lagu beegsanayo ardaygu adeegsiga uu u leeyahay barashada; (3) isticmaalista wadiiqooyin koox maamuleed lagu dhiirri gelinayo dhexgalka ardayga ee hawlaha akaadeemiyo; (4) kobcinta xirfadaha bulsho ee horumarinaya ardayga iyo joogteynta shakhsiyadeed; iyo (5) isticmaalista dhexgalka ku habboon oo lagu taakulaynayo ardayda qaba dhibaatooyin xagga dabeecad dhaqameedka ah.

Heerarka 2, 3 iyo 4 Jawaabaha

Dhisida xirfadaha Heerka 1, yoolka Jawaabaha Heerarka 2, 3 iyo 4 waain la dhiso awood lagu qaadanaayo masuuliyada dabeecada qofka. Tan waxaa kamid ah:

- adkaynta iyo ka hadalka fikirka dadka kale
- mid Dhibaato ay ku tahay Xallinta Dhibaataada
- siinta fursado uu qofku isbadel ku sameeyo
- xalinta dhibaataada uu gaystay
- soo celinta shaqsiyada wanaagsan ayadoo la raacaayo talaabada saxda ah.

Dhexgalladaas waxaa ka mid noqon kara shir hawl fududeyn ah oo macallinka iyo ardayga dhex mara, dhexdhexaadin, jaan gooyada dishibiliinka, iyo adeegga bulshada iyo dib u soo noolaynta.

Dhexgallada Rajo soo celinta ah waxaa diiradda lagu saarayaa dhibaatooyinka shakhsiyadeed ee ardayga eek u noqon kara caqabado inuu guul ka gaadho iskuulka. Muhiimadda laga leeyahayna waa in laga caawiyo ardayda inay iskood isu toosiyaan, iskood-isu saxaan, dib u helaan xasiloondooda iyo ka soo kabasho wixii gaaray (awoodda loo leeyahy in dib looga soo kabto xaaladihii dhibka ku hayey), kordhinta ka warqabkooda shakhsiyadeed, isla markaana ku xoojinayaan han weynidooda shakhsiyadeed (oo ah awoodda ay ku joogteynayaan isla markaana isugu maareynayaan iskood) hadana ugu sameyn ahaayeen qorshihii ay dib ugu soo laaban lahaayeen dhabbaha. Caawimaadahaan waxaa ku jiri kara:

- muujinta iyo qorshaynta shir lala galo ardayga, walaidka, iyo maamulaha ama xubin kamid ah kooxda taageerada ardayga
- La socoshada hanaanka Soo gelida iyo Bixida
- abuurista qorsheyaasha habdhaqanka gaarka ah
- u gudbin Kooxda Wax ka qabadka Dugsiga
- dhisme Dugsi ah
- kooxaha ka hortaga khatarta
- shaqsiyaadka ah
- talo bixinta shaqsiga ah iyo tan kooxda
- barnaamijka WIC
- qorshada Guusha Ardayga ee Xagga Xiska
- ku xirida adeeg bixiyaasha bulshada, adeegyada talo siinta, iyo barnaamijyada daawaynta

La Shiritaanka Rajo Soo Celinta

La Shiritaanka Rajo Soo Celinta ayaa bixinaya qaabka aannu ku dhageysanayno isla markaana si waafi aan ugu hadlayno. La Shiritaanka Rajo Soo Celinta wuxuu ka bilowdaa shirarka aan rasmiga aheyn mid-ka midka ah oo lagu gaadhayo mid si aad ah u rasmi noqonaya hab raacna leh sida dhexdhexaadinta, qaabka edaabta, shirka koox qoyseedka, iyo iskuul ku soo noqoshada. Dhammaan la shiritaanka rajo soo celinta qaab raaciisu wuxuu abuura meel nabdoon oo dadka ay sida tooska ah u saaneysa dhacdo ama dhibaato ay uga munaaqishoon karaan si nabadgelyo leh, oo furan, isla markaana daacadnimo ku dheehan tahay. rajo soo celinta borotokoollada loo adeegsado waxaa ka mid ah tillaabooyin qaabab degsan iyo su'aalo lagu hubinayo in dhammaan ka qayb galeyaasha fikradahooda iyo dareenkooda lagu casuumo nidaamka.

Dhammaan shaqaalaha ayaa masuul ka ah inay ka qaybgalaan Shir Dhaqan celin ah oo lala yeesho ardayda marka loo baahdo si loo xaqiijiyo in dhammaan dadka waxyeeladu kasoo gaartay dhacdada la dhagaysto lana soo cesho qalbi samida bulshada. In la helo digtoonida qofka baaluqa ah oo aan qaybsaneyn daqiiqado yar waa ficil rajo soo celin iskii u wanaagsan, maxaa yeelay wuxuu si dhakhso leh u gaadhsiiinayaa ardayga in isaga/iyadu la qiimeynayo isla markaana isaga/iyada fikirkooda uu mudnaan leeyahay. Shirka mid ilaa midka ah waxa uu leeyahay ku dabaqa ugu wayn ee dugsiyada, iyo, haddii loo isticmaalo wax ka qabadka hore ee macalimiinta fasalka iyo tababarayaasha taageerada ardayga, waxay u yarayn doontaa si wayn dhaqanada kharibaada ah. Borotokoolka shirka soo celinta ah waxa uu ka hadlaa xaaladaha caadiga ee soo dedejiya shirka mid ilaa mid ee ardayga-qofka wayn.

Shirka rajo soo celintu wuxuu taageerayaa deganaanshaha noocaas ah.

- Waxaan doortay inaan noqdo dhageyste jawaab ka celinaya xaaladdaan.
- Waan qiimeeyaa af-hayeenka hadlaya oo isagu mid xaq u leh in la dhageysto isla markaana loo qaato hadalkiisa si dhab ah.
- Waan siiyaa xiisaynteyda iyo wax ogaanshahayga ku saabsan af-hayeenka fikiriisa xaggeyga ah. Waan ka tegayaa qiyaasahayga iyo sii xukmintayda ku saabsan xaaladda dibna iska dhigayaa.
- Waxaan ayidayaa in qof kastaa uu la yimaado wax yar oo run ah oo ku saabsan dhibaato mucayin ah ama xaalad.
- Waxaan doonaa inaan ka fahmo xaaladda ujeedka af-hayeenka hadlaya, in kastoo aan u arki karayo si sidaa ka duwan. Waxaan doonayaa inaan ogaado waxaad ku fikirayso, waxaad dareemaysid, iyo waxaad u baahan tahay.
- Waan karaa waana ansixin doonaa dareenka af-hayeenka hadlaya.
- Waxaan ka door bidaa wixii tegay mustaqbalka. Waxaan doonayaa in aan hore ugu socdo.
- Waxaan aaminsanahay in Natiijada Guulayso- Guulayso ay suuragal tahay midka qancisa qaar ka mid ah baahiyaha dadka ku lugta leh oo raadiya in ay joogteeyaan ama hagaajiyaan xidhiidha.
- Waxaan muhiimada saarayaa qorshaha xalinta iyo daawaynta dagaalka dhacay.

Borotokoollada Shirka Rajo Soo Celinta

Shirka Edaabta Bulshada

Markii dhacdo mucayin ah ama qaab dhaqameed ay waxyeello gaadhsiiyo dadka kale isla markaana ay qasab tahay in la sameeyo u kuu gelis dhaqso ah...

1. Maxaa dhacay? (Maxay tahay qaybtii aad ku lahayd wixii dhacay?)
2. Maxaad ku fikiraysay ama dareentay waqtigaas?
3. Qofkee kale ayey saameysay arintani? Sidee u saameysay?
4. Sidee xaalkaagu noqday/dareentay wixii dhacay ka dib? Maxay yahay fikirkaagu/dareenkaagu hadda?
5. Maxaad u baahan tahay oo aad sameynaysaa si aad u hagaajisid arrimaha?

Ikhtiyaari: Maxaan kuu qaban karaa si aan kuu taageero?

Ikhtiyaari: Maxaad u sameyn lahayd si sidaan ka duwan marka mar labaad waxaani dhacaan?

Joojinta Shirarka

Markii ardaydu dareenkoodu kacsan yahay xanaaqsan yihiin isla markaana shucuurtoodu ku adkeynaysa inay diiradda wax saaraan oo ay wax bartaan....

1. Waxaan ogaaday inaad yara kacsan tahay (xanaaqsan tahay, jah wareersan tahay, wax diiddan tahay, rajo xun tahay). Waa see xaalkaagu?
2. Maxaan kuu shaqeynaynin waqti xaadirkan? Ma jiraan wax kale oo dhib kugu haya adiga? Ma jiraan wax kale oo iga caawin kara aniga inaan fahmo?
3. Sidee wax u dareemaysaa hadda? Sidee ayaad u doonaysa inaad u dareentid?
4. Maxaad sameyn lahayd si aad u dareen fiicnaatid / hadda xaadirka kugu wanaagsan?

Ikhtiyaari: Ma jiraan wax kale oo aan dib uga wada hadli karno oo ku caawinaya?

Shirka Dardar Gelinta Shakhsiga

Markii wax soo saaris la'aanta ardayga ama dabeecad dhaqameedka aan waxtarka lahayn, dabeecadaha, ama garaadkiisu kiciyaan qofka weryn khuseyntiisa...

1. Halkaan waxaa ku qoran waxyaabaha aan oggaaday. Waa see xaalkaagu?
  2. Maxaad ku fikiraysaa ama ka dareemaysaa arintan?
  3. Maxay yihiin waxyaabaha qaar aad is leedahay way ku khuseynayaan? Haddii ardaygu uu la xarbiyayo tan, dheh:
  4. walaac ayaan ka qabaa _____ waxaan ka walaac sanahay sida arrintaan noo saameyn doonto _____.
  5. Markaa maxay noqon karaan wixii aad ku joojin kari lahayd ama k bilaabi lahayd sidii aad ku sii wanaajin lahayd arintan _____?
  6. Sidee ayaad ku ogaan doontaa in qorshahaagu shaqeynayo?
- Ikhtiyaari:* Maxaan Sameyn karey si aan kuu taageero?

Shirka Xallinta-Dhibaata

Marka Diiradda saran tahay in laga caawiyo arday sidii loogu sheegi lahaa dhibaatooyin xagga dhaqan dabeecadeedka la xiriirka waxbarashada oo mucayim ah

1. Maxaad dooneysaa?
  2. Maxaad qabanaysaa si aad u gaadho wixii aad dooneysay?
  3. Ma kuu shaqeynayaa?
  4. Qorshe nooc ee ah ayaa kaa caawin doona inaad hesho _____.
  5. Sidee ayaad ku ogaan doontaa in qorshahaagu shaqeynayo?
- Ikhtiyaari:* Maxaan kuu qaban karaa oo taageero ah?

Tababaraha Taageerada Ardayga

Dugsi kasta waxaa laga doonayaa inuu abuurto Xarunta Taageerada Ardayga (SSC) asagoo dejinaaya tiro habraacyo ah oo siinaaya ardayda taageero dheeraad ah oo ku salaysan baahida ardayga. SSC waa hanaan muhiimada siinaaya xasuuksaha uur kutaalada leh waxaana loo adeegsadaa daboolida baahiyaha bulshanimada, dareenka, iyo dabeecada ee ardayda xili uun kamid ah casharada maallintii. Yoolka SSC waa inay taageero guud u noqoto ardayda ayadoo la siinaayo tusmada qof wayn waxaana heli kara dhammaan ardayda dugsiga.

SSC waxaa heli kara ardayda si ay u yareeyaan waxyaabaha keenaaya dabeecada xun dareenka iyo inay siiyaan khiiradaha dejinta ah ee muuqaalka, codka, iyo farsamada si looga caawiyo maaraynta naftooda. Adeegsiga qaab ku haboon xasuuksaha uur kutaalada leh oo ku haboon dhaqanka, shaqaalaha ayaa taageeri doona ardayda si ay ugu laabtaan xaalad caadi ah ayagoo adeegsanaaya xeelado kaladuwan oo ku salaysan cilmi baaris kana caawinaaya ardayga inuu dib ugu laabto shaqada sida ugu dhakhsaha badan.

SSC ayaa sidoo kale loo adeegsadaa in ardayda lagu xiro shaqaalaha iyo caawimaadaha ay u baahan yihiin si ay u guulaystaan, iyo sidoo kale caawimaadaha la qorsheeyay iyo shaqada hormarinta xirfada. Taageerada ay TA ayaa ku xiraysa ardayga shaqaale u tababaran inuu siiyo caawimaado cadayn/cilmi baaris ku dhisan oo lagu bixinaayo kooxo yar iyo si keli-keli ah. Wax ka qabadka iyo Cawaqibka:

- barista iyo adkaynta dareenka bulshanimo, maaraynta nafta, iyo xirfadaha fulinta
- borotokoollada Shirka
- la Shiritaanka Rajo Soo Celinta

Xarunta Tababaraha Taageerada Ardayga

Ardayda yaa bixin kara taageerooyinka lagu baxsho SSC qaababka soo socda:

- Kaar uu bixinaayo shaqaalaha SSC ee caawimaada mudaysan ama qorshaysan ama kulanka hormarinta xirfada
- Ardayga ayaa ogolaansho ka qaadan kara qof wayn si uu u tago SSC, marka uu dareemo walaac iyo isku dhex yaac
- Macalinka, shaqaalaha ayaa codsan kara caawimaad uu ka helo shaqaalaha SSC si loo siiyo 'taageerada socodka'

Gudbida Tababaraha Taageerada Ardayga

Dib-u-Dejinta U Gudbista Tababaraha Taageerada Ardayga Iskuul kasta wuxuu abuurayaa Nidaam Did-u-Dejin U Gudbin ah kaas oo u suura gelinaya macallimiinta inay uga hor tagaan in dabeecadaha dhibaataada wataa ay isu rogaan dhacdooyin waaweyn. Haddii arday ay haystaan taxaddiyo ku adkaynaya inuu dhexgal ku sameeyo barashada fasalka dhexdiisa ah, macallinku wuu la xiriiri karaa xubin ka tirsan kooxda taageerada ardayga ee loo xil saaray ama tababaraha ardaygu inuu ka kaxeeyo ardayga fasalka muddo kooban si loola jaan qaado xaaladda, dib ugu hanto isku dheelli tirka shucuureed, isla markaana xasilooni ugu heli lahaa sidii uu dib ugu geli lahaa fasalka. Ardaydu way dalban karaan Dib-u-dejinta Gudbistaanka si ay isula meel dhigaan tababarahooda taageerada ardayga ama lataliuyaha loo xil saaray.

Kooxda Dhexdhexgalka Ardayga

Si loo sugo faragelinnada waqti la jaanqaadaya, Kooxda Faragelinta Iskuulku waxay qaban doonaan kulammo toddobaadle ah oo dib ugu eegayaan xogta ardayga, kuna kala ogaanayaan ardayda faragelinnada ay sida si dhakhso leh ugu baahan yihiin iyo faragelinnada joogtada ah, una dirayaan ardayda ay haysato baahida ugu sarreysa tababaraha taageerada ardayga, isla markaana u qoondeeyaan faragelinnada mucaayin ah.

Caawimaadaha Balaaran, ee Mudada Fog

Fahanka, Faragelinnada Mudada-Dheer Kooxda Faragelinta Ardayga ayaa kala ogaan doonta ardayda ay haysato dhibaatooyinka faraha badan ee kala ah xagga (bulsho la dhaqanka, shucuurta, iyo taxaddiida xagga waxbarashada akaadeemiyo, Jahwareerka shakhsiga ah iyo/ama xasaradaha xagga qoyska) eek u noqday caqabado in ardaygu uga hawl galo iskuulka si guuli ku dheehan tahay. Toddobaad gudihiis markii ardayga la carrifo, Kooxda Faragelinta Ardaygu waxay la tashi la sameyn doonaan macallimiinta ardayga, waalidka, iyo qolyaha kale si go'aan looga gaadho waxyaabaha ka mid ka ah faragelinta mudda-dheer oo ay ka mid ahaan doonto Qorshaha Guusha Ardayga Fahankiisa iyo sidoo kale faragelinnada kale ee ay fududeynayaan xubnaha ka tirsan kooxda taageerada ardayga ee iskuulka ka dhex jira iyo sidoo kale tixraacyada adeegyada ay bixiyaan Degmada ama hay'ado dibedda ah dan wadaag la ah.

Farriimaha Dukumiinti iyo Tixraacyada

Heerka 1aad Farriimaha Feejignaanta Fasalka – Farriimaha feejignaanta fasalka waxaa la soo gudbiyaa markii ardayga dabeecad dhaqameedkiisu keeno khuseymo isla markaana sababi kara dukumiintiyo laga helayo xarunta xogta edaabta iskuulka. Farriimaha feejignaantu waxay u suura geliyaan qof weyn inuu la qaybsado macluumaad ku saabsan arday isla markaana ka dhiibo xog laga yaabo inay sheegto wadiiqooyin dabeecad dhaqan iyo ifafaale u baahan in wax laga qabto.

Heerka 2, 3 iyo 4 Gudbinaha Dhaqanka – Gudbinaha dugsiga waxaa loo gudbiyaa marka uu jiro dhaqan Level 2, 3 ama 4 xad gudubada *Xeerka Anshaxa, Dabeecada iyo taageerada*.

Hab dhaqanka/Kooxda Jawiga Iskuulka

Kooxda Iskuulku waxay ka kooban yihiin maamuleyaal, xubno ka tirsan koox taageerada ardayga ah, shaqaale gaar ah oo waxbarashada la xiriira, macallimiin, waaliddiinta, ardayda iyo xubno shaqaale oo aan-la xaqiijin kuwaas oo dusha kala socda muuqaalka guud ee xagga nabadgelyada, bulsho ahaanta, iyo jawi ixtiraam dhaqan suuban in la helo, qiimeynna ku sameeya xaaladda guud iyo hor u socodnimada qorsheyaasha waaweyn ee jawiga iskuulka, uma soo bandhigayaan xogtaas shaqaalaha oo dhan, isla markaana isku dheelli tiraan oo isku dubba ridayaan nashaadaadka iyo dhacdooyinka taageeraya jawi wanaagsan oo iskuulku yeesho iyo dabeecad wanaagsan oo ardaygu ku dhaqmo. Kooxda Jawiga Iskuulka/Akhlaaqda Suubban waxay ka doodaan isla markaana xaqiijiyaan akhlaaqda guud ee iskuulka iyo qorshaha taageerada ardayga isla markaa iyagaa mas'uuliyad ka saaran tahay dib u eegista iyo joogteynta xogta akhlaaqda suubban, sameynta sixitaannada qorshaha xagga akhlaaqda ee iskuulka oo dhan, iyo soo jeedinta khuseymaha xagga akhlaaqda guud ah.

SIYAASADAHA

Anshaxa Labiska

Ardaydu waa inay ku soo labistaan dhar hagaajinaya saaxadda nabdoon oo xushmad u leh barashada. Dhar abuuraya saaxad kharbudaad leh ama keenaya khatar xagga caafimaadka ama nabadgelyada ah kuma habboona lagamana aqbalayo iskuulka. Shaqaalaha iskuulka ayaa xoojin doona anshaxa labiska.

Duubka

Madaxa • Keliya caafimaad ahaan ayaa loo oggol yahay, nabadgelyo ahaan, ama sababo xagga diinta ah

Kabaha • Caga caddaan lama oggola

Dharka • Waa qasab in loo gudbiyo dhammaan shaqooyinka fasalka ee mudaysan ayna ku jiraan waxbarashada jirka, tijaabooyinka sayniska, shaqada alwaaxa, iyo shaqooyinka kale ee khataraha gaarka ah ka jiraan.

- Waa inay kuraan labadaba shaar iyo surwaal ama goono, ama wax u dhigma iyo kabo. Shaararka iyo saakooyinku waa inay yihiin maro qaadi ah horay iyo geesaha.
- Dharka waa inay ku jiraan dharka hoos laga gashto (marka laga reebo nigiska iyo rajabeetada). Maro daboolaysa dhammaan cawrada qofka waa inaysan ahayn mid jirka looga jeedo.
- Laguma xayeysiin karo midabbo gaangiistar ama calaamado la xiriira gaangiistarnimo.
- Waa inuusan abuurin ama u ol-olayn dagaal, qaawanaan, aflagaado, fal danbiyeed, adeegsiga khamriga, tubaakada, ama daroogada, sawirada galmada, qaawanaan, astaamaha nacaybka ama hadal

nacayb ah oo beegsanaaya kooxo dad ah ayadoo lagu salaynaayo isir, qoomiyad, dookh galmo, jinsi, aqoonsiga jinsiga, dareenka jinsiga, diinta ama nooc kasta oo kooxaha la difaaco ah.

Aaladaha elektaroonigga ah

Markii la soo gelayo iskuulka aaladaha elektaroonigga ah oo dhan waa in la “demiya” isla markaana aan la arki karin. Shaqaalaha iskuulku way amri karaan in lagu isticmaalo aaladaha elektaroonigga ah fasalka dhexdiisa markii si habboon loo isticmaalayo, markii loo isticmaalayo ujeedooyin waxbarasho oo qura. Xad gudubada waxay Teknoolojiga Xeerka Isticmaalka la Aqbali karo waxay keeni kartaa Heerka 1 ilaa 4 cawaaqibka ku xidhan darnaanta si xun u isticmaalka.

Si xun u isticmaalka qalabka elektarooniga ah waxaa ka mid ah, laakiin kuma xadidna, qoraalka la isku diro, sawirada qaawan ee la isku diro, faalooyinka hadalka ah, wada xidhiidhka tusmada iyo summada ah, wada xidhiidhka qoran ee iimaylka, fariimaha qoraalka ah, baraha internetka gaarka ah, iyo qoraal soo gelinta internetka. Ardaydu ma guda geli karayaan wada xiriir elektaroonig oo micne tiraya ama kharibaya asaasiyan jinsi jira, midab, miisaan, asalka qaranka qofka, koox jirta, diin la caabudo, itaal darri, qaab galmoodka, lab/dheddig ahaan, ama xaalad kalo kasta oo si sharciyan ah loo ilaaliyo (Aflagaadada culus). Haysashada iyo/ama wareejinta sawirada anshaxa xun ee carruurta waxaa dacwad baaa lagu soo oogayaa oo waa in looga warbixiyaa booliska.

Xaadiritaanka Ardayga

Guddiga Waxbarasho, oo cuskanaya Xeerka Waxrashada Gobolka, wuxuu dhigayaa in ardaydu si joogto ah ugu soo xaadiraan iskuulka qaab waqti-buuxa ah laga bilaabo maalinta ugu horreysa ee teeramka oo ah bisha Sibteembar sanad dugsiyeedka marka ardaygu gaadho da'da lix jirka. Sidoo kale sida ku xusan Xeerka Waxbarashada Gobolka, Iskuulka Degmada ee Magaalada Syracuse wuxuu dhiirri gelinayaa in iskuul lagu soo daro carruurta gaadhay hadda shan sano ama ka hor 1da bisha Diseembar. Ardayda waa in sidoo kale la soo diiwaan geliyaa maalinta ugu dambaysa iskuul sanadeedka marka ay gaadhaan lix iyo toban sannadood, haddii aanay soo dhammeysa afar sano oo dugsi sare koorso waxbarasho ah. Ardaydu waa dhigan karayaan iskuul wixii aan ka ahayn iskuul dadweyne ama qaadan karaan wax ku baris guriga ah, haddii wax barashadaasi u dhiganto tan laga dhiibo iskuullada dadweynaha.

Guddiga Waxbarashadu wuxuu aaminsan yahay in xaadiritaanka joogtada ahi uu yahay cunsur aasaasi u ah guusha waxbarasho ee ardayga. Waana waajibaad saran Degmada inay si dhaw ugala shaqeyso qoysaska sidii gacan looga geysan lahaa ogaanshaha iyo ka saarista meesha caqabadaha ardayga ka haysta xaadiritaanka joogtada ah isla markaana la gaadhsiyo qoysaska muhiimadda ay leedahay xaadiritaanka joogtada ah.

Waxyaabaha soo socda waxaa loo arkaa maqnaanshiyo marmarsiinyo ah: (waaliddinta iyo/ama ilaaliyeyaaashu waa inay keenaan farriin qoraal ah iskuulka taas oo qeexaysa sababta ardaygu u maqnaa. Farriintan waa in la keenaa iskuulka marka ardaygu ku soo laabto iskuulka.)

- Jirrada
- Jirrada ama dhimashada reerka ka dhex dhacda
- Waddooyinka aan la Mari Karin ama hawada
- Fasaxyada diimeed
- Meel isku xanibida
- Looga baahan yahay in maxkamad la geeyo ama xabsi ku hayn
- Casharrada Miyuusigga ah
- U xaadirista shaybaarrada caafimaad
- Barnaamijka shaqo iskaashi ee la xaqiijiyay
- Booqashooyinka kullejada ee la xaqiijiyay
- Waajibaadyada Millateri

Waxyaabaha soo socda waxaa loo arkaa maqnaansho aan sal iyo baar toona lahayn:

- Xayiraadda aan sharciga waafaqsaneyn (markii arday uu maqnaado iyadoo ay ogyihiin fasaxna ka haysta waaliddiintiisa wixii aan ka ahayn sabab caqli gal ah) tusaale ahaan, booqasho, maqnaan, tamashley gaaban, dukaameysi guriga looga baahan yahay, kaba la'aan, cimilada oo qabow ageed, hurdo ku daahis, iwm.
- Shaqo qabad
- Gefitaanka baska
- Maqnaanshaha kale ee maamuluhu aanu saamixin
- Xannibaad (haddii ardayga la siiyo laakiin uusan u xaadiraynin wax kale oo loo dirayo)

Ardayga booqanaya waalidkiisa ama keeda ee la xidhiidha fasaxa ciidanka ama hawlaha hawl gelinta ciidanka waxaa lagu siin doonaa maqnaansho loo cudur daaro oo dheeraad ah ikhtiyaarka agaamsimaha ama cida wakiilkiisa ama keeda ah oo lama ciqaabi doono.

Corporal Punishment Statement

Ciqaabta xoog ku muquunintu waa wixii ficil ah oo xoog loogu muquuninayo jir ahaan arday ujeedkuna yahay ciqaabista ardaygaas. Ciqaab dareedka oo loo adeegsado edbin ahaan ayuusan u adeegsan doonin arday maamule, sarkaal, shaqaale ama wakiil ka socda Degmadaan.

Hase yeeshee, xaaladaha qaar halka habraacyo kaa ka duwan iyo habab aan lagu dhaqaaqeyn isticmaalista xoog ku muquuninta looma isticmaali karo si sabab ah, xoog ku muquuninta macquulka ah waxaa loo isticmaali karayaa:

1. In lagu difaacdo, arday kale, macallin ama qofkii kaloo kasta dhaawac jir ahaaneed oo soo gaadhaya,
2. In lagu difaaco hantida iskuulka ama wayaabaha kale,
3. Lagu xakameeyo ama looga saaro arady dabeecaddiisu fara gelin ku hayso habsami u socodka iyo hawlgalka iskuulka degmada, awoodaha iyo waajibaadyada, haddii aardaygaasi uu diido inuu ka joogsado qas iyo lab dheeraad ah ficillo ah.

Shaqaalaha dugsiga ayaa sidoo kale u soo sheegaaya xaalada isla markaba maamulaha dhismaha ama wakiilkiisa kaasoo isla maalintaas dugsiga, warbixinta gaarsiinaaya Kormeeraha guud asagoo faahfaahin ka bixinaaya xaaladaha iyo nooca talaabada la qaaday.

Degmadu waxay u gudbin doontaa dhammaan wixii cabashooyin ah oo ku saabsan isticmaalista ciqaabta xoog ku muquuninta Guddoomiyaha Guud ee Waxbarashada Gobolka New York iyadoo la waafajinayo guddoonka xeerarka u yaal.

Saraakiisha Imkaaniyaadka Iskuulka

- Saraakiisha Ilaha Dugsiga waa kuwa firfircoon, oo saraakiil sharci fulinta ruqsad haysta oo loo magacaabay dugsiga gaar ah oo ka tirsan Degmada. Waxay si dhaw ula shaqeeyaan maamuleyaasha iskuulka iyo shaqaalaha si ay gacan uga geystaan horumarinta habraacyada loogu talo galay in lagu gaadho hanaan nabdoon, wanaagsan isla markaana barasho waxtar leh ka soo baxo iyo saaxad shaqo wanaag.
- Saraakiisha Imkaaniyaadka Iskuulku waxay leeyihiin doorar mucayin ah oo ay ku leeyihiin iskuulka gudhiisa. Ugu horreyn, Saraakiisha Imkaaniyaadka Iskuulku waxay kaga jiraan boos naadir ah oo ay hagitaan ku siinayaan ardayda iyo shaqaalaha kuna saabsan arrimaha xagga sharciga la xiriira isla markaana u gudbiyaan tixraacyo hay'adaha ku habboon markii loo baahdo dib u milicsi. Waxay taageeraan qorshaha waxbarasho ee Degmada u deggan iyagoo qabta hawl qabadyo ardayda loo dirayo kuna saabsan arrimaha nabadgelyada dadweynaha iyo doorka xoojinta sharciga. Marka labaad, waa door iyagu iska leeyihiin inay ardayda iyo shaqaalaha difaacaan iyagoo ka hor istaagaya dabeecadaha dambi falka ah isla markaana ula tacaalaan arinkaas si guud iyo si gaar ah markii wax dhacaan.
- Saraakiisha Imkaaniyaadka Iskuulku sidoo kale iyagaa mas'uuliyadi ka saaran tahay inay wacyi geliyaan arrimaha shaki gelinaya shakhsiga eek a hor istaagi karaya si siman ula dhaqmidda dhammaan ardayda iskuulka oo dhan ama fasalka gudhiisa. Waa inay hor istaagaan arrimaha la xiriira wax ka sheegga qofka, faquuqidda, iyo waxyeellada ama xaaladdii kasta oo haddidaad ku ah shucuurta ama caafimaadka jir ahaaneed ama nabadgelyada arday walba, shaqaalka iskuulka ama qof kasta oo ku jooga iskuulka dhismihiisa si sharciga waafaqsan ama xafladda shaqo ee iskuulka, si habboon oo waqtigeeda lehna u hor istaagaan, soona sheegaan dhacdooyinka wax ka sheegista qofka, faquuqidda iyo waxyeelleynta ay markhaatiga ka noqdaan ama si kale markii loo dhigo iyaga loo keeno.
- Ku lug lahaan kasta oo Isha Ardayga ah ama Sharci fulin waa in looga warbixiyaa Madaxa Sarkaalka U doodaha dadka iyo Ka warhayaha.

Soo Sheegista Xadgudubyada Ardayga

Mas'uuliyadda Soo Sheegista Ardayga: Dhammaan ardayda waxaa laga filayaa in ay si degdeg ah uga warbixiyaan xad gudubka *Xeerka Anshaxa, Dabeecada iyo taageerada* macalimiinta, la taliyayaasha hagitaanka, iyo maamulaha ama xubanaha shaqaalaha dadka waa wayn. Ardaygii arka arday kale oo haysta hub, khamri ama maaddo sharci darro ah kuna haysta iskuulka dhexdiisa ama meelaha iskuullku hawlaha ka wado waa inuu ugu soo sheegaa si dhakhso leh macluumaadkaas macallinka, maamulaha iskuulka ama xubnaha shaqaalaha kale ee baaluqa ah.

Mas'uuliyadda Soo Sheegista Shaqaalaha: Dhammaan Shaqaalaha Degmada ee awoodda u leh inay soo saaraan xayiraadaha la xariira waxaa laga rajeynayaa in u qabtaan hawshaas si waafi ah, caddaalad ku dheehan tahay isla markaana sharci ahaan munaasib ah. Shaqaalaha degmaddu looma ogola in ay ku soo rogaan cunaqabatayno edaab ah oo waxaa laga rabaa in ay degdeg uga warbixiyaan xad gudubyada *Xeerka Anshaxa, Dabeecada iyo taageerada* horjoogahooda, kaas oo kolkaa ku soo rogi doona cunaqabataynta edaabta ee ku habboon, haddii sidaa la ogolaado, ama u gudbin doona arrinta xubin shaqaale kaas oo loo ogolyahay cunaqabatayn habboon.

Ogeysiiska Boolisku wuxuu waafaqsanaan doonaa Qodobka XI, ee hoosta ku yaal:

Maamulaha dhismahu ama wakiilkiisa ama keeda waa in ay ku wargeliyaan sharci ahaan ku habboon xad gudubyadan kuwaas oo ka dhigan dembi, iyo kuwas qiimayntiisa ama teeda ah, si muuqata u saameeya amniga dugsiga, ardaydiisa iyo/ama shaqaalaha, sida suuragalka ah ugu dhakhsaha badan. Ogeysiinta waxaa lagu sameyn karaa taleefan ahaan ama warbixin toos ah, ama waxaaba lagu keeni karaa warqad ahaan. Waregelinta waa in ay aqoonsataa ardayga oo sharaxdaa dhaqanka ku xad gudbay *Xeerka Anshaxa, Dabeecada iyo taageerada* taas oo ka dhiga ama ka dhignaan doonta dembi.

Saqajaannimada Dhalinyaronimo iyo Dembiileyaasha Dhalinyarada ah:

Sida ku xusan Qaybta Xeerka Waxbarashada ee ah 3214(3)(d), oo ah haddii arday iskuulka la yimaado hub (sida ku qeexan Xeerka Waxbarashada), Taliyaha ayaa looga baahan yahay inuu u gudbiyo ardaygaas da'diisu ka hooseyso 16 jirka Garyaqaanka Xaafadda, wixii aan ka hayn ardayda da' ahaan jira 14 iyo 15 sanadood ee buuxiya dembiilenimada dhalinyaro xaaladda ah sida ku qoran Habraaca Xeerka Dembi Falka §1.20 (42). Taliyaha ayaa looga baahan yahay inuu u gudbiyo ardayda da'doody tahay 16 jirka iyo ka weyn ama arday kastoo 14 iyo 15 sanadood ee buuxiya dembiilenimada dhalinyaro xaaladda ah in loo gudbiyo hay'adaha xoojinta sharciga ee ku habboon.

Akhlaaqda Ardayda Itaalka Daran

A. Xannibaadaha la Oggol Yahay ama Iskuul Ka Saarista Ardayda Itaal Darridu Hayso

1. Ujeedooyinka qaybtan *Xeerka Anshaxa, Dabeecada iyo taageerada* qeexitaanada soo socdaa waxaa lagu dabaqaa.
  - a. A "xayiraad" macnaheedu waa xayiraad waafaqsan Xeerka Waxbarashada § 3214.
  - b. Ka "[saarista" macnaheedu waa ka saaris sababo edaabta ah oo ku sugan meelaynta xilligaan ee ardayga waxbarashadiisa halkii ay ka ahaan lahayd isbedel meelaynta ah oo loo gudbayo Qaab Waxbarasho Kale oo Ku-meel gaar ah (IAES oo uu amray sarkaal caddaalad ah oo dacwad dhageysi maxaa yeelay ardaygu dhibaato ayuu ku yahay naftiisa ama nafteeda ama tan kuwa kale.
  - c. Macnaha "IAES" waxaa weeye meel waxbarasho ku meel gaar ah oo ah muddo gaareysa ilaa iyo 45 maalmood, oo aan ka ahayn meeleynta waqti xaadirkan ee ardayga waqtiga dabeecad eegista meeleynta IAES dhacday, taas oo u suura gelinaysa ardayga inuu sii wato horumarka manaahijta guud, inkastoo qaabka kale ee degsan, si loo sii wado helitaanka adeegyadaas iyo wax ka beddelistaas, oo ay ka mid yihiin kuwa lagu qeexay Barnaamijka Waxbarashada Shakhsiga ah ee xilligan (IEP), kaas oo u suura gelin doona ardayga inuu gaadho ujeedooyinka ku bayaansan Barnaamijka IEP, iyo adeegyada ku jira iyo wax ka beddelistooda si loo wacyi geliyo habdhaqanka laga soo sheego barnaamijka meeleynta IAES kuwaas oo loogu talo galay inay ka hor tagaan habdhaqan xumadu inay dhacdo.
2. Shaqaalaha iskuulku wuu amri karaa xannibaadda ama ka saarista iskuulka arday itaal darri haysato meelayntiisa waxbarasho ee xilligan sida soo socota:
  - a. Guddiga iskuulka, Taliyaha Sare ee (BOCES) iskuullada Degmada, Taliyaha ama maamulaha dhismaha ayaa amri karaya meelayn arday itaal darri hayso kuna dari kara barnaamijka IAES, Qaabab kale oo deggan ama xannibaad muddo aan ka badnayn shan maalmood oo xiriir iskuulka loo dhigto hadana waa inaysan ka badan inta waqti ah ee arday aan itaal darreyin la marin lahaa xannibaad la mid ah tan kan itaalka leh.
  - b. Taliyaha Guud wuu amri karaa meelaynta in arday itaal darri hayso uu ku daro barnaamijka "IAES, qaab kaloo degsan ama xannibaad gaareysa ilaa 10 maalmood oo iskuul dhigasho, oo ay ku jirto muddo kastoo ardayga la soo xannibay ama iskuulka laga joojiyay sida ku xusan sadarka baaragaraafka hoose (a) kan sare dabeecad la mid ah, haddii Taliyuhu go'aan ku gaadho in ardayga ku dhaqma dabeecad keeni kareysa xannibaad iskuul isla markaana xannibaaddu ama iskuul ka saaristu aysan dhaafsaneyn inta waqti ah ee ardayda aan itaal darradu haysan loo marin lahaa isla dabeecad la mid ah.
  - c. Agaasimaha ama kormeerahu wuu amri karaa xayiraado dheeraad ah oo aan ka badnayn 10 maalmood oo iskuul dhigasho isla sanadkaas dhacdooyin kale oo akhlaaq xumo tan ka duwan, haddiiba aanay iskuul ka cayrintaasi aanay faxaynin isbedel meeleynta ah.

- d. Taliyaha Guud wuu amri karaa meelaynta in arday itaal darri hayso uu ku daro barnaamijka “IAES, oo ay go’aaminayaan Guddiga Waxbarashada Khaaska ah (CSE), isla waqti la mid ah ardayga aan itaal darridu haynin uu edaab ahaan u mari lahaa, laakiin aan ka badnayn 45 maalmood, haddii (i) ardaygu ku qaato ama ku haysto iskuulka hub, dhismaha iskuulka dhexdiisa ama hawl iskuulku leeyahay, am (ii) ardaygu si ula kac ah u haysto ama ugu isticmaalayo mukhaadaraad sharci darro ah ama iibinaya ama ku shuqlan iibinta maaddooyinka la ilaaliyo inta iskuulka la joogo, iyo dhismaha iskuulka, ama hawlaha iskuulku dhigo, ama (iii) markii ardaygu uu gaarsiyo dhaawac culus oo jidhka ah qof kale inta iskuulka la joogo, ama iskuulka ku sameeyo, ama hawlaha iskuulku wado.

i. “Hubka” macnihiisu waxa uu la mid yahay sida “hubka halista ah” hoosta 18 U.S.C. § 930(g)(w) kaas oo uu ku jiro “hubka, qalab, agab, walax ama shay, mid dhaqaaqaya ama mid aan dhaqaaqayn, oo loo isticmaalo, ama si diyaar ah awood ugu leh in uu dhimasho keeno ama dhaawac jidhka oo halis ah, laga reebo...[ee] midada jeebka oo leh af aan ka yarayn 2 1/2 hiish dhererkeedu.”

ii. “Maandooriyaha la xakameeyo” macnaheedu waxa weeye maandooriyaha ama walax kale oo lagu aqoonsaday shuruudo gaar ah oo Xeerka Maandooriyaha la Xakameeyo ah oo lagu caddeeyay labbadaba sharciga federaaliga iyo gobolka iyo shuruudca lagu dabaqo xeerkan.

“Maandooriyaha aan Sharciga ahayn” macnaheedu waa maandooriyaha la xakameeyo laga reebo kuwas sharci loo hayso ama lagu isticmaalo hoosta kormeerka xirfadyaqaanka daryeelka caafimaad ee ruqsada haysta ama si sharci ah loo haysto ama la isticmaalo hoose masuuliyad kale oo hoos tagta Xeerka Maandooriyaha la Xakameeyo ama sharci kale oo federaali.

iii. “Dhaawac daran oo jirka ah” waxaa laga wadaa dhaawac daran oo jirka ku dhaca kaasoo u baahan in qofka isbitaal la geeyo ama lagu daaweeyo qolka xaalada degdega ah ama xafiiska dhakhtarka waxaana ku jira, laakiin kuma koobna, dhaawaca daran ee tooreeyda ama jabka, jabka ama dilaaca lafaha ama ilkaha, jugta madaxa, jeexdin u baahan in qofka la tolo iyo dhaawac kasta oo kale oo la xariira khatarta dhimasho ama naafo.

iv. Hoos taga xaalado la cadeeyay oo looga baahanyahay sharciga federaalka iyo gobolka iyo xeerarka, iyo sarkaalka dhegaysiga aan eexda ahayn waxa uu dalban karaan meelaynta ardayga naafada ah ee goobta IAES ilaa 45 maalmood wakhtigiiba, haddii lagu joogtaynayo ardayga kiisa ama keeda meelaynta waxbarashada hadda ay si muuqata suuragal u tahay in ay ardayga ku keento dhaawac ama kuwa kale.

B. Beddelista Go’aanka Meelaynta

1. Isbadelka meelaynta ee edbinta la xariira waxaa laga wadaa cayrinta ama ka saarida ardayda goobtiisa waxbarashada ee markaas taasoo ah midkood:
  - a. in ka badan 10 maalmood iskuul oo xiriir ah; ama
  - b. muddo 10 maalmood iskuul ama in ka yar haddii ardayga muteystay xayiraado is daba joog ah ama iskuul ka joojin suura gal ka dhigaysa u barasho maxaa yeelay waxay gaari karayaan in ka badan 10 maalmood oo iskuul dhigasho oo sanad dugsiiyeed hadana taa la ajilgeed asbaab ahaan muddad dheer ee xayiraadda ama iskuul ka joojinta kasta, isu geynta waqtiga ardayga iskuulka laga joojinayo iyo lahanka ay u leeyihiin xayiraadaha iyo iskuul ka joojinta midba kan kale kaga duwan yahay.
2. Shaqaalaha iskuulku kama xayiri karaan ama saari karaan araday itaal darri hayso haddii meel ka wareejinta xayiraadda ah ama iskuul ka joojinta ah ay natiijadeedu noqonayso isbeddal edaabta ah oo meelaynta la xiriira iyadoo lagu saleynayo jaangoynayo qaab xayiraad ah iyo iskuul ka joojin.

Hase yeeshee, degmada waa ku soo rogi kartaa xayiraad ama iskuul ka joojin, taas oo si kale markii loo eego sababi kareysa isbeddal edaabta oo meelaynta ah, haddii uu go’aamiyo “CSE-gu” in hab dhaqanku aanu sal iyo raad ku lahayn itaal darrida ardayga, ama aradayga lagu meeleeyo barnaamij “IAES” ah habdhaqan ku lug leh hub, maandooriye sharci darro ah ama maaddooyinka la ilaaliyo, ama dhawaac jirka ah oo culus.

C. Qawaaniinta Gaarka ah ee Khuseeya Xayiraadda ama Iskuul Ka Joojinta Ardayda Itaalka daran

1. Guddiga Degmada ee Waxbarashada Gaarka ah waxay:
    - a. Qaban doonaan qiimeynno hawl xagga habdhaqanka ah oo go’aan looga gaadhayo sababta ardaygu u sameynayo habdhaqanka noocaas ah, iyo in lagu hagaajiyo ama dib loogu eego faragelinta habdhaqanka qorsheyaasha u yaal mar alla markii degmadu ugu horreyntaba xayirayso ama ka joojinayso ardayga itaal darridu hayso iskuulka in ka badan 10 maalmood oo iskuul dhigasho sanad dugsiiyeedkii ama ay ku soo rogto xayiraad ama iskuul ka baajin keenaysa isbeddal edaabta oo meelaynta ah, oo uu ka mid yahay isbeddal meeleeynta ah oo la geynayo ardayga barnaamijka “IAES” lana xiriidha dabeecad dhaqan xumo ah oo ku leh hub, maandooriye sharci darro ah ama maaddooyinka la ilaaliyo.Haddiiba ay dhacdo, in arday itaal darri hayso oo ku jira qorshaha faragelinta dhaqan dabeecadeedka isla markaana uu ahaa mid laga xayiray ama laga joojiyay meeleeyntiisa waxbarasho ee xilliga lagu jiro in ka badan 10 maalmood oo iskuul sanad dugsiiyeedkii uu muteysto xayiraad ama iskuul ka baajin aan ku keenaynin isbeddal xagga edaabta ah meelayntiisa, xubnaha ka tirsan guddiga CSE ayaa dib u egis ku sameyn doona qorshaha faragelinta habdhaqanka iyo fulintiisa si go’aan looga gaadho in wax ku kordhin ama ka dhimis ay lagama maarmaan tahay.
- Haddii ha lama xubno ka badan oo ka tirsan barnaamijka “CSE” uu aaminsan yahay in wax ka bedelis ama ku kordhin loo baahan yahay, iskuulka degmadu wuxuu qaban doonaa kulan guddiga “CSE” si wax looga beddalo ama looga dhimo iyo fulintiisa, lana gaadhsiiyo xadka guddigu go’aamiyo inaan laga fursan karin.

b. Inay qabtaan qoraal Hadhaqanka go'aan looga qaadanayo dibna loogu eegayo kaas oo ah xiriirka u dhexeeya itaal darrida ardayga iyo habdhaqanka iyadoo la waafajinayo ficilka edaabta mar alla markii ay noqoto in go'aan la gaadho si ardayga loogu meeleyo barnaamijka "IAES" ha noqoto habdhaqan dabeecadeed oo la xiriira hub, maandooriye sharci darro ah ama maaddooyinka la ilaaliyo ama sababtu tahay in ardayga ku hayntiisa/teeda meesha uu kaga jiro xilligaaan waxbarashada oo halis kaga imaanayso ardayga ama ardada kale; ama go'aan laga gaadho in lagu soo rogo xannibaad kasbaysa isbeddal edaab oo meelaynta ah.

2. Waaliddiinta ardayga wajahaya in la mariyo fal edaabeed, laakiin aan lagu go'aamin inuu u qalmo adeegyada sida ku xusan barnaamijka "IDEA" iyo Qodobka 89 waqtiga habdhaqan xumada la joogo, wuxuu xaq u yeelan doonaa inuu ku biro ilaalinta habraac eek u habboon kuna xusan qawaaniinta iyo sharciga federaalka iyo gobolka haddii, sida uu qorayaan waxyaabaha waajibaadka ah ee xeerka federaalka iyo k an gobolka iyo habraaca jaangoynta ah, iskuulka degmadana loo arko inuu ka war helay in cannugoodu uu ahaa arday itaal darri haysay ka hor intaan lagu soo oogin falka edaabta ee dhaqan xumada ah. Haddii degmada loo arko inay ka war hayso arinkaas, ardayga waxaa loo tixgelin doonaa arday loo maleeyay inay hayso itaal darri ujeedooyin edaab leh.

- a.** Taliyaha, maamulaha dhismaha ama saraakiisha kale ee iskuulka ee soo roga xannibaadda ama iskuul ka baajinta ayaa mas'uul ka noqon doona go'aanka ah in ardaygu yahay arday loo maleeyay inuu yahay mid itaal daran iyo in kale.
- b.** Arday LOOMA tixgelin doono arday loo maleeyay inay hayso itaal darri ujeedooyin edaabeed dartood haddii, markii la helo macluumaadka taageeraya dacwadda ah in degmadu ogeyd in ardaygu uu arday itaal darri hayso, degmadu waxay kala dooranaysa labo arimood midkood:
  - i.** sameeyay qiimayn shakhsiyeed oo go'aansaday in ardaygu aanu ahayn ardayga leh naafanimp, ama
  - ii.** waalidka ardayagu waxa uu diiday adeegyada; ama
  - iii.** waalidka ardayga ma ogolaan qiimaynta ardayga si waafaqsan Qaybta 200.4 ee Xeerarka Hogaanka.

Haddii aysan wax sal iyo raad ah oo sheegaya in ardaygu uu yahay arday itaal darri hayso ka hor intaan la qaadin tillaabooyinka dishibiliin ee looga hor jeedo ardayga, ardaygu waa lagu qaadi karaa isla tillaabooyinka edaabta oo la mid ah sida loogu qaado kuwii kale oo aan ahayn arday itaal daran oo iyagu galay hadhaqan xun oo u dhigmi kara.

Hase yeeshee, haddii codsi qiimeyn shakhsi ah la sameeyo inta ardaygaas aan itaal darridu haynin lagu hayo iskuul k a sarista dishibiliinka ah, qiimeyn qoto dheer ayaa laga sameyn doonaa isla markaana loo soo gunaanadi doonaa hab raaca ku qeexan kuna habboon qawaaniinta iyo sharciga federaalka iyo kan gobolka. Ilaa laga soo gunaanado qiimeynta heerka sare ah, ardayga aan itaal-darridu haysanin ee aan ahayn arday loo maleeyay inuu qabo itaal darri ujeedooyin la xiriira edaabta awgood wuxuu ku sii jiri doonaa meeleynta waxbarasho ee ay u qoondeysay degmadu, waxaana ka mid ahaan kara xayiraad.

3. Degmadu waxay ugu geyn doontaa waalidka ogeysiisi baajinta edbinta ah muddo aan ka dambaynin taariikhda go'aanka la qaaday si wax looga beddalo meelaynta ardayga itaal darridu hayso looguna daro barnaamijka "IAES" ha noqoto habdhaqan dabeecadeed oo la xiriira hub, maandooriye sharci darro ah ama maaddooyinka la ilaaliyo ama sababtu tahay in ardayga ku hayntiisa/teeda meesha uu kaga jiro xilligaaan waxbarashada oo halis kaga imaanayso ardayga ama ardada kale; ama go'aan laga gaadho in lagu soo rogo xannibaad kasbaysa isbeddal edbineed oo meelaynta ah.

Ogeysiiska ilaalinta habraac ee uu qeexayo Guddoomiyuhu ayaa la socon doona ogeysiin dishibiliinka lagu joojinayo.

- 4.** Waaliddiinta ardayga itaal daridu hayso ee muteysta xayiraadda ah shan maalmood oo xiriir ah oo iskuul ama ka yar waxaa la siin doonaa isla fursad la mid ah oo ah kulan aan rasmi ahayn oo lala yeelanayo waaliddiinta dhalay ardayda aan itaal darridu haysan sida ku taal Sharciga.
- 5.** Dhageysiga Taliyaha ee dacwadaha ku saabsan edaabta ee lagu soo oogayo ardayda itaal darridu hayso una loona haysto xayiraad ka badan shan maalmood oo iskuul in lagu qaado waxaa lagu dhabaqi doonaa habba kala ah weji dambiilenimo iyo mid ganaax sida ku xusan habraacyada ku qoran qawaaniinta Guddoonka ee lana hal maala xeerkan.
- 6.** Iskuul ka joojinta arday itaal darrooyin hayaan halkii laga xannibi lahaa ama loogu meelayn lahaa barnaamij "IAES" ah waxaa lagu fali karaa oo keliya habraaca ku habboon ee loo maro iskuul ka joojinta noocaas ah ee lagu sameynayo ardayda aan itaal darridu haysan, wixii aan ka ahayn haddaii aan shaqaalaha iskuulku ku soo rogi kareynin iskuul ka baajintaas muddo ka badan 10 maalmood oo xiriir ah oo iskuul dhigasho ama muddo sababi karta isbeddal dishibiliin oo meelaynta ah, haddii aan guddiga "CSE" uusan go'aansan in habdhaqanku uusan ahayn qoraal laga soo gudbiyay ardayga itaal darridiisa.
- 7.** Inta lagu muddo kastoo xannibaad ah ama iskuul ka baajin ah, oo ay ka mid tahay meeleynta barnaamij IAES ah, ardayda qaba itaal darrooyinka waxaa la siin doonaa adeegyo sida ay qabaan qawaaniinta Guddoon ee la hal maala xeerkan.

D. Nidaamka Dhageysiga La qabanaayo ee la Dedejiyo

- 1.** Dhageysi dacwadda jirta ah ayaa loo qaban doonaa sida ugu habboon ee uu lagu qeexay qawaaniinta Guddoonka ee la hal maala xeerkan haddii:

a. Codsiyada degmada ee ah dhageysiga si lagu helo amar ka imaanaya sarkaalka xaq soor inuu ku meeleeyo arday itaal darri hayso barnaamij IAES ah halkaas oo shaqaalaha iskuulku ku andacoonayaan in ay khatar sare tahay in lagu hayo meeleyntiisa xilligan ee waxbarasho, ama inta lagu jiro dhageysiyada dawadeed ee soo socda ee shaqaalaha iskuulku ku andacoonayaan in ay khatar sare ku tahay arday in lagu sii hayo meeleyntiisa waxbarasho ee xilligaan inta dacwadda lagu guda jiro.

b. Codsiyada waaliddiinta ah sida tan dhageysi go'aankii lagu sheegay qoraalka in habdhaqanka ardayga itaal darrooyinkiisa, ama lala xiriirinayo wixii go'aan ah oo la xiriira meeleynta, oo ay ka mid tahay, laakiin aan ku xaddidnayn, wixii go'aan ah oo lagu meelaynayo ardayga barnaamij IAESah.

i. Muddada wakhtiga hakinta ee habka dacwada sharci ee la kordhiyay ama rafcaanka ku saabsan meelaynta ardayga ku jira IAES ee dhaqanka ku lugta leh hubka, maandooriye aan sharci ahayn ama maandooriyaha la xakameeyo, ama sababaha halista, ama ku saabsan go'aanka in dhaqanku aanu ahayn muuqaalka naafanimada ardayga kaas lagu meelayay IAESm ardaygu waxa uu ku sii jiri doonaa IAES go'aanka hakisan ee sarkaalka dhegaysiga aan eexda ahayn ama ilaa wakhtigu ka dhaco meelaynta IAES, ilaa waalidku iyo degmaddu ay aqbalaan haddii kale.

ii. Haddii shaqaalaha dugsigu ku talo bixiyo in uu beddelo meelaynta ardayga ka dib wakhtiga dhacaay ee meelaynta IAES, muddada wakhti hakinta dacwad kasta oo la loolama isbeddelka lagu talo bixiyay ee meelaynta, ardaygu waxa uu ku sii jiri doonaa meelaynta ka hor ka saarda IAES, laga reebo halka ardaygu mar labbaad lagu meelaynayo gudaha IAES.

Maxay yihiin Haraacyada Guud ee Dhageysiga Rasmiga ah ee Ardayda Qabta Itaal Darrida ama Itaal Darri Loo Maleeyay?

201.9(c) Habraacyada xayiraadaha ka badan shan maalmood oo iskuul (dhageysiga Taliyaha Sare). dhageysiga Taliyaha Sare ee ku saabsan dacwada anshaxa ee lagu soo oogo ardayda itaal darridu hayso iyo ardayda loo maleeyo inay itaal darriyi hayso ujeedooyin la xiriira anshaxa dartood waxaa loo kala saari doonaa kuwa weji dembi yeesha kuwaa aan weji ganaax yeesha.

GO'AAN KA QAADASHADA WEJIGA DEMBI FAL EE DHAGEYSIGA TALIYAHA SARE

Wuxuu go'aamiyaa in ardaygu dembiile yahay laguna eedayo akhlaaq xumi

ARDAY GO'AAN ISKA QAATAA WAA DEMBI HABDHAQAN LA ISKU EDEYN KARO AH

QORAAL KA KEENISTA KULANKA

OO AAN AHAYN DHOODHOOBIS

Ardayga waxaa loo anshax marin doonaa si la mid ah sida kan aan itaal darridu haynin laakiin wuxuu sii wadan doonaa inuu helo adeegyada IEP

WEJIGA GANAAX EE DHAGEYSIGA TALIYAHA SARE

SARKAAL DHAGEYSI WUXUU KU TALO BIXIYAA ISBEDDAL MEELAYNTA AH INUU KA SAMEEYO BARNAMIJKA IAES

QORAAL KA KEENISTA

Dhageysiga Taliyaha sare baajintiisa
Dacwooyinka hubka wax ka dhaafistooda, maandooriyeyaaasha ama dhaawaca culus ee jirka la gaarsiiyo kaas oo ku darsamaya Wejiga Ganaaxa

SARKAALKA DHAGEYSI WUXUU KU TALO BIXINAYAA IN ISKUULKA LAGU SOO LAABTO

ARDAY GO'AAN ISKA QAATAA DEMBI FAL HABDHAQAN LA ISKU EDEYN KARO MAAHAN

KULANKA CSE AYAA LA QABTAA SI LOO QIIMEEYO IEP DA IYO BARNAMIJKA ARDAYGA

KULANKA CSE WAXAA LOO QABTAA IN DIB LOOGU EEGO

2. Dhegeysiga nidaamka xuquuq dhowrka leh ee la dedejiyey waa in lagu dhammeeyaa 15 maalmood oo shaqo gudahooda laga bilaabo maalinta la helo codsiga dhegeysiga. In kastoo sarkaalka dhageysigu uu dhiibi karo ballaadhin mucayin ah oo waqtigaas ah, isaga ama iyadu waa inay u soo diraan qoraal boosto go'aan ah degmada iyo waalidiinta ardayga muddo ku siman shan maalmoodoo shaqo ka dib taariikhda dhageysigii u dambeeyay, hadana waa inaan waxba dhicin wixii ka dambeeya 45 maalmood ka dib helitaanka codsiga dhageysi, iyo aan waxna lagu darin waxna laga dhimin.

Xeerarka Ka Yaal Xayiraadda iyo Wareejinta

Ardayga Markii Macallinku KA Wareejinayo Fasalka

Habdhaqanka ardaygu saameyn way ku yeelan kartaa awoodda macallinku u leeyahay inuu wax dhigo isla markaana ku adkayn kartaa ardayda kale ee fasalka iyana dhigta inay wax bartaan. Badanaa sidaa markii wax u dhacaan macallinka fasalku wuu isticmaali karaa isku day dib u toosin ah iyo xusuusinno ama kulan deg deg ah oo wax lagu hubinayo si loo taageero araday dib u soo nooleyntiisa. Farsamooyinka kale waxaa ka mid in la siiyo arday waqti gaaban oo fasalka dibedda laga dhigo ama qaaab kale ama in la siiyo ardayga 'Dib-u-habeyn Kaar Maritaan ah' una sahlaya inuu si kooban ula hadlo xubin kooxda taageerada ardayga ah. Labadaas xaaladoodba ujeedku waa in la siiyo ardayga fursad uu dib ugu hanto isku kalsoonidiisa/kalsoonideeda iyo is-xakameyntiisa/teeda si loogu laabto fasalka iyadoo diyaar barasho loo yahay. Ficillada noocaan ahi ma keenayaan wareejin xagga dishibiliinka ah oo saameynaya ujeedooyinka xeerkaan.

Marka shaqanka ardayga ee aan haboonayn, la aqbali karin, ama aan xirfada lahayn loo aqoonsado sidii heerka 2, 3 ama 4 xad gudubka oo si halis ah u halis geliya badbaadada ardayda kale ee fasalka ama si halis ah I farageliya waxbarashada wakhti muddo la kordhiyay ka dib wax ka qabadyada kale marka la isku deyay, macallinku waa uu ka saari karaa ardayga fasalka.

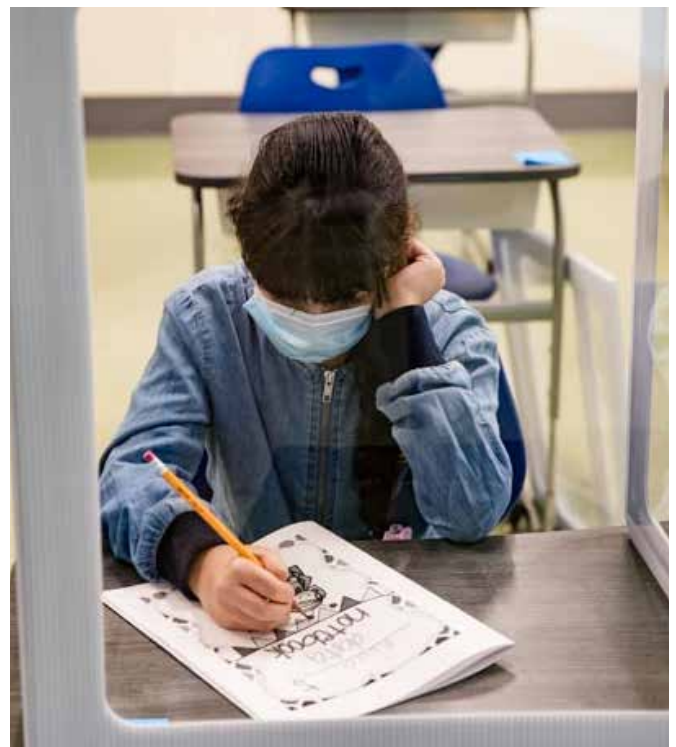
Ka hor intaan ardayga la saarin, macallinku waa inuu u sharraxaa sababta fasalka looga saarayo isla markaana u sharraxaa in ardaygu uu haysto fursad uu ku soo bandhigayo qaybta kaga aaddan baadhitaanna lagu sameeyo dhacdada 24 saac gudahood. Macallinka wax gudbinayaa wuxuu u gudbinayaa Xafiiska Tixraacyda Edaabta ardaygaas la saarayo isla markaana wuxuu haystaa ilaa maalintu ka dhammaaneyso inuu ku soo gunaanado tafaasiisha tixraaca ku xusan oo wadata dukumiintiyadii wixii dhacay ah ka hor iyo ka dib markii wax dhaceen iyo sidoo kale haddii ay jiraan jawaab celinno hordhac ah ama faragelinno ah ee macallinku isku dayey ka hor intaan waxaasi dhicin. Macallin kastaa waa inuu meel dhigaa tax (ah foomka degmadu dhiibto) wixii dhammaan kiisaska ardayga looga saarayo fasalkiisa. Macallinka gudbinaya tixraaca waxaa laga sugayaa inuu sameeyo ugu yaraan labo isku day oo uu kula xiriirayo waalidka isla markaana uu gudbiyaa taariikho ama waqtiyo lagu qoray taxa xiriirka waalidka ee degmadu bixiso.

Ardayga waxaa looga sii galbiyaa fasalka qaadashada waxaan sii galbiya shaqaalaha badbaadada, shaqaalaha dugsiga ama maamulka. Ardayga waxaa la siiyaa fursada uu ku dhammaysto Warbixinta Muujinta iyo hawlo kale oo waxbarasho muddada wakhtigiisa ama keeda gudaha Xarunta Waxka qabadka Dhaqanka. Fasalada Dugsiga Barbaarinta ilaa 5 Maamulku waxa uu go'aamiyaa wakhtiga Xarunta Waxka qabadka Dhaqanka, aan lagu talin in uu ka bato 45 miridh ilaa maamulku uu kordhiyo ka saarida fasalka caadiga ah sababtoo ah halista shilka. Fasallada 6 ilaa 12, iskuul ka xayirriddu waa gunaanadka fasalka haddii aan maamule kordhin iskuul ka joojinta fasallada joogtada ah maxaa

yeelay cuslaanta dhacdada awgeed. Dhammaan xaaladahaas oo idil, iskuul ka saarista fasallada joogtada ah waxay dhammaataa xiritaanka maalinta iskuulka. Maamulku kaas oo baadha shilka waxa uu go'aamin karaa in cawaaqibka kale loo cudur daaro (ay ka mid tahay wakhtiga loo qoondeeyay gudaha Xarunta Waxka qabadka Dhaqanka ee wax ka qabadka habboon marka wax ka qabadka la soo gabagabaynayo, ka joojinta fasalka, ama ka joojinta ka baxsan dugsiga).

Maamuluhu waa inuu si buuxda u baadhaa dhacdada muddo 24 saacadood gudahood ah, waxaana ka mid ah dhageysiga labada dhinac oo kala ah macallinka iyo ardayga qaybta ay ku leeyihiin dhacdada. Haddii xayiraadda iskuulka dhexdiisa ah ama gudihiisa ah amar lagu bixiyo, maamuluhu waa inuu soo dhammeeytiraa dukumiinti xayiraadda ku saabsan. Haddii waqti dheeraad ah Xarunta Faragelinta Habdhaqanka dhexdeeda looga baahdo faragelin dheeraad ah, maamuluhu waa inuu soo dhammeystiraa dukumiinti ku habboon, laga falanqoodo sababaha loogu qaadayo faragelin dheeri ah ardayga, isla markaana loo diraa waqti jadwal gareysan ardaygu inuu ku qaato Xarunta Faragelinta Habdhaqanka. Maamulaha iskuulku waa inuu dhigaa tixis ah dhammaan wixii iskuul ka saariso ah oo ardaygu soo maro. Ma jirto in arday fasalka uu ka saaro macallin fasal, waana loo fasixi doonaa inuu ku soo laabto fasalka ilaa maamulaha iskuulku ka go'aaminayo in loo baahan yahay cawaaqib marin dheeraad ah in la amro. Haddii ardayga loo diro Xarunta Faragelinta Habdhaqanka xiisooyin fasal oo dheeraad ah markii ardaygu si kale ahaan ugala qayb gelayo macallinka tixraaca wata, macallinka tixraaca wataa ayaa keeni doona hawlaha waxbarasho ee ardayga loo dirayo ilaa iyo inta ardayga looga oggolaanayo inuu ku noqdo fasalka.

24 saacadood gudahood ka dib ardayga markii la saaro, maamulaha iskuulka ama maamule kale oo degmo oo uu u xilsaaray maamulku iskuulku waa inuu ku ogeysiisaa waalidka ardayga/ilaaliyaha, taleefan ahaan iyo qoraal ahaan, in ardayga laga saaray fasalka iyo sababta ama sababaha ay ku dhacday. Ogeysiisku waa inuu sidoo kale ku war gelinayaa waalidka/ilaaliyaha in isaga ama iyadu ay xaq u leedahay, markii laga codsado, inay si aan rasmi ahayn ula kulmaan maamulaha iskuulka ama maamule si looga wada xaajoodo sababaha keenay iskuul ka joojinta. Ogeysiiska qoraalka ah waa in lagu soo boosto gareeyaa muddo ku siman 24 saacadood gudahood markii ardayga laga saaro iskuulka loona diraa cinwaankii ugu dambeeyay ee laga hayo waalidiinta/ilaaliyeyasha. Halkii macquul ah, ogeysiiska waa in lagu bixiyaa sidoo kale taleefan ahaan haddii iskuulka horay loo

siiyay taleefan qoyska ardayga ah ujeedaduna tahay si loola xiriirto waaliddiinta/ilaaliyaasha. Xiriirka la sameynayaa waa inuu ku wargeliyaa waalidka in isagu/iyadu ay codsan karaan kulan ay la yeeshaan maamulaha iyo/ama macallinka si looga falanqoodo sababaha ardayga fasalka looga joojiyay. Afar iyo labaatan (24) saacadood gudahood markii dhacdadu tahay (ilaa Isniinta xiritaanka iskuulka, haddii dhacdadu dhacdo Jimcaha), waalidka ardaygu wuu codsan karaa kulan taleefan ah ama qof ahaan ah lana yeelanayo maamulaha iskuulka iyo/ama macallin si looga xaajoodo sababaha keenay fasal ka saarista iyo tilaabooyinka xiga ee lagu xallinayo dhibaataada.

Maamulaha iskuulku waa u baahan karaa in macallinkii ka eryay ardayga fasalku uu ka soo qayb galo kulanka aan caadiga ahayn ee lala yeelanayo ardayga iyo waalidka. Ujeedada laga leeyahay kulanka aan caadiga ahayn waa in sharraxaad laga bixiyo sababta ardayga loo eryay, lana hubiyo in ardayga iyo macallinka labadooduba soo bandhigaan midba dhiniciisa dhacdadu siday tahay, kana jawaabaan su'aalaha waalidka, isla markaana isku waafaqaan tillaabooyinka xiga ee ah in ardayga iyo macallinku wada xallin doonaan dhibaataada. Kulanka aan caadiga ahayn waa in lagu qabtaa 48 saacadood gudahood ardayga saaritaankiisa. Waqtiga kulanka aan caadiga ahayn waa la sii kordhin karayaa muwaafiqo ahaan waalidka/ilaaliyaha iyo maamulaha iskuulku.

Haddii kulan aan caadi ahayn lala yeesho maamule, arday, oo aan waalidku ka qayb gelin, macallinku waa inuu sahlaa kulan ah weji-ka weji uu la yeelanayo ardayga muddo ku siman 48 saacadood gudahood ardayga ku soo noqoshadiisa fasalka AMA uu diyaariyaa xubin taageerada ardayga ah inuu sahlo kulan dhex mara ardayga iyo macallinka si looga xaajoodo sababaha eryista keenay isla markaana loo sameeyo qorshe lagu hagaajinayo habdhaqanka ardayga iyo dhexgelitaanka fasalka. Macallinka waxaa laga rajeynayaa inuu dhammeystiro tixista dukumiintiga kulankii dhacay isla markaana waxaa laga rajeynayaa inuu la socdo horu kaca ardayga iyadoo af haan si waqtiyeysan ah iyo jawaab celin qoraal ah.

Saarista arday itaal darri hayso, xaaladaha qaarkood sida ku xusan, waa lagu dhaqaaqi karaa isbeddal meeleynta ardayga ah. Sida la wada waafaqsan yahayna, ma jiro macallin ka saari kara araday itaal darri hayso fasalkiisa ilaa u macallinku ka soo xaqiijiyo maamulaha iskuulka ma maamule kale oo iskuul in iskuul ka saaristu aanay xadgudub ku ahayn xuquuqaha uu leeyahay ardaygu sida ku xusan sharciga federaalka iyo kan gobolka ma qawaaniintaba. Wixii macluumaad dheeraad ah, ka tixraac “Ardayga Itaal Darridu Haysato” (bogagga 35-38.)

XAYIRAADAHA

Xayiraadda laga saarayo ka qayb qaadashada ciyaaraha fudud, nashaadaadka dheeriga ah ee manhaj iyo waxyaabaha kale ee mudnaanta leh

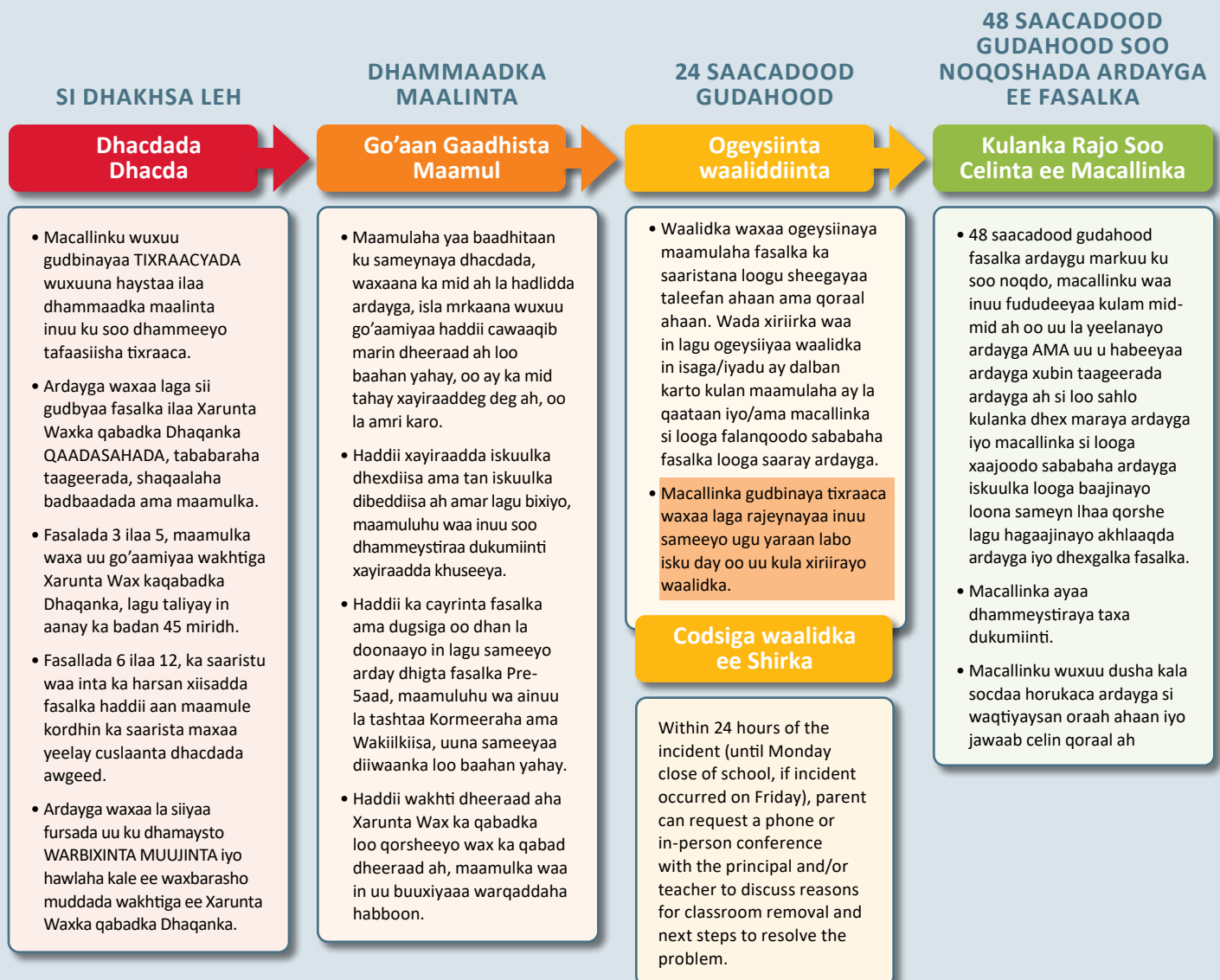
- Ardaygii laga saaro xayiraad ka qayb qaadashada ciyaaraha fudud, nashaadaadka dheeriga ah ee manhaj ama waxyaabaha kale ee mudnaanta leh xaq uma laha dhageysi buuxa in lala yeesho sida uu dhigayo Sharciga Waxbarashadu ee farqaddiisu tahay \$3214. Hase yeeshee, ardayga iyo waalidka/ilaaliyaha ardayga ayaa bixin doona fursad macquul ah oo lagu qabto kulan aan caadi ahayn lana yeelanaya sarkaalka degmada ee isagu soo rogaya xayiraadda si looga falanqoodo akhlaaqda iyo cawaqibiyada la marsiinayo waxay yihiin.

Ka joojinta Gaadiid raaca

- Maamulka dhismaha waxaa loo xilsaaray in uu ka joojiyo ardayga gaadiid raaca. Ka hor ka joojintu inta aanay dhicin, maamulku waa in uu siiyaa ardayga iyo waalidka masuulka fursada ugu soo baxayo si aan rasmi ahayn horta maamulka si uu uga hadlo xaalada dhabta ah ee hoos taala tallaabada edaabeed ee lagu hanjabay. Marka ka joojinta gaadiid raaca ay keento ka joojinta soo xadirkaba sababtoo ah fogaanta u dhexaysa guriga iyo dugsiga iyo maqnaanta kalee gaadiid raaca, dugsiga degmaddawaa in ay sameeyaan qaban qaabada si loo bixiyo waxbarashadda ardayag.

Sababtee ayaa Ardayga loga Saarayaa Fasalka?

Haddii dhaqanka ardayga ee aan la aqbali karin ama aan xirfada lahayn loo aqoonsaday Heerka 2 xadgudubka iyo halis gelinta ardayda badbaadadooda gudaha fasalka ama si halis ah u farogeliyo muddo la kordhiyay ka dib farogelinta kale marka la isku deyay, macalinku waa uu ka saari karaa ardayga fasalka. Haddii dhaqanka ardayga ee aan la aqbali karin ama aan xirfada lahay loo aqoonsaday Heerka 3 ama 4, classroom ardayga waa in laga saaraa fasalka.

Codsiga waalidka ee Shirka

Within 24 hours of the incident (until Monday close of school, if incident occurred on Friday), parent can request a phone or in-person conference with the principal and/or teacher to discuss reasons for classroom removal and next steps to resolve the problem.

Xayiraadda iskuulka dhexdiisa ah

- Guddiga iskuulku wuxuu aqoonsan yahay in iskuulku isku dheelli tiro baahida ardaydu ay u qabaan iskuulka inay dhigtaan iyo baahida kala dambeynta fasalka dhexdiisa ah si loo unko saaxad dhaqan suuban oo barasho. Sidaasna, Guddidu waxay ogolaadaan masuulada ardayda, xirfad bartayaal maamul, maamule ku xigeeno, maamuleyaasha, agaasimayasha fulinta iyo caawiyayaasha Kormeerayaasha iyo Agaasimaha in meeleeayan ardayda kuwaas oo haddii kale laga joojin lahaa dugsiga iyaddoo ay natiijadu tahay Xeerka Anshaxa, Dabeecada iyo taageerada xad gudubka “ ka joojinta gudaha dugsiga.” Barnaamijka xayiraadda iskuulka dhexdiisa ah waxaa dusha kala socon doona xubin shaqaale uu u xilsaaray maamulaha iskuulku.
- Ardaygii laga saaro xayiraad ka qayb qaadashada ciyaaraha atleetigga, nashaadaadka dheeriga ah ee manhaj ama waxyaabaha kale ee mudnaanta leh xaq uma laha dhageysi buuxa in lala yeesho sida uu dhigayo Sharciga Waxbarashadu ee farqadiisu tahay \$3214. Hase yeeshee, ardayga iyo waalidka/ilaaliyaha ardayga ayaa bixin doona fursad macquul ah oo lagu qabto kulan aan caadi ahayn lana yeelanaya sarkaalka degmada ee isagu soo rogaya xayiraadda si looga falanqoodo akhlaaqda iyo cawaaqibiyada la marsiinayo waxay yihiin.

Iskuul ka xayiraadda

- Xayiraadda iskuulka waxaa la soo rogi doonaa iyadoo la waafajinayo loo marayo sharciga ku habboon iyo Xerkaan.
- Xayiraadda iskuulka la iska saaraa waa cawaaqib adag oo la is marsiiyo, kaas oo lagu soo rogi karo oo keliya ardayda iyagu kharbudaadda keena ama anshaxoodu uu dhinaca kale khatar ku yahay nabadgelyada, mooralka akhlaaqda, caafimaad jirka iyo maskaxda, ama daryeelka kuwa kale. Guddiga ayaa leh awoodda arday lagu xayirayo, laakiin wuxuu u xilsaaray mas'uuliyadda koowaad ee la xayiri karo ardayda Taliyaha Sare iyo maamuleyaasha iskuullada.
- Xubin kastoo shaqaale wuu ku booriyi karaa Taliyaha Sare ama maamulaha in arday la xayiro. Dhammaan wixii talo soo jeedinno ah iyo tixraacyaba ah waxaa lagu sameyn doonaa qoraal ahaan haddii aan xaaladaha hoos yaalla talo soo jeedina ama tixraacyadu amraynin digtoonii dhakhso leh. Xaaladaha noocaas ah oo kale, warbixin qoraal ah waa inuu diyaariyaa dhammaadka maalinta xubinta shaqaale ee talo soo jeedinta ka dhiibaya xayiraadda.
- Taliyaha Sare ama maamuluhu, markiiay soo gaadho talo soo jeedintu ama tixraaca xayiraadda ah ama markii la habeynayo kiis xayiraad ah, ayuu isku soo aruurin doonaa xaqiiqooyinka la xiriira arrinka isla markaana ku rikoor gareynaya xaqiiqooyinkaas soo bandhigis markiiba ah, haddii laga fursan waayo.

Muddada-gaaban (5 maalmood ama ka yar) xayiraadda iskuulka la iska saaro

Haddi arday ku jira fasalada 3-5 uu ka wayb qaato mid faafa ama fal dagaal oo halis ah taas oo dhaawac ku keenta ama u hanjabta badbaada carruurta ee gudaha fasalka, maamulhu waxa uu go'aamiyaa wax ka qabadka ugu habboon ilaa oo waxaa ku jira ka joojinta dugsiga ka baxda. Maamulahu waa in uu isla markaaa siiyaa wareglin qoran agaasimaha wakiilkiisa oo ku saabsan ka joojinta. Ta waxa raaca, qorshe wax ka qabad waa in la horumariyaa. Waalidku waa in lagu marti geliyaa in uu si toos ah ugu lug yeesho qorshaha horumarinta wax ka qabadka si loo taageero guusha ilmahooda.

Fasallada 6-12, markii Taliyaha ama maamulaha iskuulka oo loo tixraaco (“guddiga xayiraadda”) uu soo jeediyo in xayiro ardaygii anshax xumo lagu helo shan maalmood ama ka yar sida ku xusan Xeerka Waxbarashada ee farqadiisu tahay \$3214(3), guddiga xayiraaddu waa inay si dhakhso leh u ogeysiyaan ardayga si oraah ahaan ah Haddii ardaygu beeniyo akhlaaq xumada, guddiga xayiraaddu waa inay keenaan qeexitaan ku saleysan wixii xayiraadda loo cuskaday. Guddiga xayiraaddu waa inay sidoo kale ku ogeysiyaan waalidka/ilaaliyeyaasha ardayga qoraal ahaan in ardayga laga yaabo in laga xayirayo iskuulka. Ogeysiinta waa in sidoo kale lagu dhiibaa taleefan ahaan haddii iskuulka horay loo siiyay taleefan lambar ujeeddo ah la xiriirista waalidka/ilaaliyaha.

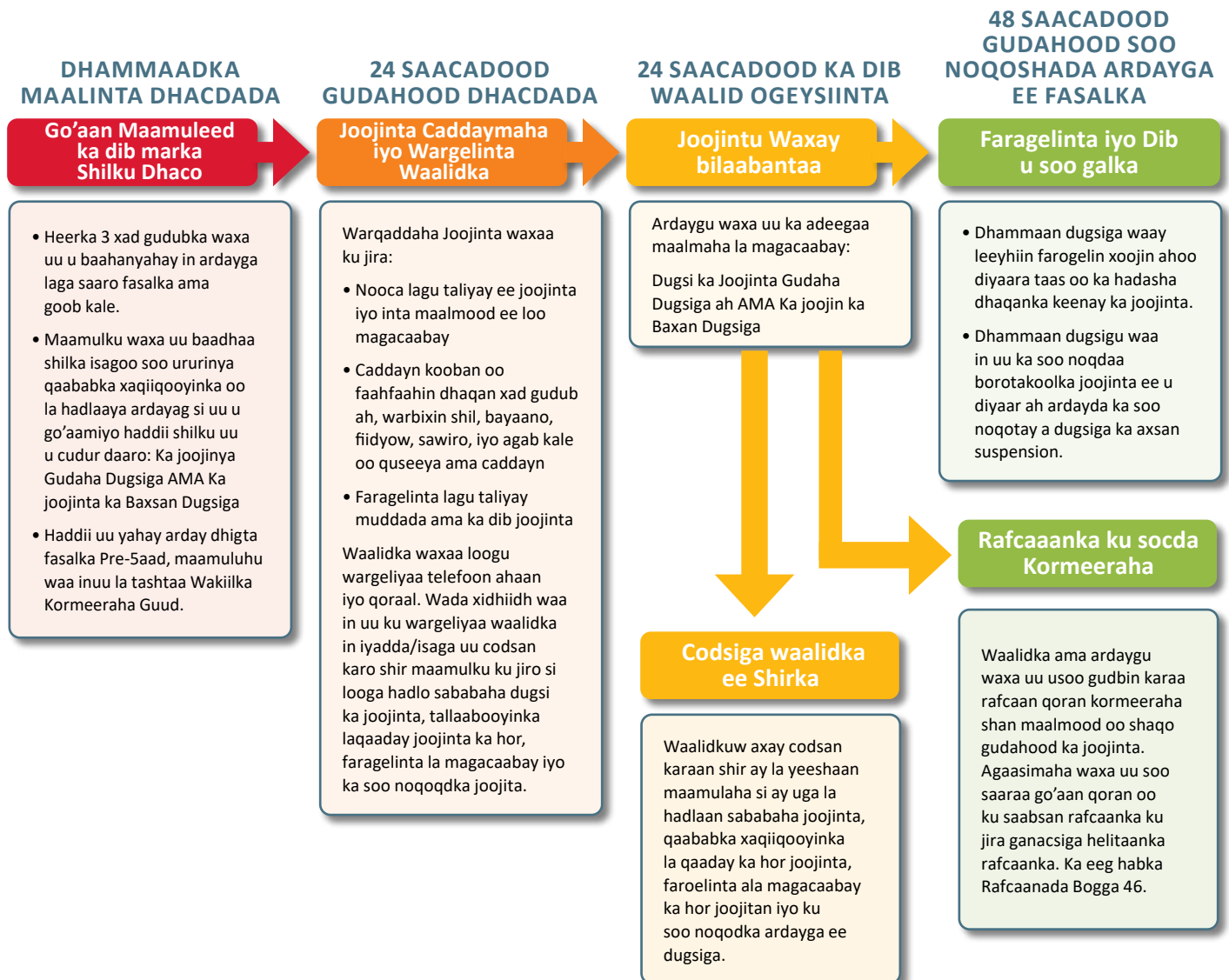
Ogeysiisku wuxuu bixin doonaa qeexitaan ku saabsan dacwada loo haysto ardayga iyo dhacdada laga keenay in xayiraad la saaro isla markaana ku war geliyaa waaliddiinta/ilaaliyeyaasha, markii la codsadaana, loo oggolaan doonaa in la weydiyo su'aalo markhaatiyaha cabanaya ee loo marayo habraaca noocan ah sida guddiga xayiraaddu u dhigaan. Ogeysiisku fursad shir aan caadi ahayn ayaa la dhigi doonaa ka hor xayiraadda haddii aan joogitaanka sii socda ee ardaygu fasalka aanu lahayn khatar ku taagan ardayda kale ama agabka, ama qas iyo lab haddidaad ah oo iska socota. Marka joogitanka sii socde ardaygu iskuul dhiganayo ay khatar socota ku tahay ardayda kale ama agabka, ama qas iyo lab socda oo haddidaad iska socota, ardayga waxaa laga yaaba in si dhakhso leh loo xayiro isla markaana ogeysiiska iyo kulanka aan caadiga ahayn loo taabba gelin doono sida ugu macquulsan ee loo waafajin karo. Kulanka aan caadiga ahayn iyo ogeysiiskaba waxaa lagu soo qori doonaa luqadda qofku yaqaan ama qaab wada xiriir oo ay isticmaalaan waaliddiinta/ilaaliyeyaashu. Haddii kulanka aan caadiga ahayn la codsado, waxaa loo ballami doonaa marka ugu horreysa ee ay firaqo u helaan guddiga xannibaaddu.

Kulanka ka dib, guddiga xayiraaddu waxy si dhakhsha leh kula talin doonaan waaliddiinta/ilaaliyeyasha go'aanka uu gaadho, kaas oo noqon kara mid qoraal ah. Guddiga xannibaaddu wuxuu kula talin doonaa waaliddiinta/ilaaliyeyasha in haddii aysan ku qanacsaneyn go'aanka isla markaana ay rajeynayaan inay sii daba galaan arinta, waa inay soo gudbiyaan dacwad qoraal ah oo racfaan Taliyaha Sare kuna soo gaadhsiyaan shan maalmood oo shaqo, haddii aanay soo bandhigi kareyn durufo aan caadi ahayn oo ku kalifaya iyaga inay ku sii socdaan. Taliyaha ayaa bixin doona go'aan qoraal ah oo khuseeya racfaanka 10 maalmood oo shaqo gudahood marka uu helo racfaanka ka dib. Haddii waaliddiinta/ilaaliyeyashu aanay

ku qanacsaneyn go'aanka Taliyaha, waa inay qoraal racfaan ah u geystaa Guddiga Waxbarashada Degmada Karaanigooda 10 maalmood oo shaqo gudahood taariikhda Taliyuhu go'aanka gaadho, haddii aanay soo bandhigaynin durufo aan caadi ahayn oo ku kallifaya inay ku sii socdaan. Go'aanka ugu dambeeya ee uu gaadho Guddiga Waxbarashada waa laga racfaan qaadan karaa waxaana loo geysanayaa Guddoonka Waxbarashada ee Gobolka New York 30 maalmood gudahood markii go'aanku dhaco.

Waa maxay hababka ka joojinta Xiliga gaaban ama Ka maqnaanta Hal ilaa Saddex Maalmood Dugsiga iyo jadwalka wakhtiga?

Haddii dhaqanka ardayga ee aan la aqbali karin ama aan xirfada lahay loo aqoonsaday Heerka 2 xad gudubka, waxay u cudur daari kartaa ha joojin xili gaaban oo dugsiga ah. Haddii dhaqanka ardayga ee aan la aqbali karin ama aan xirfada lahay loo aqoonsaday Heerka 2 ama 3 xad gudubka, waxay u cudur daari kartaa ka joojinta dugsiga xiliga gol daloolooyinka ee gudaha dugsiga ama ka baxsan dugsiga.

Barnaamijyada Kale ee

Markii arday ku jira da'da iskuul dhigashada khasabka ah laga xayiro iskuulka sida ku qoran farqadda Xeerka Waxbarashada lifaaqiisu yahay \$3214, maamulaha iskuulka ayaa qaadi doona tillaabooyin lagu siinayo ardayga barnaamijyo waxbarasho socota ah iyo nashaadaad, qaabab kale oo wax lagu barayo, ardaygaas. Qaababka kale ee wax lagu barayo waxaa siin karaya shaqaale ka tirsan iskuulka, ama goob kale ayaa lagu siinayaa, daraasad guriga ah, ama barnaamij daraasadeed xayiraad iskuul ah. Qaababka kale daraasaddu waxay u bilaabmi doonaan sida ugu dhakhsaha badan ee lagu qaban karo, laakiin mar aan ka dambeynin maalinta saddexaad ee xayiraadda. Habka daraasadda siinta kale waxay ku habboonaan doontaa duruufka (sida, muddada-dheer, muddada-gaaban, xayiraad iskuulka dhexdiisa ah, ama fasal ka saaris). Si kasta ha noqotee, waxay u taallaa maamulaha iskuulka iyo shaqaalaha dhismaha inay hubiyaan in daraasad siinta kale uu helo arday kastoo u qalma, isla markaas arday walbaa uu yeesho koorso loo qoondeeyo oo hawlqabad una diyaar ah inta uu ka maqan yahay ama xayiraaddu saaran tahay; isla markaana markii uu ugu soo laabto fasalka si joogto ah shaqooyinkaas loo diray in la soo gacan geliyo, laguna soo xareeyo isla waqtigii loo cayimay fursado soo ceshi ahaan marka xaalku yahay maqnaansho loo meel dayayo. Markii arday da'da khasabka ah ku jira laga xayiro iskuulka in ka badan shan maalmood, Taliyaha ayaa ka gaadhi doona go'aan kama dambays ah oo la xiriira in lagu meeleeyo meel kale. Waxaa lagu waajibayay Degmada in ay bixiso waxbarasho kale ardaada da'da soo xadirkirka Waajibka ah. Meelaynada Gaarka ah waxaa la socon doona Gudiga Meelaynta Gaarka ah (APC) kaasoo baaraaya codsiyada Meelaynada Gaarka ah hubiyana in ardayga laga saaro waqtiga saxda ah Meelaynadaas.

Xayiraadda Ardayga ee ku Aaddan Isbeddal Kaloo Wanaagsan (PASS):

- Barnaamijka PASS waxaa laga heli karaa maalinta saddexaad ee ku xigta taas oo isaga ama iyadda laga joojiyay dugsiga. Ardaydu fursad ayey u haystaan inay isku soo dayaan soona dhammeysitaraan shaqada inta ay ku xanniban yihiin barnaamijka. Iskuullada intooda badan, barnaamijka "PASS" wuxuu ka jiraa maalin walba iskuulka ka dib. Barnaamijka "PASS" waxaa la siiyaa labo saac maalintii ardayda waaweyn iyo hal saac oo la siiyo ardayda iskuulka hoose. Ardayda waxaa la siinayaa fursad ay uga qayb qaataan Barnaamijka "PASS" xilliga ay xayiraadda ku jiraan.

Long-term (more than five days) suspension from school

- Markii Taliyuhu, ama shaqaalkiisu/go'aamiyo in xayiraad ka badan shan maalmood la amri karo, isaga ama iyada ayaa bixin doona ogeysiis macquul ah sienna doona ardayga iyo waaliddiinta/ilaaliyayaasha xaq ay u leeyihiin dhageysi xaq ah. Xilliga dhageysiga ardaygu xaq wuxuu u yeelan doonaa inuu metelo la taliye, xaqna u yeesho su'aalaha markhaatiga ah ee looga hor jeedo iyo wixii kaloo caddeyn ah oo isagu wakiisho. Haddii Guddigu go'aamiyo in la qabto dhageysiga xaq ah isla guddigu, waa inuu bixiyaa ogeysiinta loogu baahan yahay dhageysiga.
- Taliyuhu shakhsi ahaan wuu u go'aansan karaa dacwo wadista ama wuu, awoodda uu haysto awgeed, u magacaabi karaa sarkaal dhageysi inuu qabto dhageysiga dacwadda. Sarkaalka dhageysiga waxaa loo ogolaan doonaa in maamulo dhaaraha oo uu soo saaro yeedhmo maxkamadeed oo a xidhiidha dacwada isaga ama iyada hortiiisa. Diiwaanka dhageysiga waa in la hayaa, laakiin qoraal ipoma baahna. Cajalad ku duubis ayaa loo arkaa inay tahay duubista habboon. Sarkaalka dhageysi ayaa raadin doona waxa dhabta ah iyo talo soo jeeddinnada ku habboon tillaabada la qaadayo ee dishibiliin loona geynayo Taliyaha. Warbixinta sarkaalka dhageysi waxay ahaan doontaa talo bixin keliya, Taliyuhuna wuu aqbali karaa dhammaan ama qayb ka mid ah. Taliyuhu wuxuu qaadan doonaa go'aamin qoraal ah.
- Racfaan go'aanka uu gaaray Taliyuhu laga qaadanayo waxaa loo geysan karaa Guddiga. Guddigu wuxuu ku qaadi doonaa go'aankiisa isagoo ku saleynaya waxyaabaha duuban ee hor yaal. Dhammaan racfaannada ku socda Guddigu waa inay ahaadaan kuwa qoraal ah isla markaana la gaadhsiisaa Karaaniga Degmada 10 maalmood oo shaqo gudahood taariikhda go'aanka uu gaadhay Taliyaha Sare, haddii aan waaliddiinta/ilaaliyayaashu aanay muujin duruufaha aan caadiga ahayn ee ku kallifaya inay sii wadaan racfaanka. Waxaa laga yaabaa in Guddigu meelmariyo qayb ama guud ahaan go'aanka kormeeraha guud. Go'aammada kama dambaysta ah ee Guddiga waa laga racfaan qaadan karaa loona geyn karaa Guddoomiyaha Waxbarashada ee Gobolka New York muddo ku siman 30 maalmood gudahood markii go'aaku dhaco.

Waa maxay ka joojinta Sadexda maalmood iyo Codsiga Dhegaysiga Hababka iyo Jadwalada Wakhtiga?

Haddii ardaygu ta aan habboonayn, la aqbali karin ama dhaqanka xirfad la'aanta ah loo aqoonsado sidii Heerka 4 xadgudub u cudur daaraya habka ka joojin xili dheer oo ka badan shan maalmood ama cawaaqib ay degmaddu magacowdo, hababka soo socda iyo jadwalka wakhtiga waa in la raacaa.

Maxay yihiin Habka Racfaanku iyo Jadwalka wakhtiga Go'aanka Dhagaysiga Kormeerka?

Waalidka, masuulada, ilaaliyayaasha, dadka haysta daryeelka, ilaalinta ama maamulka ilmaha, ama ardayda ka wayn 18 waxa uu noqon karaa codsade. Waa in aad ka fekertaa gudbinta marka aad rumaysantahay in aanad helin ogaysiis sax ah oo dhegaysi edaabeed ah, sharciya ku saabsan habka dhagaysiga oo aan la raacin (tusaale ahaan, laguuma ogolaan in aad wax su'aasho markhaatiga warbixinta kugu lidka ah adiga jeedinaya), ama aad rumaysantahay in go'aanka aanu taageerin caddayn ama ay tahay xad gudub dharciga ah. laguma ciqaabi karo soo gudbinta rafcaanka. Waa muhiim in la xusuusto in aanad soo gudbin caddayn taageeraysa rafcaankaaga.

KA QAADANAYA RAFCAAN DHAGAYSIGA KORMEERKA

10 Maalmood Gudahood Ka dib Helida Ogaysiiska dhagaysiga

- Rafcaan waa in qoraal lagu soo gudbiyaa (warqad waa la aqbali karaa) waana in loo soo gudbiy Karaaniga Dugsiga Degmada ee Syracuse.
- Warqada rafcaanka waa in ay ku qornaata sababo gaar ah oo aad ugu malaynayso in go'aanka Kormeerku aanu caddaalad ahayn, aanu taageersanayn caddayna la soo gudbiyay iyo Dhegaysiga Kormeerka, ama aanu sharcigu ogolayn. Guddida waxbarashadu waxay qiimaysaa oo keliya caddaynta la soo gudbiyay dhegaysiga, oo kama fekeri doonto caddayn cusub ama muran.

KA QAADANAYA RAFCAAN GUDDIDA GO'AANADA GUDDIDA WXBARASHADA

30 Maalmood Gudahood ka Helida Go'aanka

- Codsaduhu waa in uu soo gudbiyo oo keeno Ogaysiiska Codsiga, Codsii, iyo wixii Dhaar taageeraysa. Codsaduhu waa in uu u yimaado Karaaniga Degmada, Xubin Guddida Waxbarashadda ah, iyo qofka loo magacaabay Xafiiska Kormeerka Syracuse.
- maalmood ka dib codsiga, codsadhaha waa in uu diraa ogeysiiska asalka ah, codsi, iyo warqadaha taageerada ee Waaxda waxbarashada ee NYS. Xafiiska la taliyaha wata jeeg \$20 oo la siinaayo Waaxda Wasaarada Waxbarashada, Foom ayaa la soo gudbin karaa laga codsanayo Giddoomiyana in uu dhaafk kharashka udbinta.
- codsiga waxaa ku jira sharax gaar ah oo go'aanka la gaadhay ah iyo sababata loo rumaysanyahay in aanay xaq ahayn, aanay taageerin caddayntu lagu soo bandhigay Dhagaysiga Kormeerka, ama aanay ogolaan sharcigu. Codsaduhu waa in uu sidoo kale sharaxaa waxa debcin ah ee isaga iyada uu waydiisanayo Guddoomiyaha.

DIB U EEGIDDA GO'AANKA GUDDOOMIYAHA EE MAXKAMADDA NYS

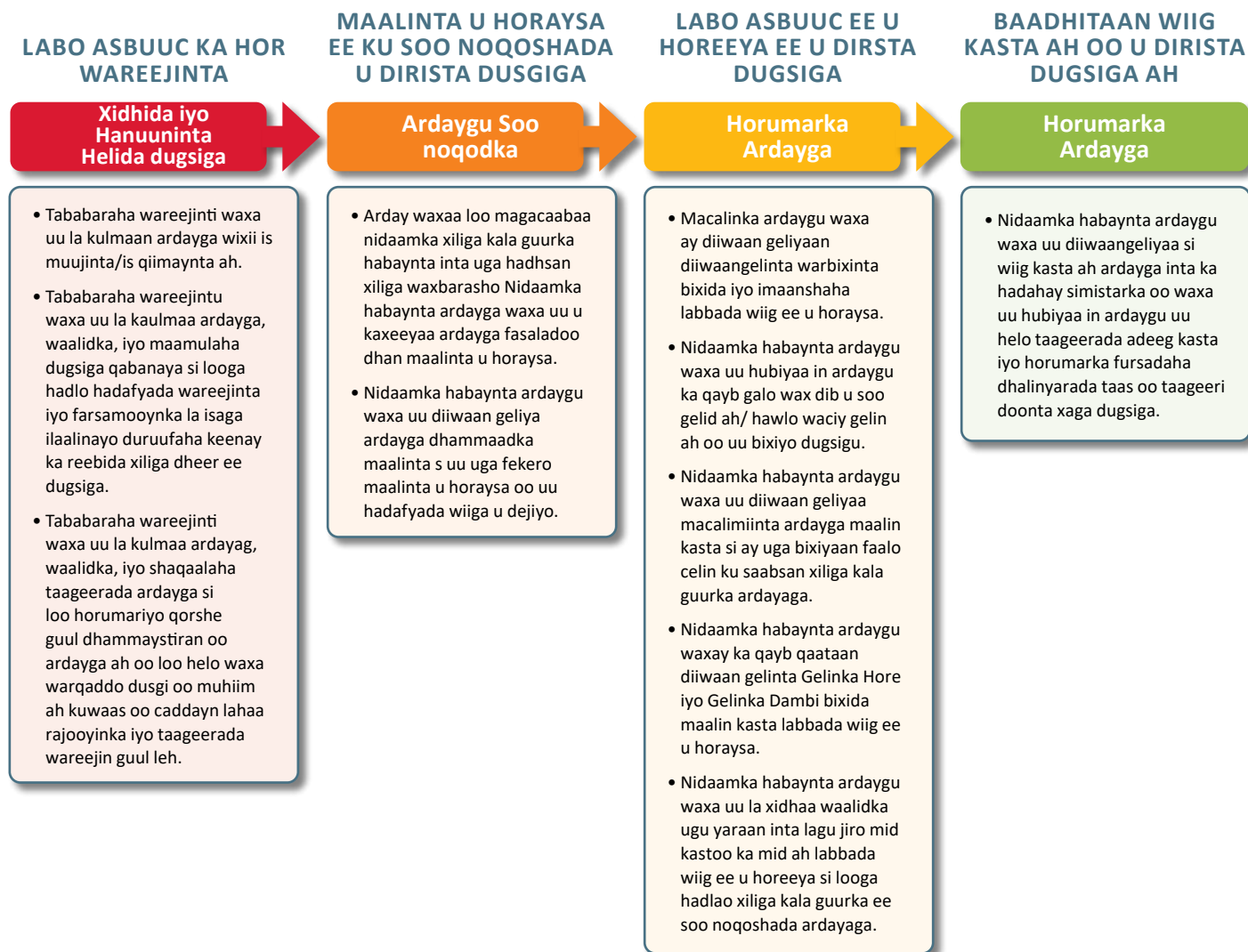
120 Maalmood Gudahood Helida Go'aanka Guddoomiyaha

- Codsaduhu waxa uu waydiisan karaa Maxkamada Sare ee Gobolka New York in ay soo farageliso qodobka 78 ee dacwada (sidoo kale loogu yeedhi "Dacwad Gaar ah").
- Qodobka dacwada 78 aad buu u murugsanyahay oo caawimo sharci ayaa si aad ah loogu talinaya ka hor noocan habaynta ah.
- Hal dood ah oo la soo qaadi karo waxa weeye in Guddoomiyuhu aanu raacin sharcigeedii marka uu sameeyay go'aanka. Labba ka mid ah doodu waa 1) haddii go'aanka waxa uu ahaa "mid aan laga fiirsan oo la beddelay" iyo 2) haddii go'aanka aanu taageerin "caddayn muuqata."

Waa maxay jadwalka Wakhtiga xiliga Kala guurka ee ardayga soo noqodkiisa dugsiga ka dib markii Xili Dheer laga Joojiyay ama Wakhti Meelayn Beddelaad ah ama Xarun Kurayeed?

Si loo hubiyo dib u soo noqod aad u wanaagsan barnaamika dugsiga, qaab dhismeedka soo socdaa waa in la diyaariyaa.

Joojinta ku meel gaadhka ah

Ganaax joogta ah ayaa loo hayaa daruufaha gaarka ah oo ay ku jiraan, laakiin aanay ku xadidnayn, halka dhaqanka ardaygu ay halis ku yihiin nafta badbaada iyo fayd qabka ardayda kale, shaqaalaga dugsiga ama qof kale oo si sharci u joogo dugsiga dhismahiisa ama u yimid hawl dugsi.

LIISKA EREYADA

Daacad daro Waxarasho waxaa ka mid ah qoraal qofka kale iska sheegasho; naqilashada qof kale shaqadii; beddelka diiwaanka iyo qishka iyaddoo la bixinayo, la helayo ama la eeganayo jawaabaha su'aalaha ama walxaha imtixaankaanka ama shay la diray oo madax banaan, isticmaalaya qoraal, warqaddo, ama buuggaag qoraal ah inta lagu jiro imtixaanka ogolaansho la'aan xubin shaqaalqha ah.

Arson Shidista dab ama burburinta hantida ka dhalata dabka la shiday **Weerar loo gaysto Ardayga** Arday ama ardayada ugu booda arday kale hab xoog ah, cadaawad ah ama dagaal ayadoon cidna daandaansan.

Dhaqanka Xadgudubka Dhaqanka ardayda aan habboonayn (aan ku habboonayn dhismaha dugsiga), aan la aqbali karin (aan laga aqbali karin dhismaha), ama aan xirfad lahayn (dhaqan aan weli la baran ama dhaqan loo muujiyay si xirfad la'aana) taas oo u cudur daar samaysa faragolin la saadaalin karo oo wakhti habboon iyo cawaaqib.

Hanjabaad Bambaano Halis Qarax Samaynta hanjabaado ama bixinta xog been ah oo ku saabsan jiritaanka walxo qarxaya ama qalab gudaha dugsiga dhismahiisa sabab la'aan qoraal ahaan, qof ahaan ama telefoon, ay ku jirto dirista fariimo.

Handadaad Falal lagu soo celceliyay oo ula kac ahaan loo sameeyay. Si loo kasay ama ula kac ah, shakhsiyaad ama shakhsi, beegsada oo u waxyeelada qof kale jidh ahaan ama caadifad ahaan. Handadaad waxaa sifo ah isku dheeli tirnaan awoodeed oo u dhexaysa labba arday. Haddii ardaydu ay si siman uga qayb qaataa khilaaf qaylo ah, tani maaha xaalad handadaad ah, laakiin taa bedelkeed waxaa looga fekeraa "khilaaf" u dhexeeya labba arday. Maxaayeelay falka handadaadu waxa uu ku lugeeshaa falal soo noq noqda oo loola jeedo in lagu beegsado, ama lagu waxyeelado qof, way ka duwantahay hal mar "Weerar gaadhay Arday."

Goobjooge Qof la joogay marka la gaysanaayay falka gardarada ah, laakiin aan waxba samayn si uu u joojiyo. Inta badan ilmaha goobjooga u ah falalka xaasidnimo kama ahan ka aamusida dhacdada, laakiin waysan aqoon awooda ay u leeyihiin inay caawiyaan.

Sawirada Galmada Ilmaha Sawira Anshaxa xun ee laqaaday carruurta Sawiro muujinaya galmo oo carruurta ah (ka yar 17 sanadood)

Midabka Kelmaddu waxay tixraacdaa midab gaar ah oo maqaarku leeyahay, gaar ahaan tilmaan ama tilmaan suuragal ah oo sinjiga.

Adeega Bulshadda Adeeg lacag la'aan ah ee dheefta dad waybaga oo lagu soo bandhisgi sidii (ama dhammaan) faragelinta la xidhiidha dhaqan xadgudub oo gaar ah.

Cawaaqibka Waa natiijada ka dhalata ficil ama xaalad.

Dhaqanka dambiilaha ah Wax dhaqan ah oo looga fekero xad gudub oo ku lid ah demadda, gobolka, ama sharciyadda federaaliga.

Jairsta Xiisadda Maqnaansho aan la ogolayn oo fasalka khasabka ah ama hawsha dugsiga ama shaqo.

Waxyeelada Hantida Waxyeelada, burburinta iyo fool xumaynta hantida uu dugsigu leeyahay ama kuwa kele.

Qalab halis ah Qalab kasta oo loo isticmaalay sidii hub in ay jidh waxyeesho, ay ka mid yahay shay kasta ama qalab keeni kara waxyeelo ama loo isticmaalo in wax lahu yeelo ku kale; tan waxaa ka mid ah laakiin aan ku xadidnayn, walxaha laysarka leh, qalin beesalada iyo maqasyada.

Diidmada Gaadiid Raaca Baska Ka joojinta ku meel gaadhka ah ama joogtada ah ee gaadiid raaca baska.

U diidista Sharafta Darawalnimada Ka qaadista ogolaanshaha in uu ka xeeyo hantidda dugsiga muddo wakht gaara ah.

Isu duwaha Xeerka Sharafta Shaqaale ay magacaabeen Guddida kuwaas oo ku suga u hogaansanaan buuxda sharafta Dhammaan Xeerka Ardayda oo sidoo kale u magacaaba Isuduwaha Xeerka Sharafta dugsi kasta kaas oo isku duwa oo maamula dhammaan xogaha qoran, habbaynta, tallaabooyinka dugsiga iyo faragelinta ku lug leh fulinta sharafta dhammaan Xeerka Ardayda.

Naafanimadda (a) waxyeelada jidheed, maskaxeed, ama waxyeelada caafimaad oo ka timid qaab jidheed, cilmi nafsiyeed, hidda sideed ama aalado neerfaha ah taas oo mamnuuca jimicsiga qaabka caadiga ah ee uu jidhku u shaqeeyo ama la muujin karo goob caafimaad oo caafimaad ahaan la ogolyahay ama farsamadda cudur aqoonsashada ee shaybaadhka; ama (b) ama diiwaanka waxyeelo sidaas ah; ama (c) Xaalad ay u tixgeliyaan kuwa kale sida waxyeelo, la siiyay, si kastaba ha ahaatee, dhammaan shuruudaha Xeerka Degmadda la macaamila shaqada, kelmadda waa in lagu xaddidaa naafanimada taas, siinta hoy macquul ah, aan ka hor istaagin qofka cabbanaya in uu u guto qaab macquul ah hawlaha ku lugta leh shaqadda ama shaqada la raadsaday ama la hayay. Sharciga Waxbarashada 11(4) iyo sharciga Fulinta §292(21).

Edaabta Nidaamka ama sharciyada dhaqanka, tababarka, dhaqanka, iyo waxbarashadda taas oo taageerta oo jigtaysa dhaqan suuban iyo edaab shakhsiyeed.

Edaabta iyo Kooxda Nidaamka Taageerada Ardayaga Kooxda waxaa ka mid ah dhammaan shaqaalaha taageerada (ku xigeenada, la taliyayaasha, shaqaalaha bulsadda, u doodayaasha dhalinyarada, maareeyayaasha kiisaska, iwm.) kuwaas oo wada jir u wada shaqeeya sidii koox isku dheehan wadaagaya xog, isticmaalaya luqad guud, isku ahdaaf ah iyo isku hab edaabta iyo taageerada ardayda, oo isku qaab u shaqaynaya taas oo taageerta qof ahaan, bulsho ahaan, tacliin waxtar leh iyo dhaqan ardayda oo la horumariyay.

Takoorka Takoorku lidka ah arday kasta oo ka yimid arday ama arday iyo/ ama shaqaale ama shaqaaleyaal jooga Hantidda Dugsiga ama Hawsha Dugsiga, ay ku jirto, laakiin aanay ku xadidnayn, takoorka ku salaysan sinjiga dhabta ah ee qofka ama muuqda, midabka, miisaanka, asalka wadanka, kooxda isir, diinta, diinta uu ku jiro, naafanimada, qaabka galma ee qofka, jinsiga, sinjiga ama koox kale oo dhowran.

Qaybinta U wareejinta haysashaa khamarada, maandooriyaha ama waxyaabaha la nuugo qof kale iyaddoo lacag lagaga beddelanayo ama aan lagaga beddelanayn.

Xoog sheegashada Elektarooniga ah iyo dhibaataaynta Isticmaalka macluumaadka iyoo wada xidhiidhka teknoolajiga ah iimayl, telefoonka gacanta, bayjarada, qololka internetka lagu sheekaysto, fariimaha moobilka lagu diro, fariimaha degdega ah, barta internetka shakhsiyeed ama wax kastoo kale si loo taageero mid ula kac ah, lagu soo celceliyo iyo dhaqan cadaawad ah uu ku kaco qof ama koox ay tahay ujeedadeedu baqdin gelin jidhka ah ama maskaxda ah iyo/ama waxyeelaynta kuwa kale. Handadda elektarooniga ah ama handadaada waxaa ka mid a, laakiin kuma xaddidnayn, si xun u isticmaalka soo socda ee faramada casriga ah:

- dhibaataaynta, ka cadhaysiinta, baqdin gelinta, hanjabaada, ama ka arga gixinta arday kale iyaddoo la isticmaalaya qalab teknoolajiyi, sida dirista ama soo gelin internetka qoraal aan habboonayn, ama iimaylo xaqiraad ah, fariima degdeg ah, sawiro dhijitaal ah, ama sawirada, ama bog internet ah soo gelin (ay ka mid tahay bogga internetka gaarka ah);
- diritaanka mid liidata ama ciyaal suuqnimo aha ma afariimo hanjabaad ah ama sawiro;
- soo gelin bogga, xog xasaasi aha, gaar ah oo ku saabsan qof kale;
- iska dhigid qof kale si qof kaa wax xun looga dhigo.

Elektarooni ahaan handadaya ama dhibaataayn ku lug leh ardayda Degmadda waxay ka dhici kartaa dhismaha dugsiga, ana meel ka baxsan dhismaha dugsiga. Waxay ku lug yeelan kartaa isticmaalka ardayga ee nidaamka internetka degmadda, ama isticmaal arday adeegyada shakhsiyeed ee dhijitaalka oo ay ku jirto, laakiin aanay ku xaddidnayn. Shilalka looga fekeri in ay yihiin handadaad elektarooni ama dhibaataayn waxa yeelan karaan wax ka mid ah saamayntan:

- Ku sababaya waxyeelo jidheed, bulsheed/ qaraabeed, caadifadeed ama maskaxeed ardayga;
- Dhigista arday baqdin macquul ah, dareeneed ama waxyeelo maskaxeed;
- Dhigista arday baqdin macquul ah oo waxyeelo, ama khasaare, hanti qofeed; iyo/ama
- Faragelinta hawlaha waxbarasho ee ardayga iyo/ama u diidista ama xaddaynta kartidda ardayga in uu ka qayb galo ama helo dheefaha, adeegyada ama fursaddaha barnaamijyada Degmadda.

Tiknoolajiga Elektarooniga Qalabka iyo aaladaha sida telefoonka gacanta, kombuyuutarka iyo taableetka.

Waxyeelada Caadifadeed Macnaha guud ee handadaada ama dhibaataaynta macnaheedy waa dhibaataayn dareenka fayd qabka caadifadeed ee ardayga iyaddo la abuurayo deegaan colaadeed oo dugsiga ah kaas oo aad u daran ama meel kasta ah taas oo si aan macquul ahayn ama la taaban kar u faragelisa waxbarashada ardayga.

Shaqaaale Qof kastoo ka helaya magdhow dugsiga degmadda ama shaqaale adeeg bixiye qandaraas haysta ama shaqaale la dhigay dugsiga hoosta barnaamijka caawinta guud ee shaqaalaha, raacsan sagaalka B ee qodobka shan ee Sharciga Adeega Bulshadda Gobolka New York, oo waafaqsan shuruudaha cinwaanka shuruudaha adeegyada degmo sidan ah, ardaydeeda ama shaqaalaha, si toos ah ama hab qandaraas, halka adeegyadaa lagu soo bandhigo qofkaas ku lugta leh xidhiidhka tooska ah ee ardayga (Sharciga Waxbarashada §11 (4) iyo §1125(3)).

Kooxda Isir Koox dad ah isku sooca dhaxal ay wadaagaan oo ay ku jirtoluqada, dhaqan oo inta badan wadaaga diin guu iyo/ama mabda' taas oo adkaysa tafiirta.

Isirka ama Dhibaataaynta Asalka Qaran fal aan suubanayn ama weedh hadal ah oo ku socota qof ama koox isku isir ah ama isku qaran ah kuwaas oo wadaaga sifooyin isku mid ah, luqaddo, caadooyin iyo dhaqano, ku salaysan isiri, asal wadan, dhaqano iyo caadooyin.

Maqnaansho Aad u badan, Goo'goyska, Jaritaanka Xiisada, Habsanla Dugsi kastaa waxa uu go'aamin doonaa wax ka qabadka ardayda kuwaas oo urursha maqnaansho badan iyo habsan muddada wax la dhiganayo sanadkoo dhan.

Wax ka reebanayaasha ah Caddayn rummayn xoogan oo ah waxa dadku awoodaan samaynteeda iyo guul ka gaadhideeda. Rajooyinku waa curfi iyo hiigsi Waxay bixiyaan hagitaano adkaysi leh oo ah sidaynu u soo bandhigayno oo u xaqiijinayno nafaheena, sidaynu u dhaqmayno, sidaynu u baranayno iyo waxa aynu guul ka gaadhayno. Hadalka fiicani had iyo jeer u qaabeeyo rajooyinka.

Baad ka qaadis Tuugo adeegsanaysa cago juglayn ay ka mid tahay lacag a helid ama hanti ardayga iyaddoo loo caga juglaynayo, la baqdin gelinayo ama hanjabaad waxyeelayn jidh ah.

Dagaalka Muujinta ama ka qayb galka rabshad, ama dagaal ama guluf.

Khamaarka Ka qayb galka fursadda ciyaaraha, ay ka mid tahay, laakiin aan ku xaddinayn, ciyaarta kaadhdhka iyo.ama waxyaabe kale oo qiimo leh.

Sinjiga Doorarka bulsho ahaan dhisanm dhaqabadda, hawlaha, iyo nisbooyinka ay bulsho muuqaata uga fekerto in ay ku habboontahay ragga iyo dmarka (lab iyo dhegig muujisa "sinji"); dhab ama loo arko galmo; oo ay ka mdi tahay qofka aqonsigiisa sinji ama muuqa (Sharciga Waxbarashada §11 (6)).

Caddaynta Sinjiga Habka kaas oo mid kasta oo inaga mida ahi u caddeeyo aqoonsiga sinjiga kuwa kale iyaddoo la marayo dhaqanka, dharka, jarista timaha, codka iyo qaabab kale oo soo bandhigid ah.

Aqoonsiga Sinjiga Habka ay dadku naftooda u aqoonsadaaan oo u soo bandhigaan labnimadooda iyo dhegidnimada caalamka. Aqoonsiga sinji waa dareen shakhsi oo noqoshada nin, haweenay, wiil, ama inna, ama mar marka qaar ka baxsan qaybahaas. Aqoonsiga sinji waa mid gudaha ah, oo aan lama huraan ahaan aanu arki karin kuwa kale.

Dhaqan xumada Hoolka Fal ulakac ah kaas oo daahiya hawlgaalada iyo marintaanka garoonka dugsiga ee dibada ka ah dhismaha iyo goobaha dad waynaha ku jira dhiima kastoo dugsiga ah ay ka mid yihiin, laakiin aan ku xadidnayn hoolalka, jararnjarooyinka, kaafateeriyada, maktabada, masraxa, dhammaan xafiiska, iyo dhammaan goobaha aan loo qorshayn sidii fasalo. Dhaqan xumadda hoolka waxaa ka mid ah, laakiin aan ku xadidnayn:

- Keenista xawayaan rabaayada ogaan la ogolayn ama xawayaan
- Dhufashada, ciyaar qalafsan, ciyaar dagaa ah
- Isku xoomid koox ahaan qaab xanibaya dhaqaaqa ardayda meel ilaa mel kale
- Samaynta qaylo xad dhaaf ah oo aan macquul ahayn
- Xanibaada gaadiidka ama dhaqdhaqaaqa dadka jidka maraya
- Dhex ordista hoolalka
- Baxsashada marka shaqaale dugsiga ahi uu ku waydiinayo su'aal toos ah ama codsi toos ah ku socda arday
- Joogitaan aan la ogolayn meel kasta oo macnuuca oo dugsiga ah.

Dhibaataaynta Abuurista jawi colaadeed ku dhaqan hanjabaad afka ah ama cay ama yeesho saamayn si aan macquul ahayn iyo si la taaban karo u faragelinaya fursaddaha hawsha waxbarasho ee ardayga ama dheefaha, ama maskaxda, faydada qabka caadifadeed ama maskaxeed; dhaqan, hadal hanjabaad ah, baqdin gelin ama cay si macquul ah u sababta ama si macquul ah loo filayo in ay ku sababto ardayga badbaadadiisa ama teda jidh ahaaneed. Dhaqanka, hanjabaad afka ah iyo tu aan ahayn, baqdin gelin ama cayda waxaa looga fekeraa in ay tahay falal dhibaataayn marka ay falalkani ku salaysanyihiin sinjiga dhabta ah ee muuqada ee qofka, midabka, baqada, miisaanka, asalka qaran, kooxda isir, diinta, ku dhaqanka diinta, naafanimada, qaabka galmo, sinjiga ama jinsiga (sharciga Waxbarashada §11(7)). Xeerka lagu dabaqo falalka dhibaataaynta:

- (a) Hantida dugsiga;
- (b) Shaqada dugsiga;
- (c) Ka baxsan hantida dugisga halka falalkaas ay abuurto ama si la arki doono ay u abuurto halis kharibaad muuqata gudaha deegaanka dugsiga, halka la saadaalinayo in dhaqanka, hanjabaada, baqdin gelinta ama cayda ay gaadhi karto dugsiga.

Falka aan suubanayn ee qof ku biira koox Qaab gaar ah oo dhibaataaynta ardayda dhexdeeda ah loo qeexo sidii hawl dulaysi iyo halis ah laga filayo arday si uu ugu biiro koox ama ay aqbasho koox rasmi ama aan rasmi ahayn, iyaddoon loo eegin u diyaar ahaanshaha ardayagu in uu ka qayb galo. Falka aan suubanayn ee qofka ku biira koox waxa uu keenaa dulaysi guud, raaxa daro jidheed ama caadifadeed, dhaawac jidheed ama xaqiraad guud, ama waxa uu abuura xaalad halka dulaysiga guud, raaxa daro jidheed ama caadifadeed, dhaawac jidheed ama xaqiraad guud ay suuragaltahay in ay dhacdo. Dhaqanka falka aan suubanayn ee qofka ku biiraya koox, laakiin aan ku xadidnayn, ta soo socota liisaska guud:

- (a) Bulsha ahaan cay ah, faquuqid leh ama dhaqan aan iskaashi lahayn;
- (b) Si xun u sticmaalka buurriga, khamradda ama maandooriye aan sharci ahayn/sharci ah;
- (c) Waxyeelo leh, dagaal badan, burburin badan oo dhaqano kharibaad badan.

Wax hawl ah taas oo baqdin gelisa ama ugu hanjabta arday fogayn, ama si xun u saamaysa caafimaadka ama badbaadada ardayga; ama hawsha sababta ama uga baahata ardayga in uu soo bandhigo hawl ama fal ah xad gudubka gobolka ama sharci federaali ama siyaasada Degmada/shuruucda.

Walxaha Mamnuuca ah ama Sharci Darada ah waxaa ku jira, laakiin kuma koobna, khamriga, waxyaabaha la dhuuqo, marijuwana/xashiishka, kookaynta, LSD, PCP, amphetamines, barbiturates, ecstasy, heroin, steroids, waxyaabaha la xakameeyo, walxo kasta oo caadiyan loogu yeero daroogada la abuurto ama marqaanka, isku ekaysiinada (ayna ku jirto laakiin kuma koobna cannabinoids), daawada dhakhtarku qoro ama daawada meelaha lagasoo gato marka haysashadu sharci daro tahay ama si khalidan loo adeegsado ama loola wadagao dadka kale, iyo maado kasta taasoo, marka si khalidan loo isticmaalo, keeni karta naafo ama maskax waali; walxaha mamnuuca ah ama Sharci Darada ah waxaa sidoo kale ku jira paraphernalia ee la xariira maadooyinka.

Kicinta ama ka Qayb galka Rabshad Ku keenaya kharibaad wayn jawiga nidaamka iyo edaabta dugsiga taas oo lama huraan u ah waxbarasho wax tar leh, ka baxsan kharibaada fasalka guud, sida rabshad.

Dhaawaca Waxaa la kulantay ama ku talisay kalkaalisada caafimaadka dugsiga, inuu raadsado daryeel caafimaad uuna keeno karo dukumiintiyada.

Kicinta Dhaqan ay dhici karto in ay kiciso ama soo saarto khilaaf dagaal ama jidheed oo u dhexee labba qof ama ka badan.

Qaadashada Hababka ardayga waxaa la filayaa in uu raaco marka arday soo gaadho Xarunta Dhaqan toosinta oo laga soo saaro fasal ama goob kale.

Burburin Ula kac ah Hanti qofeed ama Dugsi ama Burburin Waxyeelo, burburin ama jaah doorinta hanti dugsiga leedahay ama qof kale.

Dhaqan toosinta Barnaamijyo gaar ah, farsamooyin, baratokoolo kullamo xafidaad ah, kullama xirfad dhisid ah, qof ama koox hawlaha la tilinta ah taas oo awood u siisa ardayda muujinta dhaqankooda, jawigooda, aahiyaha iyo dareenada; baro dhaqanada bedelka iyo caadooyinka; ka shaqaynta caqabadaha shakhsiyeed; xalinta khilaafaadka; iyo horumarinta ujeedooyinka iyo aorshaha dib dhabada ugu soo celinta guusha dugsiga.

Cawaaqibka caadaysiga ee Dhaqan toosinta Cawaaqibka caadaysiga ee Dhaqan toosinta waxay xidhiidhiyaan dareen kordhaya oo degdeg ahaaneed iyo halista ardayga iyo waalidka iyaddo

- Kordhinaysa darajada ku lug yeelashada iyo xidhiidhka ardayga iyo waalidka sidii cawaaqib iyo dhaqan toosintu way adkaysaa.
- Ku lug leh macalimiinta kale, kooxda taageerada xubnaha macalimiinta, iyo/ama maamulayaasha shirarka dhaqanka iyo qandaraasyada lala leeyahay ardaya iyo waalidka.
- Kordhinta heerarka kormeerida dadka waa wayn iyo warhaynta ardayda baadhitaanka maalin laha ah, horumarka warbixinaha, iyo faallo celinta macalinka.

Cawaaqibka caadaysiga ee Dhaqan toosinta waxay ka dhaqaaqdaa jawaab macalin ilaa walaac dhaqan ilaa mid aad u adag iyo dhaqan toosin dhammaystiran iyo cawaaqib marka a) isla dhaqan uu noqdo mid raaga; ama b) aadkaanshaha, inta jeer, ama darnaanshaha dhaqan batay iyo shilalkoo ka sii dara ama c) shil kaliya u cudurdaara Heerka 2 ama Heer 3 ee cawaaqibka.

Habbaynta shaqo Marka ardayda la ga saaro fasalka iyaddoo sababtu tahay dhaqan rabsho ama aan habboonayn, shaqaalaha dugsiga waa in ay siiyaan ardayaga hawlihii ama casharadii uu seegay ama fursadda uu ku habbeeya shaqadaas casharada ah iyaddoo aanay ciqaab jirin. Ardayga leh Qorshayaal Waxbarasho oola gaar yelay(IEPs) iyo qorshayaasha 504 waxay leeyihiin dhowrid dheeraad ah oo u baahan karta fulin buuxda oo IEP, ahayn laylisyo.

Shil Dhibaataayn Muuqada, Handadaad, iyo/ama Takoorid Shil keliya oo la xaqiijiyay ee la xidhiidha shil la xaqiijiyay halka arday ay qabsato dulaysi, handadaad iyo/aa takoorid uu sameeyo arday iyo/ama shaqaa jooga dhismaha dugsiga ama shaqada dugsiga. Intaa waxaa raaca, kelmadan waxaa ku jira shilka la xaqiijiyay ama shilal isku daba jira oo dhibtaayn aha ama handadaad aha oo dhici kara meel ka baxsan dugsiga. Shil Dhibaataayn Muuqada, Handadaad, iyo/ama Takoorid waa ka hoos imanayaa cabasho qoran ama afka ah oo ku socota Hojoogaha, maamulaja ama qofka magacaan, ama shaqaale kale oo dugsiga ah. Dhaqanada waxaa ku jira, laakiin aan ku xadidnayn, khataraha, baqdin gelinta ama caayida isirka qofka ee dhabta ah ama ka la moodayo, midabka miisaanka, asalka qaran, diinta, dhaqanka diinta, naafada, nooca galmo, sinjiga, jinsiga ama nooc kaloo heer sharci oo la dhowro ah.

Asalka Wadanka Wadanku qofku u dhshay ama tafiirta wadanka dhalashada.

Mid aan a ogolayn ama Isticmaal ama si Qaldan u isticmaal dugsi{ Qalabka, Agabka Dugsiga iyo Qalabyada Elektaroonigga ah oo ay ku jirto:

- **Si khalad ah u isticmaalka Tikniyoolajiyadda:** Wax xaalado ah taas oo uu ardaygu ama ardaydu si ula kac ah faraha ula galaan, u waxyeelleeyaan, u galaan, u burburiyaan, ama kharaabiyaan kombuyuutarka aa qalabka is gaadhsiinta ee fasalka, dugsiga ama Degmadda, oo keenaysa lumitaanka ama xog musuqan, ama kartidda nidaamku ku shaqeeyo, ama si kasta u kharibaysa ama u sharaf ridaysa dugsiga ama dhismaha hoosaadka teknooloojiyada degmadda.
- **Si qaldan u isticmaalka Kombuyuutarka:** Mid aan la ogolayn ama isticmaal habboon ah oo kombuyuutarada ah, ay ka mid tahay Internetka, barnaamijyada gaarka ah ama gelitaan aan habboonayn oo xogta kombuyuutar ah(taas waxa loola jeedaa wadaaga faaxidho sawiro ah, sawiro galmo ay ka mid yihiin gudbinta sawirada galmada carruurta, sawiro galmo ama sawiro sahraci darro ah ama sawiro, isticmaal aan la ogolaan oo kombuyuutarka ah, barnaamijka kombuyuutarka/shabakad isku xidha kombuyuutaro kootooyinkooda, soo gelida baro internetka oo aan habboonayn.)
- **Isticmaal aan la ogolayn ama Qalad u Isticmaal elektarooni ama Qalabyo Kale:** Qalabka elektarooni ahaan lagu waa xidhiidho, moobilada, laysaro af dhuban, qalabka muusiga shakhsi ahaaneed (Riikoodhka dhegah, MP3 yada, iwm), ciyaaraha elektarooniga ah iyo agab kale ay magacowday shaqaalahu sidii kharibaad ama wax kharibaad laga filan karo. Si xun u isticmaalka waaa ku jira, laakiin aan ku xadidnayn, fariin qoraal ah dirid, dirid sawiro galmo, bolog ku qorid, faalo hadal ah, xidhiidh khariban ama summad ah, xidhiidh la isugu diro iimayl ahaan, fariimo degdega, bolog ku qord, iyo soo gelin bog internetka ah.) Ardaydu kama qayb qaadan karto xidhiidh elektarooni ah kaas oo wax u dhimaya mida ku salaysan dhabta ama sinjiga muuqda, midabka, musaanka, asalka qaranka, kooxda isir, diinta, ku dhaqanka diinta, naafonimada, nooca galmadda, sinjiga, ana heer kale oo sharci ahaan dhowran (handadaada elektarooni ah).

Taabasho Ixtiraan darro oo aan Galmo Ahayn Fal ula kac ah lagula kacay shaqaale dugsi qayb jidhka ah ama qalab, ay ku jirto, laakiin aan ku xaddidnayn, dhufashada, riixida iyo wax ku dhufashada, keenaysa cadho, naxdin ama dhaawacjidheed oo yar.

Taabasho Ixtiraan daro Tallaabo ula kac ah oolagula kacay arday oo qayb jidhka ah ama qalab, ay ku jirto, laakiin aanay ku xaddidnayn, dhufashada, riixida iyo wax ku dhufashada, keenaysa cadho, naxdin ama dhaawac jidheed oo yar.

Waalid Waalidka asala ahaan dhalay. Korsaday, ama masuulka AMA qofka diiwaan ahaan xidhiidh waalid la leh ardayaga.

Joogta ah Soo noq noqota muddo maalin ah ka dib markii dhaqan toosinta la fuliyaya oo la siiyay wakhti ku filan si uu saamayn u yeesho.

Dagaal jidhka ah Dhaqanka sababaya ama waxyeelada jidhka ah waxyeelaya kuwa kale, ay ka mid tahay laakiin aan ku xadidnayn, garaacis, laadis, qaniinyo, iyo dhufasho.

Sumaynta Dhigitaanka walax kasta cuntadda qofka kale ama cabitaanka kaas oo sumeeya ama wasakheeya cuntadda ama cabbitaanka, ama jidhka qofka taas oo sababta dhaawac ama waxyeelo, qofka.

Wax ka qabadka Suuban ee Dhaqanka & Taageerooyin (PBIS) Wax kaqabadka Suuban ee Dhaqanka iyo Taageerooyin waa haykalka saddex heer ah oo dugsigoo dhan ah darajooyinka caalamiga ah, luqadda la wadaago, iyo xeerarka guud iyo dhaqanada taageera mid badbaado leh, madiniga ah, edaabta leh, jawi dugsi oo nidaamsan iyo dhaqan wanaagsan oo ardayga ah iyadoo la maraya DALACSIINTA kartida bulsheed iyo caadifada iyo caadooyinka edaabta shakhsiga ah iyo KA HORTAGA mid aan habboonayn, la aqbali karin, iyo dhaqano xirfad leh (Heerka 1); WAX KA QABADKA loola jeedo ardayda ku habboon heerka qiimaynta gaarka ah iyo xaladaha la xidhiidha wax ka qabdk gaarka ah (Heerka 2); iyo mid aad u xoogan oo WAX KA QABAD la gaar yeelay ardayda leh baahi saraysa halista ugu wayn ugu jiro horumar caafimaad leh iyo guusha dugsiga (Heerarka 3 iyo 4).

Dhaqan xumada Goobta Dad waynaha Fal ulakac ah kaas oo daahiya hawlgaalada iyo marintaanka garoonka dugsiga ee dibada ka ah dhismaha iyo goobaha dad waynaha ku jira dhismaha kastoo dugsiga ah ay ka mid yihiin, laakiin aan ku xadidnayn hoolalka, jararnjarooyinka, kaafateeriyada, maktabada, masraxa, dhammaan xafiiska, iyo dhammaan goobaha aan loo qorshayn sidii fasalo. Dhaqan xumadda waxaa loo kala saaraa sidii mid halis ah oo waxaa waxaa ka mid ah, laakiin aan ku xadidnayn:

- Keenista xawayaan rabaayada oolaan la ogolayn ama xawayaan
- Dhufashada, ciyaar qalafsan, ciyaar dagaa ah
- Isku xoomid koox ahaan qaab xanibaya dhaqaaqa ardayda meel ilaa mel kale
- Samaynta qaylo xad dhaaf ah oo aan macquul ahayn
- Xanibaada gaadiidka ama dhaqdhaqaaqa dadka jidka maraya
- Joogitaan aan la ogolayn meel kasta oo macnuuca oo dugsiga ah.

Jinsiga Waa koox dad ah oo isku asaliyad ka soo wada jeeda ama wada dhalasho; Ujeedooyin la xiriira dad dhigista awgeed, Guddiga Tirokoobka Mareykanka ayaa isticmaala eray bixinnada ah: “Caddaan/ Kawkeeshiyaan,” “Madoow/Afrikaan Ameerikaan ah/Afrika ka soo jeeda,” “Aasiyaan,” “Isku-dhaf,” “Hisbaanik/Laatiinoos,” iwm. Si aad u fahfaahisooo ukala soocdo kuwa dega Maraykanka.

Dhibaataaynta Isireed Fikrad aan sax ahayn ama weedh afka ah loola jeedo qof ama koox dad ah kuwaas oo leh muqaal guud oo ay wadaagaan (taas waxaa loola jeeda, midabka, indhaha, timaha iyo sifada wejiga hida ahaan uga soo gudubtay tafiirta ama dhaxal) taas ooka soocda qayb gaar ah oo bini aadamka ah, oo ku salaysan muuqaalaadaa jidheedh.

Diin Miduun diin ama caqiido ruuxi ah ama doorbidis, iyaddoon loo eegin haddii caqiidadan ay wakiil ka tahay koox abaabulan ama ku xidhnaansho koox abaabulan leh caqiidooyin ruuxi ah ama diineed.

Dhibaataaynta Diinta Fikarada xun ama weedha afka ah ee loola jeedo shakhsi ama koox dad ah kuwaas oo leh caqiidooyin guud oo diineed oo ku saabsan asalka iyo ujeedada adduunka iyo jiritaana ama jiritaan la’aanta taas oo ku salaysan caqiidooyin diineed.

Ku dhaqanka Diineed Ka qayb galka cibaadada, tukashada, xidhshada dhar diineed ama summad, muujinta walxo diineed, ku dhegenaana hsrarciyo cuntooyinka oo gaar ah, diin ka beddelida ama qaababka caddaynta diimeed, ama ka hor istaaga hawlo gaar ah. Go’aansahada haddii ku dhaqanku yahay doorad diimeed ee hawlaha dabeecada, laakiin ah dhiirigelinta qofka.

Lagu wargelin karo Booliska Dembiyada waxay u baahanyihiin warbixino boolis ee kuwa kale oo ku xidhan haddii hawsha looga fekero dhaqan dembiyeed. waxaa loo baahanyahay marka dembi uu yahay mid aan sharci darro ah ama ku sababaya dhaawac dadka.

Khatar gelin aan la dhaadanayn Dhaqanka abura khatar muuqada oo dhaawac jidheed oo halisa ah ama dhimasho ku keenta qofka kale.

Wax Lamay soo celin Bedelida ashyaada la xaday ama waxyeelo loo gaystay iyaddoo a bixinayo qiime xaq oo suuqa ah iyaddoo la magdhabayo ama adeeg.

Budhcad nimada Ka qaadashada lacagta ama hantida qof kale si xoog ah.

Asalka Sababta Nidaamka Habka Qorshaynta. Hab dhibaato xalin ah waydii 4 su'aalood: **Hadda halkeen joognaa? Xageen u soconaa? Sideen halkaa ku gaadhi doonaa? Yaa dib noo dhigaya?**

Sharciyada Xeerar wada socda oo cad oo la dhaqan gelin karo ama mabaadi' xukunta ama hage dhaqan. Waxay bixiyaan tilmaaml gaar ah oo ku saabsan waxa la yeelayo iyo waxaan la yeelayn macnayaasha guud; sidaasna; sharciyada waa la sheegaa iyadoo la adeegsanayo mid uun luqadan suuban ama aan suubanayn. Sharciyada dugsiga caadi ahi waxay bixiyaan jihooyinka qaabka istaaga qofka: Waxaad xidhataa; waxaad dugsiga keentaa; halka aad tegi kartaa iyo marka aad tegi karto halkaa. Sharciyadu waxay barbaariyaan dareen nidaam, degenaan, ujeedo wanaag, shuruudaha dejin dhaqan waxbarasho xooga saaraya.

Baska Dugsiga Gaadhi kastaa waxaa leh dadwaynaha ama wakaalad dowladda ah ama dugsi gaar ah oo waxaana loogu shaqeeyaa is gaadhiinta ardayda, carruurta ardayda ah, macalimiinta ama dadka kale ee metelaya kartida maamul, ku socda ama ka imanaya dugsiga ama hawlaha dugsiga, ama, si gaar ah loo leeyahay oo loogu shaqeeyo magdhowga gaadiidka ardayda, carruurta ardayda ah, macalimiinta dadka kale ee metelaya kartida maamul ku socda ama ka imanaya dugsiga ama hawlaha dugsiga. Sharciga Waxbarashada§(1) iyo Sharciga Jidka iyo Gaadhiga §142.

Shaqada dugsiga Dhacdo ka baxsan manhajka oo dugsi kafiisho ama hawl. Tan waxaa ku jira dhacdo kasa, oo ka dhacaysa gudaha ama meel ka baxsan dugsiga, la diido ama ay ogoshahay Degmaddu, ay ku jirto, laakiin aan ku xadidnayn, dhacdo ciyaareed oo goobta ka baxsan, ciyaar dugsi, riwaayado, soo saarid muusig, safaro bixintaan aha ama safaro Degmo kale kafiilatay. Sharciga Waxbarashada §11(2).

Tooxda Dhaqan toositna Dugsiga Kooxda dugsiga qiimaysa xaaladaha ardayga wiig kasta si ay u hubiyaan helitaan aan eex ahayn oo adeega iyo dhaqan toosinta ay u baahanyiin ah. Koox dhaqan toosinta dugsiga waxay isticmaalaan xogta ardayga "digniin hore" heer qiimaynta si loo caddeeyo ardayda halis xoog ah ugu jira fulinta dhaqan la beegsanayo iyo faragelinta caafimaadka maskaxda ah taas oo wakht habboon la saadaalinayo.

Hantidda Dugsiga Ka baxsan garoonada, dhammaan dhismayaasha, iyo wax meel ah oo ku jirta gudaha dhismaha, garoonka ciyaaraha, garoon, meesha gawaadhida la dhigo ama dhul ka kooban gudaha laynka hantida xadka dugsiga hoose ama dugsigs sare.

Dugsigoo dhan Sharciyada, xeerarka, hababka, iyo hawlaha maaliineed ee ku lug leh arday kasta iyo xubin kastoo shaqaale gudaha muddo kasta oo maalin walba ah.

Dhaawac daran oo jirka ah A waxaa laga wadaa dhaawac daran oo jirka ku dhaca kaasoo u baahan in qofka isbitaal la geeyo ama lagu daaweeyo qolka xaalada degdega ah ama xafiiska dhakhtarka waxaana ku jira, laakiin kuma koobna, dhaawaca daran ee tooreeyda ama jabka, jabka ama dilaaca lafaha ama ilkaha, jugta madaxa, jeexdin u baahan in qofka la tolo iyo dhaawac kasta oo kale oo la xariira khatarta dhimasho ama naafo.

Dhaqan Xumada Goobaha Dad waynaha Eeg Dhaqan Xumada Goobaha Dad waynaha

Dembiyada Galmadda:

- **Weerar Galmo** Fal jidheed oo galmo xoog ama hanjabaad ah ku lid ah xubin shaqaale ah ama arday kale, ay ku jirto taabasho aan habboonay.
- **Dhibaataynta Galmo** Ku dhaqaan galmo oo aan la soo dhowayn, codsiyo feebar galmo, qaadashada ama isku dirida fiidyow galmo ah, sawiro, ama maqak duuban ama mid aan habboonayn oo af ahaaneed, qoraal ama dhaqan jidheed ama dabeecad galmo, kuwa kale lagu jiheeyo. Dambiilaha dhibaataynta galmo waxa uu ku talo bixinayaa, qalqaashada, codsada, amra, dalbada ama haddii kale isku daya in uu kuwa kale ku dhiiri geliya in uu galmo la yeesho ama gaadhsiin galmo sharci darro ah isagoo og in ayku keenayso cadho, dembi ama halis qof kale.
- **Dhaqan Galmo oo aan Habboonayn**, taas oo ay ku jirto, laakiin aanay ku xadidnayn, taabashada jidheed ee qaybaha dareenka leh ee jidhka ee qof kale ama qof. Falalka la iskaga raalida yahay ee kalgacal kuma habboon goob waxbarasho oo waa mamnuuc.

Galmo Sifooyinka bayolojiyeed ama jidheed oo xaddida ragga iyo dumarkai(Lab iyo Dhedig sheega "galmo").

Nooca Galmo Sinjiga soo jiidata qofka galmo ahaan. Qof ay aad u soo jeedato ama gaar ahaan xubno la sinji ah waxaa loosifeeyaa sidii khaniis. Qofka labbada sinjiba xoog u soo jiitaan waxaa loo sifeeyaa sinji laawe ama aan ku xadidnayn doorasho galmo. Mid dhab ama galmada toosan ee muuqata, khaniisnimada, sinji la'aanta (Xeerka Waxbarashada §11(5)).

Dhibaataynta nooca galmo Fikrada khaldan ama jawiga ku aadan qof ama koox dad ah oo ku salaysan soojiidashadooda galmo ee xaga ama ka jawaab celinta xubnaha ku lidka ah ama la sinjiga ah.

Tababaraha Taageerada Ardayda Xubin kooxda taageerada ardayda ah(la taliye, shaqaale bulsho, dhakhtar cilmi nafs, dhakhtar dhaqanka ardayda ku takhasusay, u doodaha dhalinyarada, qof ku takhasusay horumarka dhalinyarada, maareeye kiis, ama macalin la shaqeeya SPED) ama macalin iskii isu diray kuwaas oo bixiya tababarka, xirfad barid, iyo taageero arday gaar ah oo u baahan faragelin socota iyo ka warhayn dhow oo horumarka ah.

Tababaraha Taageerada Ardayga

1. SSC waa goob ku haboon xalinta uur kutaalada xun oo la adeegsado inta lagu jiro maalinta casharada. Yoolka SSC waa inay taageero guud u noqoto ardayda ayadoo la siinaayo tasmada qof wayn waxaana heli kara dhammaan ardayda dugsiga.
2. SSC ayaa loo adeegsadaa in ardayda lagu xiro shaqaalaha iyo caawimaadaha ay u baahan yihiin si ay u guulaystaan, iyo sidoo kale caawimaadaha la qorsheeyay iyo shaqada hormarinta xirfada.

Habsanka Imaansha dugsiga goor dambe ama fasalka.

Tuugo Qaadashada ama isku dayga qaadashada hanti qof kale ama hay'ad ogolaansho la'aan ama aqoonta qofka milkiilaha ah, ay tahay ujeedadu in laga xanibo ka leh isticmaalkiisa: Budhacadnimmo, ay ku jirto helitaanka ama isku dayga in la helo lacag, badeeco, deegyo ama xogo qof kale iyaddoo la isticmaalayo awood jidheed ama dagaal, dagaal isku xidhan, ama baqdin gelin iyaddoo la adeegsanayo qalab ama hub; Tuugo/haysashi/ beddelaada alaab la soo xaday, oo ay ku jirto tallaabada haysashada ama wareejinta hanti qof kale ogolaansho la'aanta qofka leh.

Maadada Tubaakada Waxaa laga wadaa nooc kasta oo shiishad ah ama aaladaha ay ku jirto nikootiinta iyo agabka la gasho aaladahaas iyo maadadaas kale ee tubaada ama ay ku jirto nikootiinta nooc kastaba, iyo sidoo kale taraqa, qarxisada iyo agabka kale ee fududeeya ee la xariira. Tan waxaa sidoo kale ku jira maadooyinka tubaakada oo la barxay oo lagu marqaamaayo ama ay ku jirto tubaako, tubaakada aan sigaarka ahayn nooc kasta.

Xad gudub soo gelid ah Joogida dhismaha dugsiga ogolaansho la'aan, ay ku jirto marka dugsiga laga joojiyo ama la eryo; ay ku jirto u soo dhaca ama soo gelida.

Marqaansanaanta Mid la beddelay oo jidheed iyo/ama xaalad jidhka ah ka dib cabbitaanka khamrada, maandooriyaha ama waxa la nuugo.

Aan ula kac ahayn Aan ula kac ahayn ama aan loo kasin; shil ah.

Goobjooge soo warbixiyay Waa qof ka hadlay ama talaabo qaaday si uu u taageero qof ama dhacdo, gaar ahaana qofka arinta faragasha asagoo difaacaaya qofka la weeraray ama lagu xad gudbay.

Isticmaalka ama haysashada Cabbitaanka khamradda, maandooriyaha ama waxyaabaha la nuugo ama haysashada walxahaas dhismaha dugsiga ama shaqooyinka dugsiga.

Hub Hubka waxaa lagu qeexay 18 USC §921 ujeedooyinka Xeerka Dugsiyo ka Xor ah Hubka. Sidoo kale waxaa macnaheedu yahay hub kale, qoriga BB, baastolad, tamuujad, qoriga ugaadhsiga, rayfal, qori culus oo mishiin gan ah, wax qori loo eekaysiiyay, tooray, tooray gaaban, sakiin, mindi booda, mindi xoog ku soo baxda, bir gacant lagu qabto oo lagu dagaalamo, shimbira laaye, mindi wayn. Ta qasacada lagu furo, usha seefta leh, qori la rido oo elektari ah, kiish camuud aha ama bud, rasaas cabbaysan ama madhan, jilaha Kungu Fu, qori elektaroonig ah, baasbaaska buufinta ah ama buufin waxyeelo leh, qarax ama bam dab dhaliya, ama qalab kale, aalad, agab ama shay keenikara dhaawac jidheed ama dhimasho.

Miisaan Tixraaca inta uu leegyahay jooga qofku.

Syracuse City

School District

Xafiisyada Dhexe: 725 Harrison Street, Syracuse, NY 13210

Cinwaanka Boostada: 1025 Erie Boulevard West, Syracuse, NY 13204

www.syracusecityschools.com